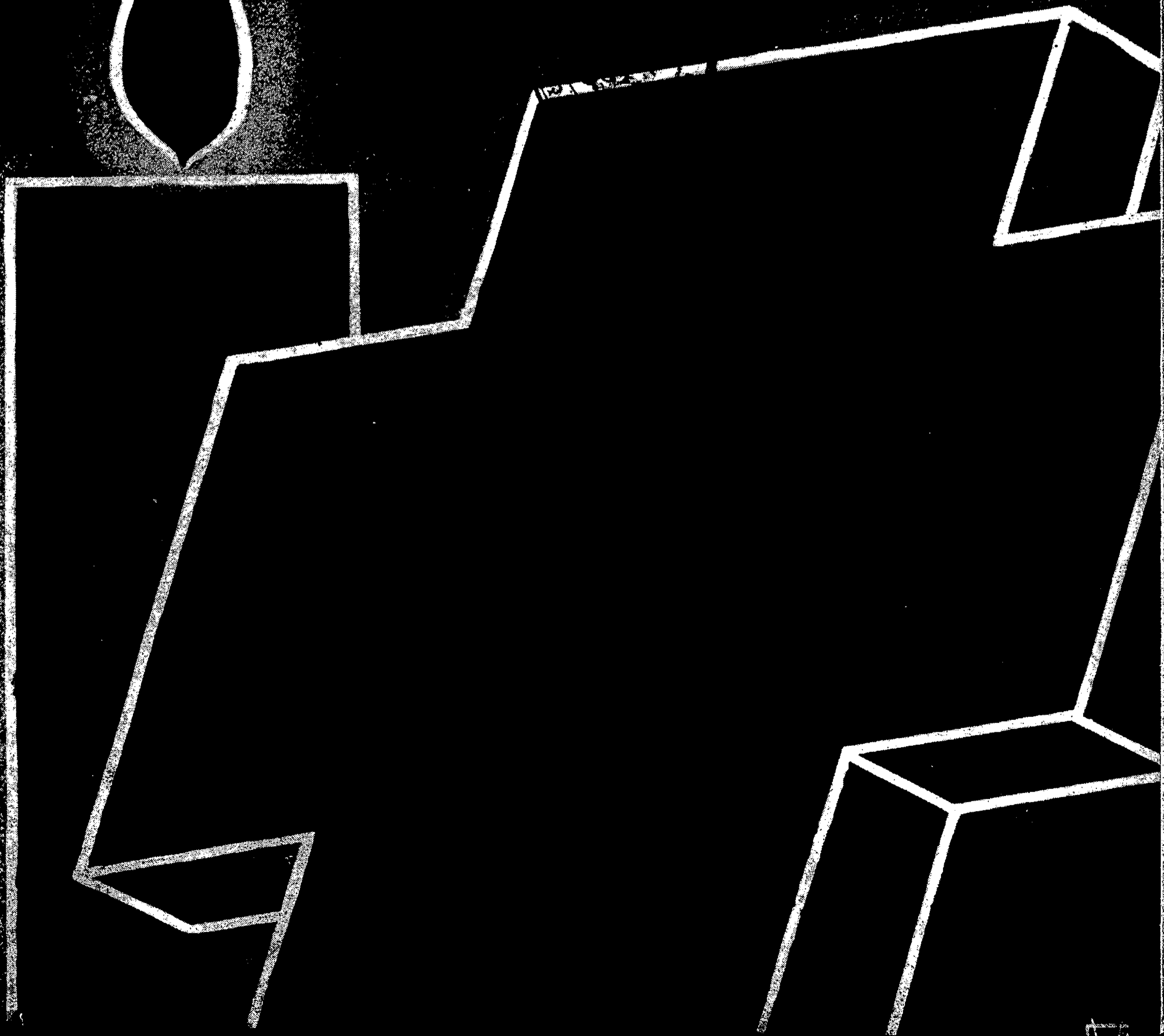

KARAS

Politikos apžvalga

VOKIEČIŲ KOMUNIKATAS PRIEŠ LIETUVĄ

Visi vokiečių laikraščiai spausdina vokiečių oficialios telegramų agentūros paskelbtą komunikatą, kuriame Vokietija pasisako dėl Lietuvos ministerio pirmininko atsakymo Seime į Klaipėdos krašto atstovų paklausimus dėl amnestijos. Komunikate stengiamasi padėti atvaizduoti taip, kad vokiečiui skaitytojui susidarytų įspūdis, lyg Klaipėdos kraštas turi suverenumo teises, nes ir pats komunikatas pavadintas: „Lietuvos santykiai su Klaipėdos kraštu“. Toliau komunikate kategoriškai pareiškama, kad kol nuteistieji neumanininkai ir sassininkai nebus amnestuoti, Lietuvos ir Klaipėdos santykiai negalės įeiti į normales vėžes. Kad iš Vokietijos pusės tuo labai rūpinimasis einas iš principo, kad Vokietija bendrai rūpinasi vokietybe užsienyje. Tai turi didelę įtaką ir Lietuvos Vokietijos santykiams.

Berlyno diplomatinuose sluoksniuose oficialus vokiečių komunikatas sukėlė didelį nusistebejimą. Komunikatas laikomas keistu aktu, kuris aiškiai parodo Vokietijos vyriausybės nelegalų kišimąsi į Lietuvos reikalus. Berlyno diplomatinuose sluoksniuose pabrėžiama, kad šiuo aktu aiškiau, negu bet kada Vokietija pasisako, jog vokiečių vyriausybė, priešingai jos pasirašytoms sutartims, daro spaudimą Klaipėdos krašto autonominiams organams ir net to krašto atstovams bendrajame Respublikos Seime.

STOKHOLME ĮSTEIGTAS BALTIJOS INSTITUTAS

Švedų laikraščiai plačiai rašė apie Stokholme įsteigtą Baltijos institutą, kurio uždavinys bus remti ūkiškai Švedijos Baltijos santykius, o taip pat stiprinti Švedijos Baltijos valstybių kultūrinius santykius.

Naujai įsteigta organizacijai pirmininkauja Loengramas. Laikraščiai, rašydami apie tą naują Švedijai, Suomijai ir Baltijos valstybėms artinti organizaciją, pažymi, kad jos įsteigimas reiškia Švedijos politikos pakrypimą į rytus.

APIE DANCIGO PRIJUNGIMĄ PRIE VOKIETIJOS

Neseniai „Goniec Warszawski“ pranešė, kad Dancigo nacionalsocialistų vadas Forsteris per vieną slaptą susirinkimą pareiškęs, kad Dancigo prijungimas prie Vokietijos esąs jau išspręstas klausimas. Esą Vokietija jau pasirengusi bet kurį momentą Dancigo prijungimą įvykdyti.

Forsterio nuomone, Vokietija nesitenkinsianti Dancigo prijungimu, bet norėsianti prisijungti taip pat lenkų koridorių ir Baltijos valstybes. Esą tik tuomet būsianti įvykdyta kiekviena raidė didžiosios programos, kurią Hitleris išdėstė „Mein Kampf“ knygoje.

PRIEŠVOKIŠKA PROPAGANDA LENKIJOS

Vokiečių laikraščio „Angriff“ pranešimu, Lenkijoje smarkiai sustiprėjo priešvokiškoji propaganda. Esą kurstymas prieš Vokietiją Lenkijoje pasidaręs kasdieninis dalykas. Visoje Lenkijoje organizuojami mitingai ir susirinkimai, kuriems dažniausiai atstovaujanti lenkų vakarų sąjunga. Neseniai Lodzės vaivadijoje buvusi suorganizuota ištisa mitingų prieš lenkų persekiojimą Dancige ir Vokietijoje banga. Per mitingus buvo reikalaujama uždaryti jau 100 metų egzistuojančias vokiečių mokyklas ir uždaryti visas Lodzės vokiečių organizacijas. Torne lenkų jaunuomenės susirinkime buvo reikalaujama pašalinti iš visų kavinių vokiškus laikraščius, uždrausti rodyti vokiškas filmas, boikotuoti vokiškas firmas ir prekes.

„Angriff“ visa tai vadina „vieningu priešvokišku frontu Lenkijoje“.

ATSISTATYDINO VAN ZEELANDAS

Spalio 25 d. po pietų Belgijos ministeris pirmininkas Van Zeelandas įteikė karaliui savo vyriausybės atsistatydinimo pareiškimą. Apie Belgijos vyriausybės krizę prancūzų spauda

rašo su tam tikru nerimu, pažymėdama, kad tiek belgų tiek tarptautiniai interesai reikalauja, kad belgai vengtų kabineto krizės. Mat, spalio 30 d. Briuselyje turi susirinkti devynių valstybių konferencija.

Havaso žiniomis, Briuselio konferencija dėl politinių aplinkybių greičiausiai bus atidėta iki lapkričio 3 d. Tačiau oficialiuose Paryžiaus slukosniuose buvo tvirtinama, kad Briuselio konferencija prasidės spalio 30 d.

KINAI ATKAKLIAI GINASI IR NET PUOLA

Paskutinėmis dienomis kinų padėtis pasitaisiusi. Dauge lyje vietų kinai parodė labai atkaklų gynimąsi. Oficialiomis žiniomis iš Nankino, kinų kariuomenė į šiaurę nuo Tajuano nužygiavusi į priekį ir atėmusi iš japonų Juangpingą. Kinai nusiviję japonus 120 km į šiaurę nuo Tajuano. Šanchajaus fronte Kieša Pailaus miestelis net keletą kartų buvo perėjęs iš vienu rankų į kitas. Japonai kai kur šiek tiek pasistūmėję pirmyn. Visuose Šanchajaus frontuose eina smarkios kovos. Prieš savaitę vieną dieną japonų aviacija net septynis kartus bombardavo Nankiną.

Spalio 21 d. vakare kinams kontraatakavus japonus netoli Tarungo, kinų padėtis visame fronte žymiai pasitaisiusi. Oficialiomis žiniomis, prie Tazongo ir prie Kuangsfau kinai japonus visiškai sumušė.

„Central News“ agentūros žiniomis, kinų batalionas spalio 20 d. puolė japonų oro bazę Jangpingpuo, Šansio provincijoje, kur sunaikinta apie 20 japonų lėktuvų. Tos pat agentūros žiniomis, 21 d. kinų zenitinės patrankos numušusios kelis japonų lėktuvus, lėkusius virš Čapejo. Apskritai, daugelyje vietų iniciatyva esanti kinų rankose.

ISPANŲ NACIONALISTAI PAĖMĖ GIJONĄ IR AVILEŠĄ. ŠIAURĖS FRONTAS JAU NEBEEGZISTUOJAS

Spalio 21 d. ispanų nacionalistai užėmė Gijono miestą. Gijono radio pranešimu, pirmosios gen. Franko kariuomenės dalys Gijone buvusios miesto gyventojų džiaugsmingai sutiktos.

Nacionalistų žiniomis, Gijonui pasidavus, daug vyriausybinių kariuomenės atidavė nacionalistams savo ginklus.

Spalio 24 d. vakare nacionalistų kariuomenė užėmė ir antrą svarbų Asturijos uostą — Avilešą.

Nacionalistų kariuomenės vadovybės pranešimu, užėmus Gijoną ir Avilešą, vyriausybiniškai Asturijos fronte galutinai nugalėti ir šiaurės frontas jau nustojęs egzistuoti. Dabar nacionalistų rankose yra 35 provincijos, o vyriausybinių — 15. Gijono karū komendanto plk. ltn. Armendaris pareiškimu, nacionalistų kovos perėjusios į paskutinę fazę.

KRUVINOS ANTISEMITINĖS RIAUŠĖS LENKIJOS

Paskiausiu laiku Lenkijoje įvyko ir dar tebevyksta antisemitinės riaušės, žydų pogromai, kruvinos studentų muštinės. Spalio 22 d. sąryšyje su lenkų aukštosiose mokyklose paskirtomis atskiriomis vietomis studentams žydams, tarp Varšuvos aukštosios technikos mokyklos studentų nacionalistų ir marksistų įvyko smarkus susirėmimas. Prie muštynių prisidėjo ir mašinų statybos mokyklos ir odontologijos akademijos studentai. Keliolika studentų buvo sužeista.

Neseniai antisemitinės riaušės vyko ir Dancige, per kurias buvo išplėsta apie 20 žydų krautuvių ir apie 30 žydų sužeista. Nuo spalio 25 d. Dancigo senatas nutarė uždaryti visas žydų krautuves.

PASKANDINTAS PRANCŪZŲ LAIVAS

Žiniomis iš Perpignan, apie 50 km į rytus nuo Barcelonos, nežinomas lėktuvas bombardavo prancūzų laivą „Oved Mellah“, kuris su javų kroviniu plaukė iš Maroko į Vendrės uostą. Viena bomba pataikė į laivą ir jis pradėjo skęsti. Įgulą išgelbėjo du prancūzų naikintojai.

VIRŠELYJE — VYT. GAVĖNO PIEŠINYS

Laidžia Kar. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius ltn. Urbanavičius

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Miskų, 10, „Karys“. Telef.: per Kar. Štabą 56 nr.
KAINA: paskariniams ir kareiviams metams—5 lt., 6 mėn. 3 lt. ir 3 mėn.—2 lt. Visiems kitiems metams—6 lt., 6 mėn.—4 lt. ir 3 mėn.—2 lt. Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

„Spindulio“ B-vės spaustuvė Kaune.

DIDŽIOJI PASLAPTIS

„Ateis pavasaris, žydės žilvičiai ir klevai —
tavęs nebus.
Ateis dukterė, ateis sūnus, ateis kiti, kur tu buvai
— tavęs nebus.
Per žydrą dangų saulė kops ir mėnuo patekės —
tavęs nebus.
Kaip vandens, kaip vandens žmonių daug
nutekęs — tavęs nebus“.

Liūdnai ir tragiškai dainuoja mūsų poetas Bern. Braždžionis apie buitį ir nebuitį, gyvybę ir mirtį.

Kam dainuoti apie nebuitį ir mirtį, kai gyventi trokštu, gyventi, gyventi!

Retai, tur būt, kuomet nors taip aštriai susiduria gyvybės ir mirties klausimai, kaip Vėlinių dieną.

Vakaras. Niurus, apsiniaukęs. Nė vienos žvaigždės. Tik kapinės, it padangių skliautai, nušvito tūkstančiais šviesų, pražydo tūkstančiais žiedų. Visas miestas paliko kavines ir kinus, stakles ir įstaigas. Subėgo, sugužėjo į amžino poilsio vietą. Visų veidai susimąstę. Kas vakar šoko ir dainavo, nun galvoja, susirūpinęs. Stovint prie naujai supilto brangaus asmens kapo teirujamės: Argi visa baigta? Argi negyvas lavonas tai ir viskas, kas iš šito gyvenimo ir šitos būtybės pasiliko? Juk joje buvo ir kažkas daugiau: ta dvasia, ta jautri širdis, tauri, būtent tai, ką taip gerbiau ir mylėjau. O jei visa baigta, kas yra gyvenimas, kokia prasmė gyventi, vargti? Iš viso ar verta gyventi?

Mūsų laikų naujovinio Fausto siela karštai trokšta gyventi, dar karščiau šito trokšta jaunuolio siela „audrų ir verpetų amžiuje“. Nuostabu ir keista! Žmogus gyvena, o vienok trokšta gyventi, tarsi dar nebūtų gyvenęs. Gyvena, bet pasiūlgęs kito gyvenimo, pilnesnio, intensyvesnio. Gi susidūręs su kapų tyla nebežino kas gyvenimas ir iš viso nežino ar verta gyventi. Šiurpi paslaptis!...

Jei Sokratas, tas pirmas didis gyvenimo išminčius, eitų mūsų miestų gatvėmis, kaip anuomet graikų sosti-

nės Atėnų gatvėmis, vėl pakartotų: „Viską žinote, o patys savęs ir gyvenimo tikslo nežinote? Taip turtin-gas ir garsus jūsų išorinis gyvenimas, gi jūsų sieloj tuštuma!“ O jeigu eitų tasai, kurs buvo didesnis už Sokratą, vėl pasakytų: „Morta, Morta, daug kuo rūpi-nies, vienas dalykas tėra būtinas!“

Žmogaus gyvenimas nėra tobulas, nes visuomet jame kyla nedarna tarp idealo ir tikrovės. Šiandien šitas nedarnumas daug kur žymesnis, negu kituomet. Tarp naujovinės civilizacijos išorinio spindėjimo ir išvidinės jos tuštumos bei supuvimo prasiveria skaudus prieštaravimas. Užkariavome pasaulį, bet praradome sielą. Kultūra be sielos, žmogus grimstąs nežinioj, visas gyvenimas beprasmiškas!

Gyvenimo prasmės klausimas visu įžulumu besispraudžias sunkaus nuovargio, apsvylimo, skaudžių pergyvenimų valandomis, Vėlinių dieną, neduoda ramybės net tiems, kuriems gyvenimas, sakytume, davė viską, ko širdis trokšta. Ryškus šito pavyzdys yra Tolstojaus „Išpažintis“.

Turėjau viską, rašo tas įžymus rašytojas, ko galėjau trokšti. Buvau turtingas, pagarsėjau, turėjau mylimą šeimą. Išmušė tačiau valanda, kai gyvenimas tarsi sustojo ir rūsčiai prieš akis prasikišo amžinatvės paslaptis: Kokia yra gyvenimo prasmė? Guodžia jį kiti ir patarinėja: Kam rūpintis! Reikia gyventi, o ne mąstyti. Į tai Tolstojus atsako: Taip gyvenau iki šiol, ilgiau nebegaliu taip gyventi! Negaliu ir nenoriu gyventi, jei nesurasiu atsakymo į šitą klausimą! Beprasmiško gyvenimo žmogus nepakenčia.

Ir ne vienam šis klausimas — šiurpi paslaptis. Anot poeto: „Ateis pavasaris, žydės žilvičiai ir klevai — tavęs nebus“...

***

Galutinio žmogiškojo gyvenimo paslapties sprendimo žmonija nuo pat savo istorijos aušros ieškojo ta

Su gėlėmis prie žuvusiojo kario kapo

Prieš pajėgą reikia pajėga gintis

VALSTYBĖS PREZIDENTO ANTANO SMETONOS, KORP. „RAMOVĖS“ ŠEFO, KALBA PER PENKMEČIO SUKAKTĮ STUD. ATS. KARININKŲ „RAMOVĖS“ KORPORACIJAI SPALIŲ 24 D. KARININKŲ RAMOVĖJE

Universitetas ir kiekviena aukštoji mokykla auklėja ir moko jaunimą, kad jis, įsigijęs mokslo ir stojęs gyvenimo pareigon, kurtų, dirbdamas drauge su savo tautiečiais, medžiagines ir dvasines gėrybes.

Tačiau kas sukurta ir kuriama, tai privalo visa tauta saugoti. Vidinis šalies saugumo pagrindas yra teisė. Tarptautinė teisė derina ir tautų santykius. Jai pagrindus, kaip mokslo šakai, dėjo Hugo Grocius, parašęs traktatą Jus belli ac facis. Trys šimtai metų su viršum praėjo nuo jo gadynės, žemės rutulys apjuostas milžinišku tarptautinių sutarčių tinklu, nustatyti teisiški valstybių bendravimai, jų dėka išplėsti kultūros ir prekybos santykiai, — ir vis dėlto nėra tikra nė viena tauta, kad ji nebus užpulta kitos, kad jos kultūra nebus sunaikinta priešų, nebesiskaitančių su teise. Teisinių santykių tinklai tarp tautų tankėja, bet tuo pačiu žygiu ir ginklų gerinimai ir sandėliai didėja. Ir kiek daug didžių karų yra buvę, kiek daug tautų kultūrinio lobio sunaikinta po to, kai buvo sudarytas tarptautinės teisės mokslas! Didieji nesusipratimai tautų tebesprendžiami ginklu, vadovaujantis dėsniu: keno galia, to ir valia. Taip esant, kiekvienas kraštas ruošiasi stiprinti savo galią, kad atsispirtų svetimai galiai. Juk vim vi repellere, prieš pajėgą reikia pajėga gintis.

Šitokių minčių vedamas, prieš penkerius metus studentų būrelis, išėjęs iš karo mokyklos atsargos karininkais, ryžosi telktis Ramovės draugijon, paskui virtusion korporacija, kad nepamirštų gautojo kariško

mokslo ir kad galėtų talkoje geriau skelbti ne tik savo universiteto draugams, bet ir visam jaunimui, jog tautos kultūrai, taigi ir jos laisvei ginti reikalinga stipresnė ginklo galia. Ramovė ne tik skelbė, bet ir atsidėjusi dirbo. Penkeri metai ir nepastebėjome kaip pralėkė. Juk taip greitai dabar viskas darosi! Visuomenė sukruuto ir savo aukomis sudėjo nemažą sumą Ginklų Fondui. Aukojo miestas ir kaimas, aukojo vyresnieji ir mažieji, didieji ir prieaugliai. Ginklo galios svarba tautos saugumui tapo įmanoma visur ir visiems. Ir daug artesnė tapo mūsų kariuomenė visuomenei ir visuomenė kariuomenei. Žmonės, pamatę mūsų kareivius, žygiuojančius į darbą ir iš darbo, džiaugdames sutinka juos ir linksmais veidais palydi. Tai juk mūsų krašto saugumo galia! O kai naujokams tenka vykti karinės prievolės atlikti, tai jie išleidžiami gražiai ne tik giminių, bet ir kitų žmonių ir visokių pareigūnų.

Tokia atmaina kariuomenės santykiyje su visuomene įvyko daugiausia ramovėnų studentų dėka. Savo entuziazmu, savo žodžiu ir darbu jie išjudino visus ir davė gerą linkmę mūsų ginkluotos galios minčiai. Ats. karininkų „Ramovės“ korporacija galima būtų palyginti į Jaunųjų Ūkininkų organizaciją, kuri taip pat, mokydama ūkininkauti, savo darbo vaisių parodomis, vedama mokytojų, skelbia mūsų žemės ūkio pažangią kultūrą. Ūkio našumas ir krašto saugumo stiprinimas — mūsų tautos atsparumo laidas.

Ramovėnų tikslas, visų pirma, yra išeiti pasirinktą

kryptimi, kad dabartis neužsklendžia gyvybės, kad ji nusitęsia ir po mirties, kad mirtis tėra išėjimas į kitą gyvenimą, iš dabarties į amžinybę, iš pasaulio pas Dievą, kuriame žmogus rasiąs gyvenimo atbaigimą. Šitas religinis tikėjimas nebūtų išlikęs visose kartose, jei jis nebūtų giliai šaknis įleidęs žmogaus širdy ir paties proto patvirtintas. Moksliskai įrodomas nemirtingumas, bet pakanka ir paprasto samprotavimo.

Kai šiandien susikaupęs stoviu prie savo draugų kapo, mano prigimtis, kuri trokšta gyventi, gyventi nepabaigiamai, kurios troškimų galutinai nepasotina nė viena žemės gėrybė, nepakenčiama ir neįsivaizduotina mintis, kad mano broliai, kovoje už tėvynę, mano mylimi šeimos nariai tebūtų sudūlėję, žlugę amžinai. Mirė, žemėmis užbėrė ir baigta. Ne, protestuoja sveikas protas.

Vienas dalykas yra tikras: jei visatoje veikia aukštesnis protas, ir gyvenimas neturi būti beprasmiškas, mirtis negali būti jo galutinė užbaiga. Jei yra teisingumas, turi kuomet nors išsilyginti žemiškas neteisingumas. Švenčiausiojo gyvenimas negali baigtis ant kryžiaus skaudžiu šauksmu: „Dieve mano, kodėl mane apleidai?“ Ir šitie Kristaus žodžiai nebuvo paskutiniai. Juos sekė vilties žodžiai: „Tėve, į tavo rankas atiduodu savo dvasią!“

Amžinybės šviesoje aiškėja dabartinio gyvenimo šiurpi paslaptis. Būsimoji sielos gyvybė Dievuje duoda tą tikrumą, kad teisingas žmogus pasieks vienoką nepabaigiamą gerį, tą laimę ir tą ramybę, kurios taip karštai trokšta.

Amžinybės šviesoje taip pat suprasime, kodėl šiame gyvenime tiek sielvartų ir skaudžių bandymų, tiek prieštaravimų, net neišsprendžiamų. Žemė nėra galutinis gyvenimo tikslas, dabartinis gyvenimas tik ruošia žmogų, jį bando, grūdina ir skaidrina.

Ir mūsų poetas šiuo klausimu nėra pesimistas — nusivylėlis. Jis kitoj vietoj taip dainuoja:

„Mūsų gyvenimas kaip samanė bitelė
velyvą vakarą į avilį parskris,
jau bus daina nutilusi, jau bus gražiai pašalę —
Kaip Dievo mintys susirinksim pas duris“.

***

Ir šitų anapus negėstamų gaisų, iš mirties medinių kryžių, pro baltas chrizantemas, pro ašarą ir giesmę, iš To, kurs nugalėjęs mirtį pasakė: „Aš esu prisikėlimas ir gyvybė, kas tiki mane, nors mirtų, amžinai gyvens“, trykšta gyvybė — keliasi mūsų ginklo draugai, karžygiai, žuvę už Lietuvos laisvę ir garbę.

Jie ir šiandien — gedulo vakarą skatina mūsų narsą ir pasiryžimą brolių Makabiejų žodžiais: „Geriau mirti kare, kaip matyti mūsų tautos ir šventovės nelaimės“ (I Mak. 3,59).

Štai kodėl jie mums gyvi, artimi ir brangūs. Suprantama, kodėl mūsų keliai linksta ties jų kapais, karšta malda virpa mūsų sieloje, atsinaujina meilės priesaika tėvynei, kartojami ištikimybės pažadai žygiuoti pirmatąkų pramintais keliais.

Ign. Č.

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona kalba iškilmingojo ramovėnų posėdžio metu

Kariuomenės vado gen. št. plk. Raštikio žodis ramovėnams

J. E. Pone Respublikos Prezidente, garbingi prezidiumo nariai, viešnios, svečiai ir kolegos. Pirmiausia širdingai sveikinu savo kolegas, atsargos karininkus ramovėnus, jūsų korporacijos penkerių metų sukakties proga.

Neminėsiu jūsų per penkerius metus atliktų darbų, nes jie visiems mums labai gerai yra žinomi. Man norisi tik su pasigėrėjimu pabrėžti, kad būtų idealas, jei visos Lietuvoje esančios organizacijos tvarkytųsi ir dirbtų taip gražiai, kaip jūs, ir kad bendram visos mūsų tėvynės reikalui jos visos pasidaruotų tiek, kiek jūs per gan trumpą penkerių metų laiką esate padirbę. Savo darbštumu, susitvarkymu, drausmingumu, giliu mūsų tėvynės bendrųjų reikalų, ypatingai valstybės saugumo stiprinimo reikalo supratimu, korporacija „Ramovė“ be jokių abejonių stovi vienoje iš pačių pirmųjų ir garbingųjų vietų visoje Lietuvoje.

Ramovėnų įvairiais būdais ir formomis dirbamas kariškas propagandos darbas jau duoda gražių vaisių: jau beveik visi pradeda suprasti, kad šiais labai audringais ir neramiais laikais nei strausiškas galvos slėpi-

mas į smėlį, nei gražios viltys į humaniškumą, nei desperatiškas vilties netekimas ir nerangumas nieko nepadės galinčiam kilti pavojui pašalinti arba nuo jo apsaugoti.

Anų neigiamų ir smerktinų reiškinių vieton turi būti pastatytas optimizmas, didesnis savimi pasitikėjimas, energija, drąsa, pasiryžimas, drausmė ir vienybė, nuolatinis darbas, tėvynės meilė ir giliausias įsitikinimas, kad ne tada laikas rūpintis pavojų pašalinti, kada jis jau bus kilęs, bet būtinai iš anksto pasiruošti.

Ramovėnai savo jaunuoliška energija ir studentišku entuziazmu mano čia jau paminėtus reikalus kelia, kitus ragina tai daryti, ir patys rodo gražiausius pavyzdžius. Tad kaip kariuomenės vadovybė jūsų nerems? Mes jums padėjome dirbti, padedame ir padėsime. Dirbkite, o pagalbos ir paskatinimo priemonių kariuomenės vadovybė ir ateityje jums suteiks.

Už atliktąjį darbą ačiū.

Tegyvuoja bendrieji ir kilnūs jūsų siekimai ir morališkas jūsų skatintojas ir stiprintojas — Korporacijos Šefas! Valio!

universitete mokslą ir, neapleidžiant studijų, būti mūsų tautinės ginklo galios skelbėjais. Tai kilnus uždavinys, kurs daug žada mūsų tautai.

Aš manau, kad jų kolegos, kitų korporacijų atstovai, kurie šioje iškilmeje dalyvauja ir kartu švenčia penkmetį, už tai ne tik mėgsta, bet ir myli ramovėnus, ir visi, kurie tik susirūpinę krašto saugumu, reiškia jiems daug užuojautos. Jų gyvenimas, jų buvimas jungtamas ir visuomenėje, ypatingai jaunimo eilėse. Taigi, ramovėnai ne vieni.

Jei tauta vieninga, tai ir jos saugumas turi būti

vieningas. Tik šitaip yra suprantama ir tikra tautos ginklo galia, kai teisės priemonėmis neįmanoma apginti savo sukurtų gėrybių. O gėrybes gali kurti tauta, kai laisvėje gyvena. Greitai pralėkė jūsų gyvenimo, ramovėnai, pirmasis penkmetis, greitai ateis ir antrasis. Tada švęsime jau dešimtmetį. Reikia tikėtis, kad per tą laiką jūsų bus padaryta mūsų tautos ginklo galios idėja ne mažiau, o gal dar daugiau nekaip padaryta. Su ta idėja eina ir kitos geros idėjos: drausmės ir susiklausymo dėsniai kiekvienoje geroje organizacijoje.

Geriausios kloties „Ramovės“ korporacijai!

† MŪSU, NARŠIEJI VYRAI

Jei ir žūsiu, tai žinosiu, kad dėl Tėvynės žuvau

(Kankinio Kun. K. Lajausko žodžiai)

Ten, kur verkia, gaudžia sąmanoti kryžiai, kur gailiai ošia nuliūde klevai Zibalų parapijos šventoriuje (Ukmergės apskr. 6 km nuo Širvintų), stovi kuklus paminklas, liudydamas, kad čia ilsis lietuviybės skleidėjas, didžios, kilnios sielos didvyris, kankinys a. a. Kun. Kazimieras Lajauskas. Jo kapą lanko ne tik paukėteliai, liūdnei čiulbėdami, bet ir visi parapijiečiai, gailiai verkdami. Liūdni gailėstauja seni ir jauni, kuriuos jis mokė, stiprino ir ielpė.

1918—1920 m. pakaitomis bolševikams ir lenkams užėmus Švenčionis, žmonės iš bado sirgo įvairiomis ligomis, ištiesiomis šeimomis, kad kartais net vandens nebūdavo kam paduoti. Tada kun. Lajauskas su pasiaukojimu lanko ligonių namus ir

prisidėti prie Lenkijos, kada 1919 m. sušaukia Švenčionių seimelį, kuris visų žmonių vardu turi pareikšti visų bendrą norą prisidėti prie Varšuvos, kun. Kazimieras griežtai gina lietuvių teises ir visu smarkumu protestuoja prieš lenkišką apgaulę. Nuo tada lenkai pradeda jo neapkęsti ir persekioti.

Lenkai, matydami kun. Lajauską jiems nepalankų, visai grasina, neapkenčia, prikaičioja, areštuoja. Ir, tur būt, lenkai anksčiau jam grasino mirtimi, kad jis savo draugui prasitarė: „jei ir žūsiu, tai žinosiu, kad dėl tėvynės žuvau“...

Ceikinių parapijos Laukių dvarininkė B. rašo kun. Kazimierui laišką — dėl ko jis neragina žmonių dėtis su lenkais, juk jis pats dar mažas būdamas buvęs lenkiškų poterių mokytojas, vadinęsis „Lajewski“ ir buvęs „lenkas“, — o dabar jau pasirašas „Lajauskas“ ir dedasi su kaimiečiais lietuviais. Bet kun. Kazimieras drąsiai pabrėžia savo lietuviškumą ir nurodo ištautėjusių klaidas, kurias jaunieji turi atitaisyti ir grįžti prie savo tautos ir tėvynės.

Švenčionių lenkų gimnazijos direktorius seimelio išvakarėse specialiai atėjo į kleboniją įsakyti, kad kun. Kazimieras nepriimdinėtų pas save žmonių, ir kad jiems neaiškintų lietuviybės, nes jie jam pastatysią policininką. Bet dar tuomet likimas kitaip lėmė. Okupuotoj Lietuvoj maža buvo žmonių su aukšt. mokslu. Kun. Kazimieras keliauja į Liublino universitetą studijuoti. Pavasarį, grįžęs iš Liublino, vyksta į Šešuolių parapiją, į Levaniškių kaimą pastostogauti ir aplankyti senutę motinėle. Po atostogų kun. Lajauskui jau nebebuvo galima grįžti į Liublino universitetą. Tada buvusis Vilniaus vyskupas a. a. Jurgis Matulevičius skiria kun. Lajauską steigti naują Zibalų parapiją. Jis sumaniai griebiasi darbo ir su parapijos rinktiniais važiuoja į Vilnių pirkti bažnytinių daiktų. Privažiuoja Jauniukos kaimą Maišogalos parap., kur buvo lenkų sargybos stovykla. Kreipiasi į sargybą, prašydami leidimo vykti į Vilnių. Lenkai nuveža juos Maišogalon, areštuoja ir išlaiko tris dienas. Po trijų kalinimo dienų lenkai įsako Zibalų vyrams grįžti namo ir atiduoda atimtuosius pinigus. Kun. Kazimierą palieka kalėjime ir kankina, primeddami kaltę, kad esą jis nuplėšęs Zibalų bažnytėlėje paveikslus su lenkiškais parašais.

1921 metais kovo 16 d. lenkų žandarai nuveda kun. Kazimierą į Liepaukos mišką (10 km nuo Širvintų) ir visai prikankinę sušaudė. Sušaudė su lenkų vyriausybės žinia, nes Vilniaus lietuvių laikraščiai viešai apie tai rašė. Vėliau buvo pasklidęs gandas, kad Lydos apskr., Rodunės valsč., Šaurų km. grįžę nuo Širvintų du lenkų žandarai pasigyrė, kad jie už kun. Lajausko sušaudymą gavo žemės Molodečnoje.

Kun. Kazimiero kūnas 1921 m. gegužės mėnesį buvo rastas užkastas ir kuo iškilmingiausiai palaidotas Zibalų parap. šventoriuje, kur dėkingų parap. ir kitų aukomis yra pastatytas paminklas.

R. Ramunėlis

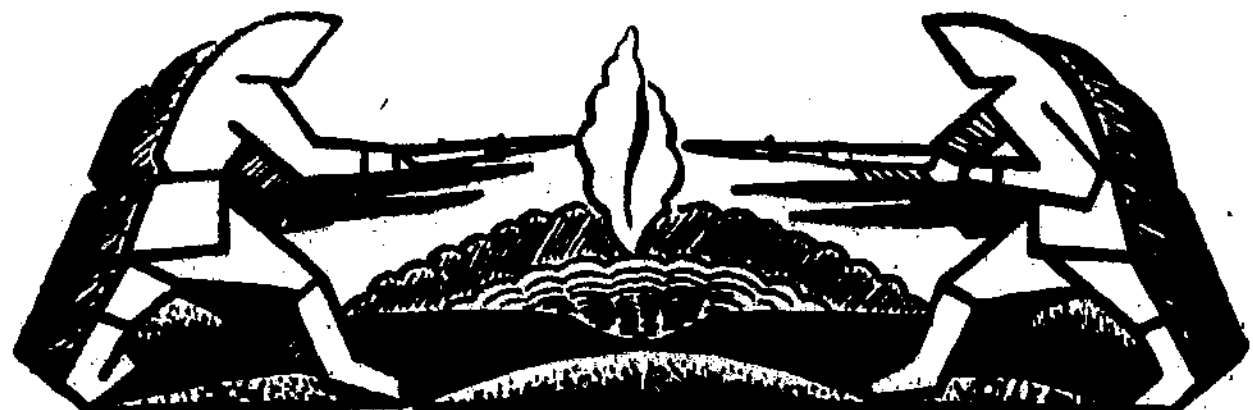
Kun. Lajauskas ir jo palaikai, iškasti Liepaukos miške

juos, kiek tik galėdamas, aprūpina medžiagiškai ir dvasiškai. Nesigailėdamas nei savo jaunystės, nei sveikatos, jis statė save didžiausiems pavojams.

1919 m. gegužės 2 d. grįžta į miestą bolševikai, apstato visą miestą kulkosvaidžiais, grupėmis areštuoja žmones, šaudė. Tuo laiku atvažiuoja iš Pliauškių kaimo žmogus pas kun. Kazimierą vežtis prie ligonio. Mato žmogus, kaip bolševikai sušaudė 8 žmones — Švenčionių lenkų komitetą, nusigąsta ir pabėga namo be kunigo. Bet kun. Kazimieras neapleidžia parapijiečių ir nebėga, bet ima Švč. Sakramentą, atsargiai praslenska pro frontą ir 6—7 km pėsčias nueina pas ligonį. Iš ten vėl grįžta pas savo mylimus parapijiečius su jais darbuotis, vargti ir kentėti.

Jam esant Švenčionių gimnazijos kapelionu, kada bolševikai neleisdavo dėstyti lotynų ir tikybos pamokų, tai kun. Kazimieras kviečia mokinius į bažnyčią ir čia atlieka pamokas. Jis steigia lietuvių bibliotekas, organizuoja jaunimą, tinkamesnius siunčia į mokytojų kursus.

Lenkų kariuomenė, išvariusi bolševikus ir užėmusi naujas vietas, atsiklausdavo vietas lenkuojančių žmonių — kokie jų parapijos kunigai, kaip jie dirba ir kokios jie apie savo kunigus nuomonės. Matyt, Švenčionių lenkininkai palankiai buvo perstatę lenkams kun. Lajauską, nes kai jie suareštūdavė nekaltai įtartus bolševikuojant žmones, ir kada kun. Kazimieras juos užtardavo, tai daugelį nelaimingųjų paleisdavo. Bet kada lenkai lietuvius pradėjo apgaulinėti, žadėdami jiems duoti duonos ir druskos, o tačiau surinktus lietuvių sąrašus siųsdavo į laikraščius skelbdami, kad Švenčionių lietuviai nori

Nors žūsiu, bet mylimus Pažosus išvaduosiu

Jaun. pusk. Petras Karaliūnas 1915 m. buvo pašauktas į rusų kariuomenę ir po trumpo apmokymo išsiųstas į vokiečių frontą. Tais pačiais metais fronte artilerijos sviedinių buvo sunkiai sužeistas. Rugsėjo mėn. pasveiko ir vėl buvo išsiųstas į kautynių lauką. Rusų—vokiečių kautynės kaip tikėjo netoli jo gimtojo krašto, bet jo mylimas kaimas Pažosai buvo užimti vokiečių kariuomenės. Apie rugsėjo 17—19 d. kautynėse su vokiečiais Vilniaus apylinkėse pateko vokiečiams į nelaisvę iš kur bado iškankintas 1918 metais spalio mėn. grįžo tėviškėn pas savo tėvelius į Biržų apsk., Joniškėlio val., Pažosų kaimą.

Neilgai teko džiaugtis mylimųjų tėvelių pastogėje, bet kaip prityrusiam kareiviui vėl imtis ginklo ir stoti į kovą. 1919 m. kovos mėn. Petras tarnauja Lietuvos vasaros rytų partizanų eilėse ir atkakliai kariauja savajam gimtajam krašte — Pažosų kaimo laukuose. Aprimus kautynėse Lietuvos vasaros rytuose ir sustabdžius rusų bolševikų veržimąsi giliau į kraštą, Petras su kitais partizanais gegužės 5 d. siunčiamas į Šiaulių miestą papildyti ten formuojamą batalioną. Nuo to laiko Petras jau nebe partizanas, bet Lietuvos kariuomenės savanoris, skyrininkas, ir jaun. puskarininkio laipsnyje išvyko su Šiaulių bataliono 4 kuopa į bolševikų frontą. Kautynėse sumaniai vadovavo savo skyriui ir skyrius su savo viršininku visur parodydavo didžiausią drąsą ir ištvermę kautynių lauke, už ką skyrininkas Petras Karaliūnas buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Kautynėse Kazimieriškių dvare, Ilukštos apylinkėje, Petras su savo skyriumi parodė nuostabią drąsą. Nakties metu kuopai puolant Kazimieriškių dvarą, buvo pasiųstas slapta įsikverbti į priešų užimtą Kazimieriškių dvarą ir ten prisitaikius, nematant bolševikams, laukti kuopos puolimo. Pradėjus kuopai pulti, su skyriumi atakuoti priešą iš užnugario. Kuopai puolant, skyrininkas P. Karaliūnas savo uždavinį atliko labai gerai ir Kazimieriškiai buvo paimti be jokių aukų, vien tik dėl to, kad skyrius teisingai įvykdė duotąjį uždavinį. Ir taip Petras kasdien žingsnis po žingsnio kovojo už savo mylimąjį kraštą. Po vieny sunkių ir nelygių kautynių Dauguvos fronte Petras tragiškai žuvo 1919 m. spalio mėn. Jo kūnas buvo parvežtas į tėviškę ir palaidotas Joniškėlio parapijos kapinėse.

Mūšos šlaitas

Vaidotininkai karžygiai

Jie žuvę. Šalto cemento kryžiai ženklina ir rodo, kad po jais ilsisi drąsuoliai, atlikę pareigą savo tėvynei. O tokių yra nemaža. Šiame rašinyje noriu paminėti tik kelis tokius didvyrus drąsuolius vaidotininkus. Štai jie:

Skyrininkas Aleksas Katinas, gimęs 1889 metais Ukmergės mieste.

1914 metų rudenį mobilizuojamas į rusų kariuomenę, kurioje tarnavo 3 mortyrų artilerijos divizione. Dalyvavo kautynėse su tuolaikiniu rusų priešū. 1919 metų pradžioje, siaučiant revoliucijai, Katinas pabėga ir grįžta į Lietuvą, į tėviškės miestą pas artimuosius. Atvykęs į tėviškę, manė po ilgų kovos metų pailsėti, tačiau ilsėtis nebuvo kada. Tuo laiku buvo pradėtas formuoti Ukmergės atakiras pėstininkų batalionas, kuriam tokių, kaip Katinas, buvo labai reikalinga.

Nors būdamas rusų fronte iškentė daug vargo ir skurdo ir gerai žinojo kario gyvenimą fronte, tačiau, tarnaudamas svetimiesiems, gerai suprato, kad svetimųjų prispauda yra sunki našta. Nelaukdamas paraginimų, tą patį metų birželio 12 d. kartu su daugelį kitų stojo savanoriu į Ukmergės bataliono užuomazgą. Paskirtas į 1 kuopą.

Kiek lūko ramaus gyvenimo. Savanoriai ruošiasi, mokosi vartoti ginklą, rengiasi karui prieš besiveržiančius į Lietuvą priešus.

Susitvėręs batalionas ir gavęs papildymą, rudenį išvyko į frontą ties Salakais, Zarasų apskr., prieš besiveržiančius į Lietuvą bolševikus.

Palyginti dar jauni bataliono kariai, savo garbę gynė didvyriškai. Eilinis Katinas pasižymėjo savo gimtu sumanumu ir drąsa. Bataliono vadovybė, įvertindama eilinio Katino drąsą ir sumanumą ir, kaip tarnavusį rusų armijoje, paskyrė į 1 kuopą skyrininko pareigoms. Gavęs naują paskyrimą, skyrininkas Katinas dar labiau pasižymėjo savo sumanumu ir drąsa, duodamas pavyzdį savo valdiniams. Visurėjo laimėdamas. Jam nebuvo balsus joks priešas ir jo skaičius. Niekaip neklusdavo kiek priešų yra, bet kur jis yra. Verždavosi

pirmyn, kad tik greičiau išvaduotų savo motutę—žemelę nuo atėjų.

Fronte išaušo 1919 m. rugpjūčio 24 d. rytas. Tas rytas buvo ypačiai niurus, bet skyrininkas Katinas to neįjautė. Jis, kaip ir visada, žvalus, linkamas, pasitikįs savimi, laukė įsakymo veržtis pirmyn. Svajonės išsipildė. Tą dieną karinės vadovybės buvo nuspręsta išmušti iš apkasų įsitvirtinuosius bolševikus. Puolimui įsakymas atiduotas. Skyrininkas Katinas, sutvarkęs savo skyrių ir padaręs, puolė apkasų link, bet perbėgant Salako—Degučių vieškelį ties Nečesko kaimu priešais kulka drąsaus skyrininko Katino veržimąsi pirmyn sustabdė, — pakirto jo gyvybės siūlą. Jis, perbėgęs vieškelį, ant gražaus kalnelio nebetoli tikalo aukniubo, atiduodamas tėvynei savo gyvybę.

Eilinis Kostas Malinauskas, gimęs 1898 m. Alytaus apskr., Jezno valsč., Kudiškių kaime. 1919 m. liepos 4 d. pašauktas į kariuomenę. Paskirtas į II atsargos batalioną. Tų patį metų rugpjūčio 18 d., drauge su daugelį kitų, buvo perkeltas į Ukmergės batalioną. Iš atvykusių kareivių buvo sudaryta 3 kuopa, kurioje pasiliko ir eilinis Malinauskas.

Atvykęs į Ukmergę, prisijungė prie besiveržiančių į frontą kitų bataliono dalinių. Į frontą eilinis Malinauskas vyko su džiaugsmu, norėdamas greičiausiai išvyti priešą iš tėvyinės.

Tose pačiose apylinkėse, kur žuvo skyrininkas Katinas, išaušo ir rugpjūčio 25 d. rytas. Bataliono dalinių kariai, po laimėtų pirmųjų dienų kautynių, didžiausiu narsumu puolė bolševikų įtvirtinimus. Išmušus priešą iš apkasų, bataliono kariai, amarkiai spausdami, ėmė stumti priešą ir patys veržtis pirmyn. Eilinis Malinauskas veržėsi į priešakį, sekdamas skyrininko Katino pėdomis. Grybiškės kaimo laukuose, Salako valsč., priešais kulka narsuolį sustabdė. Krito nukautas, atiduodamas tėvynei savo gyvybės auką.

Eilinis Julius Ritbergeris, gimęs 1902 metais Šakių apskr., Griškabudžio valsč., Bliuviškių kaime. 1919 m. vasario 15 d. įstojo savanoriu (į kurią kariuomenės dalį, žinių nėra). Tais pat metais rugpjūčio 18 d. drauge su eiliniu Malinausku ir kitais atvyko į Ukmergės batalioną ir buvo paskirtas į 3 kuopą. Kuopa, kaip aukščiau minėta, prisijungusi prie kitų bataliono dalinių išvyko į frontą. Į frontą eilinis Ritbergerisėjo su pasiryžimu, drąsa, linkamas ir patenkintas.

Rugpjūčio 25 d. kupini narsumo ir pasiryžimo bataliono kariai veržėsi pirmyn. Eilinio Malinausko žuvimas jų neatbaidė, bet davė dar daugiau drąsos ir pasiryžimo mirti už tėvynę. Eilinis Ritbergeris, pamatęs nukautą eilinį Malinauską, su kuriuo broliškai sugyveno, prisiekė priešui atkerdyti. Veržėsi į pirmąsias eiles. Ir iš tikrųjų. Nuo jo rankos krito nemaža priešų. Bet besiveržiantį pirmyn priešais kulka eilinį Ritbergerį sunkiai sužeidžia. Paplūdes kraujuose susmunka ant žemės. Nebegalėdamas eiti pirmyn — liko. Nors būdamas mirštamai sužeistas, drąsino savo draugus ir ragino baigti užsibrėžtą tikslą — išvalyti gimtąją žemę nuo bolševikų. Eilinis Ritbergeris po kelių valandų mirė. Mirė su šypsena veide, nes atliko savo pareigą.

Po kelių kautynių dienų bolševikai iš Zarasų apylinkės buvo išvaryti. Batalionas, gavęs naujų jėgų, spaudė priešą be atodairos, kuris atsidūrė prie Dauguvos upės ir susilaukęs paramos įsitvirtino.

Būtų pageidautina, kad mūsų „Karyje“ būtų dedama daugiau aprašymų, keliančių žuvusiųjų mūsų narsuolių vyrų nuveiktus darbus kovojant dėl Lietuvos laisvės ir nepriklausomybės.

Pusk. L. Griškevičius

1938 m. kiekvienam „Karys“ nemokamai

Jau dabar pats laikas išsirašyti 1938 m. „Kari“. Išsirašęs po Naujųjų Metų gali negauti pirmųjų numerių ir skirtojo priedo — gražaus karių kalendoriaus 1938 metams.

Kiekvienas gauna visiems metams nemokamai „Kari“, kas surinkęs prisiūnčia „Kario“ administracijai 10 metinių prenumeratų. O tai padaryti labai lengva, nes kiekvienas — jaunas ar senas — skaito „Kari“, tik reikia savo kaimynui ar draugui patarti ir patarauti: paimti iš jo prenumeratos mokėstį ir jį atsiųsti „Kario“ administracijai.

Nepriklausomai Čekoslovakijai 19 metų

Spalių 28 d. mums nuoširdžiai drauginga Viduriosios Europos respublika Čekoslovakija švenčia savo nepriklausomo gyvenimo 19 metų sukaktuves. Šios sukaktuvės yra svarbus įvykis ne tik čekoslovakams, bet ir mums, lietuviams, nes abi tautos turėjo bendrų pergyvenimų jau tolimoje praeityje, jų pakankamai turi ir šiandien. Ir vienas ir kitas kraštas pirmiau ir dabar turėjo ir turi tuos pačius kaimynus, kurie nuolatos kelia pavojų nepriklausomam gyvenimui. Čekoslovakų ir mūsų valstybės vyrų gili išmintis jau pasaulinio karo ir pirmaisiais pokariniiais metais abi tautos vedė prie nuoširdaus ir natūralaus susipratimo. Abiems tautoms

Čekoslovakijos Respublikos Prezidentas Dr. E. Benešas

lyg ir likimo buvo skirta panašūs rūpesčiai ir interesai. Šiandien čekoslovakų respublika yra drauginguose santykiuose su visais tais kraštais, su kuriais ir mūsų santykiai yra labai geri. Taigi, šiandien mes ir čekoslovakai turime tuos pačius draugus ir tuos pačius priešus, todėl ir mūsų gyvenimo bei darbo keliai yra artimai panašūs, o dažnai ir visiškai tie patys. Pagaliau, mūsų ir čekoslovakų bendras rūpestis yra pasaulio taikos išlaikymas, nes ir viena ir kita valstybė neturi jokių agresingų tikslų, o abi sielojasi ir nuoširdžiai dirba tik taikingam ir gera valia pagrįstam tautų sugyvenimui. Štai dėl ko mums yra tokia artima Čekoslovakija, o čekoslovakams — Lietuva.

Abiejų valstybių tarpusavio santykiai darniai plėtėsi ir praeityje. Prieš penkis šimtus metų su viršum abiejų valstybių santykiai buvo pasiekę net tokią laipsnio, kad čekoslovakai, nė kiek nedvejodami, mūsų Vytautą Didįjį kvietė į savo sostą. Vadinas, jau anais laikais buvo prieita prie to, kad abu kraštai norėjo turėti bendrą aukščiausią valdžią. Vargu kur istorijoje rasime dviejų, negiminingų tautų panašų sugyvenimą, kuriame nebuvo jokios klastos ar apgaulės. Vytautas Didysis čekoslovakams ir šiandien yra gerai žinoma ir

ypatingai gerbiama asmenybė. Mes negalime užmiršti prieš kelis metus buvusio įvykio, glaudžiai surišto su čekoslovakų pagarba mūsų tautos genijui ir su mums tikro draugiškumo pareiškimu. Kaip žinoma, Prahoje mūsų žymus veikėjas D. Malinauskas anais metais buvo užsakęs specialų karstą Vytauto Didžiojo palaikams sudėti. Karstas buvo pagamintas iš retos medžiagos ir pasiūstas į Vilnių, kur yra Vytauto Didžiojo palaikai. Bet lenkai karstą įsileisti atsisakė. Tada Čekoslovakija, reikšdama mums ypatingą draugingumą, prieš lenkus pavartojo net ekonominius spaudimus ir juos privertė karstą į Vilnių įleisti. Šis jų gestas mums aiškiai parodė, kad tai padarė nuoširdus ir neveidmainingas kraštas. Už tai jam visados tenka mūsų tikra padėka ir pagarba.

Lietuvių ir čekoslovakų santykiai buvo glaudūs ir abiejų tautų nepriklausomybės atgijimo metais. Tiesa, jis čekoslovakuose prasidėjo kiek anksčiau, kaip pas mus. Jų tautinis sąjūdis, sakoma, giliai paveikęs ir mūsų tautinio atgijimo patriarchą dr. J. Basanavičių. Juk ne kur kitur, o tik čekoslovakų sostinėje Prahoje buvo suredaguotas pirmasis mūsų „Aušros“ numeris. Tiek mūsų, tiek ir čekoslovakų nepriklausomybės iškovojimo darbai virė didžiuosiuose Europos politikos centruose ir Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Ir tada buvo abiejų tautų veikėjų bendri rūpesčiai ir bendras darbo kelias. Mes gerai atsimeiname, kaip Jungtinėse Amerikos Valstybėse lietuvių ir čekoslovakų atstovai prie vieno stalo pasirašė ir paskelbė pavergtų tautų nepriklausomybės deklaraciją. Vėliau lygiai mums, lygiai ir čekoslovakams, Versalio sutartimi pripažintą nepriklausomybę reikėjo su ginklu rankose iškovoti. Tik toji kova čekoslovakams baigėsi žymiai laimingiau, nes jie visas savo žemes sujungė į vieną valstybės kūną, tuo tarpu iš mūsų pietų kaimynas išplėšė sostinę ir trečdalį žemių. Šiandien mes kovojame dėl visų lietuviškų žemių sujungimo. Čekoslovakai supranta, įvertina, atjaučia ir remia mūsų Vilniaus kovą.

Abiejų kraštų santykiai natūraliai ir nuoširdžiai plėtėsi ne tik politinėje srityje, bet taip pat kultūrinėje, ekonominėje ir visose kitose plotmėse. Žinoma, pastarieji santykiai visados priklauso nuo politinių. Bet, kaip matėme, mūsų ir čekoslovakų politinis santykiavimas per visą laiką nebuvo jokio debesėlio užtemdytas. Atvirkščiai, jis visą laiką ugdomas ir plečiamas. Drauge su tuo ugdomas abiejų kraštų kultūrinis ir ekonominis bendradarbiavimas. Šiandien jau apčiuopiamai galime pasidžiaugti to bendradarbiavimo vaisiais. Mes pažįstame čekoslovakų literatūrą, tiesa, iš to, ką mūsų visuomenė randa išversta į lietuvių kalbą. Pažįstame ir čekoslovakų meną, nes ne vieną jų operą ar dramą buvo radusi vietą mūsų valstybės teatro scenoje. Lygiai ir čekoslovakai pažįsta mūsų meną, mūsų dainą ir jos atstovus, kurie jau ne kartą turėjo progos pasirodyti čekoslovakų visuomenei. Tačiau viso to turime ir matome dar per maža. Ateityje reikėtų kultūrinius mūsų ir čekoslovakų santykius dar žymiau išplėsti, kad jie būtų tolygūs politiniams santykiams. Į šį darbą reikėtų aktingiau įsitraukti visuomenės atstovams ir literatūros bei meno organizacijoms ir įstaigoms. Šiandien pas mus veikia įvairių tautų susiartinimo draugijos, o kur gi yra lietuvių-čekoslovakų susiartinimo draugija? Paskiausiai matome, kokį didelį ir

T. G. Masaryko palikimas

Prieš trejus metus Čekoslovakijos respublikos sostinėje Prahoje įvyko tarptautinis filosofų kongresas. Jame vienas delegatas nedviprasmiškai pareiškė, jog yra laiminga toji valstybė, kuriai vadovauja filosofai. Jis tada kalbėjo apie Čekoslovakiją. Šituo posakiu filosofų kongreso atstovas dar kartą pabrėžė mintį, kad valstybei vadovauti turi patys išmintingiausi ir gambiausi vyrai. Mat, šiandien kiekviena, didelė ar maža, valstybė yra tam tikras laivas, veikiamas audrų ir netikėtumų, kurių į paskirties uostą gali laimingai ir garbingai nuvesti tik giliai savo uždavinį suprantantis vairininkas. Tokiu vairininku ligi paskutiniųjų dienų čekoslovakų respublika turėjo Tomą Gariką Masaryką. Deja, dabar jo jau nebėra. Jo pasigenda tiek čekoslovakų tauta, tiek ir visa doroji žmonija. Dar kartą, Čekoslovakijos respublikos 19 metų nepriklausomybės sukaktuvių proga jį atsiminsime. Nekartodami jo biografijos, kuri yra labai didelė, garbinga ir gili, mes trumpai žvilgtersime į jo palikimą, kuriuo, reikia manyti, čekoslovakai ir kitos tautos naudosis daugelį amžių.

— Iš savo aštuoniasdešimt septynerių metų visiškai užpildyto gyvenimo jis daugiau kaip šešiasdešimt metų skyrė kovai už žmogaus pažinimą, galvojo, kaip išspręsti gyvenimo bei pasaulio metafizinę problemą ir kaip išaiškinti visus dvasinio, kultūrinio, politinio ir socialinio gyvenimo klausimus, kaip nugalėti visus praktiškojo tautos gyvenimo sunkumus ir organizuoti bei tvarkyti valstybę, kaip praktikoje pažinti save, tautą, valstybę, Europą, visas kitas tautas bei jų problemas. Be to, jis per penkiasdešimt metų vedė konkrečią sunkią politinę kovą ir vykdė įvairius smulkius politinius darbus, visų pirma savo tautoje, paskui senoje monarchijoje, vėliau Europos krizės ir pasaulinio karo metu, toliau kūrė ir tvarkė valstybę ir kartu nuolatos ruošė mums, čia pasilikusiems, savo testamentą ir nurodė tuos kelius, kuriais dabar turime toliau nešti Masaryko žibintą, taip skaidriai pasauliui šviečiantį. Jo kelionė aplink pasaulį didžiojo karo metu — tragiškiausiu moderniojo gyvenimo evoliucijos momentu, kai beveik visos šiandieninio žmogaus problemos buvo sutrauktos į baisiųjų ketverių metų kovą, — yra visos dvasinės bei politinės veiklos ir jo pasaulį apimančio visuotinumio simbolis — šitais žodžiais suglaustai T. G. Masaryko gyvenimą apibrėžė dabartinis Čekoslovakijos

naudingą darbą dirba lietuvių-prancūzų draugija. Jos pastangomis mūsų visuomenė šiandien prancūzų tautą ir valstybę pažįsta daug geriau, kaip kitus kraštus. Panašaus veikimo reikėtų ir lietuvių-čekoslovakų dar didesniame kultūriniame susiartinime.

Ekonominiai santykiai irgi pamažu plečiasi. Čekoslovakija, tiesa, mūsų krašto eksporte ir importe didelio vaidmens neturi. Atrodo, kad ir čia būtų galima žymiau santykiauti. Bet reikia manyti, kad netolimoje ateityje visa tai išsilygins ir abiejų kraštų visų sričių bendradarbiavimas pasieks reikalingų ribų. O jam tarp abiejų kraštų plėstis sąlygos yra labai geros, nes mes su čekoslovakais neturime jokių ginčytinų klausimų, dėl kurių galėtų nukentėti mūsų vispusiškas bendradarbiavimas. Atvirkščiai, esančios sąlygos vienus ir kitus tik skatina sueiti į daug glaudesnius ir visų sričių santykius.

respublikos prezidentas dr. E. Benešas savo kalboje, pasakytoje prezidento — išlaisvintojo laidotuvių metu Lanų pilyje. Iš šių kelių sakinių aišku, kad T. G. Masarykas paliko nepaprastą politinės, valstybinės, mokslinės ir kultūrinės išminties lobyną.

T. G. Masarykas

Savo daugiamete veikla jis sukūrė fizinę čekoslovakų valstybę ir nustatė jos ateities gaires. T. G. Masarykas čekų ir slovakų romantišką patriotizmą išvedė į plačius ir realaus gyvenimo nustatomus kelius. Vadinasi, prezidentas — išlaisvintojas buvo čekoslovakų tautinis, dvasinis ir moralinis žadintojas, tikras tautos švyturys, kuris skynė ir rodė kelius į skaidrų ir laisvą gyvenimą. „Jis buvo paskiausias ir didžiausias taip pat tuo, kad dvasinį atgijimą baigė politiniu bei valstybiniu atgijimu ir, kaip Moravijos slovakas, — Čekijos ir Slovakijos susivienijimu. Nuo 16-tojo amžiaus pradžios čekų kraštai ėmė nykti ir tik tai 18-tojo šimtmečio pabaigoje nedrąsiai ėmė rodytis atgijimas. O T. G. Masarykas buvo pakartotinio pakilimo ir mūsų galutinio laimėjimo reiškęjas“ — pabrėžė dr. E. Benešas. Taigi, velionis prezidentas-išlaisvintojas buvo ne tik valstybės kūrėjas, jos ateities mintytojas ir vadas, bet taip pat ir čekų-slovakų žemių suvienytojas, jų dvasinio gyvenimo subendrintojas. Ir jeigu šiandien tarp čekų ir slovakų viešpatauja tokia idealiai darni, tikrai natūrali vienybė, tai čia yra T. G. Masaryko darbų vaisius.

Tomas G. Masarykas paliko didelius turtus ir čekoslovakų dvasiniam gyvenimui. Jis kūrė ir saugojo ne tik politiškai savarankišką kraštą, bet taip pat statė ir tautos dvasinio gyvenimo rūmą, kūrė dvasinę čekoslovakų valstybę. Jam rūpėjo savo tautos dvasinis pajėgumas ir jos kūrybinė galia. Dėl to jis nuolatos pareiškėdavo, kad nepriklausomoji valstybė tautai yra ne tikslas, o priemonė savo dvasiai ir jos gerovei aukščiausiai iškilti ir pasireikšti. Vadinasi, T. G. Masarykas valstybinį darbą ir gyvenimą suprato plačia prasme. Šiandien čekoslovakų respublika yra pasiekusi Europos kultūros viršūnių. Jos kultūriniai laimėjimai yra gana ryškūs medžiagineje srityje, tačiau jie yra dar ryškesni tautos dvasiniame gyvenime. Vadovaujama T. G. Masaryko, jaunoji Čekoslovakija sukūrė eilę aukštųjų mokslo įstaigų, kuriose mokėsi ir mokosi nemažas skaičius ir kitų kraštų žmonių, jų tarpe yra ir lietuvių. Ji sukūrė daug garsių meno ir kultūros įstaigų, kuriomis gali didžiulis ir lygintis su seniai nepriklausomą gyvenimą turinčiomis tautomis. Čekoslovakija turi didelę, išbujojusią spaudą, sparčiai augančią literatūrą, gana didelį skaičių muziejų. Šitie čekoslovakų kultūriniai laimėjimai yra pasiekę to, kad į juos dažnai krypsta visų kaimynų akys. Ir šioje darbo dirvoje visą gyvenimą aktingai reiškėsi T. G. Masaryko valia. Dar gerokai prieš pasaulinį karą, savo tautą ruošdamas į nepriklausomą gyvenimą, prezidentas — išlaisvintojas nuolatos skatindavo čekoslovakus eiti kultūrinių laimėjimų keliu. Jis visiškai teisingai ir giliai suprato, jog aukštesnės kultūros tautai niekas nesutrukdytų kelio į laisvą gyvenimą. Ir nesutrukde. Netolima praeitis parodė, kad čekoslovakai savo nepriklausomybę iškovoję ir ginklu ir kultūra. Ir vienas ir kitas veiksnys buvo puikiai suderinti, nes jie abu lygiagrečiai kovojo nepriklausomybės pozicijose ir abu tiksliai įvykdė savo uždavinį.

Tomas G. Masarykas savo mokslo darbais yra didis žibintas daugeliui tautų. Jo mirtį skaudžiai pajuto valstybių vyrai. Bet gal dar skaudesnė ji buvo mokslo pasauliui. Velionis buvo pasaulinio masto mokslininkas. Jo vardas buvo gerai žinomas ir autoritetingas visų kraštų mokslo įstaigose. Jo veikalai šiandien randami universitetų bibliotekose. Vadinasi, T. G. Masarykas buvo visa galva peraugęs savo krašto mokslininkus ir pasiekęs pasaulinio mokslo viršūnes. Be grynai filosofinių veikalų, jis sukūrė eilę socialinių ir politinių doktrinų, kuriose sprendė gyvenamojo momento klausimus bei reiškinius. Visa tai nagrinėdamas, jis paliko veikalus „Socialinis klausimas“, „Čekų klausimas“, „Mūsų šių laikų krizė“, „Modernusis žmogus ir tikyba“, „Rusija ir Europa“ ir daugelį kitų, kuriuose sprendžiama visuomenės plačiųjų masių išsilaisvinimo ir lygybės problema. Savo mokslo reikaluose, lygiai kaip ir krašto politiniame gyvenime, T. G. Masarykas jautė gyvenamojo momento pulsą, suprato ir įvertino jo reikalavimus. Į gyvenimo eigą jis žiūrėjo ne iš mokslininko kabineto, bet pats joje aktingai dalyvavo. Dėl to jis galėjo netarpiškai stebėti jo rutuliojimąsi ir svarbiu momentu tarti savo autoritetingą žodį. Apie tai kalbėdamas, dr. E. Benešas nurodo, kad T. G. Masarykas „kaipo filosofas ir metafizikas, jis nesako, jog mes pažįstame daiktų esmę, bet skelbia, kad nuolatos artinamės į absoliutų pažinimą; lygiai ir kaipo etikas, sociologas bei valstybės vyras T. G. Masarykas nesako, kad tobulą, ideališką pasaulį bei visų piliečių laimę įgyvendinsime politiniai ir socialiniai, bet kad veiklia artimo meile ir politiškai teisingu visų reikalavimų bei intere-

sų išlyginimu turime kasdien vis labiau artintis prie to idealo. Tai yra metodinė jo demokratijos prasmė. Jis yra taip paprastas, kaip kiekviena didelė tiesa. Jis sunderina, suartina kraštutinumus pažangiu, niekadose vietose nestovinčiu, vis aukštyn ir tolyn pasaulįstumiančiu metodu, ieško sintezės, yra didis argumentas jausmų bei interesų derintojas. Ne žingsnio nežengia atgal, nepasiduoda jokioms iliuzijoms, dėl idealinių bandymų bei rizikingų koncepcijų. Tai yra jo visapusiškas realizmas gyvenime ir filosofijoje“. Vadinasi, T. G. Masaryko ir mokslinis palikimas yra labai didelis. Juo dabar naudojasi ir čekoslovakų ir kitų kraštų išminčiai.

Velionies prezidento - išlaisvintojo sukurtoji čekoslovakų respublika nėra didelė valstybė. Bet jai vadovaudamas, T. G. Masarykas mokėjo ir sugebėjo į savo kūrinių kreipti pasaulio akis ir klausyti jos žodžio. Šiandien čekoslovakai vaidina pirmąją vaidmenį tarptautinėje politikoje. Tai yra dėl to, kad T. G. Masarykas žinojo, kaip, kur ir kada įsijungti į tarptautinių kombinacijų labirintą ir sugebėjo jame savo kraštui iškovoti prideramą ir pastovią vietą. Ir šiuose darbo plotuose velionis buvo didelė asmenybė. „Tai, ką šiandien pergyvena Europa, toji painiava kovų, režimų, revoliucijų, dvasinių, politinių perversmų, socialinių, tautinių ir tarptautinių sąjūdžių, moralinių ir filosofinių konfliktų, — visa tai yra susieta su T. G. Masaryko asmenybe. Ir kad jis tai suprato ir tuo vadovaudamasis veikė, tat daro jį didžiu vyru. Niekas iš to, ką šiandien pergyvename, jo nenustebino, niekas neužtiko jį nepasiruošusį dvasiniai bei moraliniai, moksliniai bei filosofiniai, niekas jo nesukrėtė ir niekas ligi paskutinių jo gyvenimo dienų neišvedė jo iš plieniniai tvirto ir logiškai tiesaus jo gyvenimo kelio“ — sako dr. E. Benešas, vaizdžiai sužymėdamas nepaprastą T. G. Masaryko dovaną giliai suprasti ir pajusti visa tai, kas vyko ir vyksta šių dienų tarptautiniame gyvenime.

Tomas Garika Masarykas, po šitokių savo darbų, ramiai pasitraukęs iš viešojo valstybinio gyvenimo, iš patriarcho amžiaus aukštumos tvirtai ir neužmirštamai žiūrėjo į visa tai, kas dėjos aplink. Paskutinėmis dienomis jis dar ėmėsi plunksnos papildyti savo didįjį palikimą. Ir šiuo momentu velionis iš savo akiračio neišleido svarbesnių tarptautinių reiškinių. Apgaubtas savo tautos meile, pasitikėjimu ir vertingu pasididžiavimu, Tautos Tėvelis, kaip jis visų čekoslovakų buvo vadinamas, ir paskutinėmis gyvenimo dienomis savo palikuonius mokė būti visiems paskatintinu pavyzdžiu. T. G. Masarykas buvo laimingas ne tik savo gyvenimo laimėjimais, bet ir atsiskirdamas su šiuo pasauliu: jis tikėjo, kad jo pradėtas darbas turi tvirtą pagrindą, jis tikėjo, jog čekoslovakų respublika ir visi jos piliečiai yra ir bus tinkamoje aukštumoje ir išlaikys sau prideramą vietą kitų tautų bei valstybių šeimoje. J. S.

„LATVIJOS KAREIVIS“ APIE KAUNO IR RYGOS PLENTĄ

„Lat. Kareivis“ rašo: Plentų ir kelių depart. inž. Silnieko pareiškimu, šią vasarą yra pradėtas Bauskė — Ryga plento kapitalinis remontas. Daug darbų jau padaryta. Netrukus Kauną ir Rygą jungs geras auto susisiekimui tinkamas plentas. Laikraštis rašo, kad Lietuvos Sus. Min. jau esanti pradėjus darbą. Plentas eis per Skaiskalnę — Biržus — Panevėžį — Kėdainius — Kauną. Latviams reikia dar atlikti 4—5 km plento tiesimą ir tiltą per Nemunėlį. Tuo būdu šis plentas turėtų 300 km ilgumo, iš kurių Lietuvai tektų 220 km, o Latvijai 80 km. Baigdamas laikraštis pareiškia, kad šis plentas bus svarbi magistralė tarptautinė susisiekimo linija, jungianti Kauną su Ryga.

„Mirties spinduliai“

Pastaruoju metu ypač padažnėjo šių žodžių linkniavimas. Vieni „mirties spinduliu“ esimą stengiasi nuneigti, esą, jie gimsta tik lakios fantazijos žmonių galvose, o tikrovėje — negalimi; kiti tvirtina, kad šiais laikais viskas galima, tad ir kalbami spinduliai jau egzistuoja.

1936 m. Londone Zeidevic ir Doberer išleido knygą vardu „Mirties spinduliai“. Š. m. SSSR žurnalas „Voennyj vestnik“ Nr. 9 šiuo klausimu išsitarė, savo mintis pagrįsdamas Zeidevic'o ir Doberer'o Londone išleista knyga. Ne pro šalį čia kalbamo žurnalo nuomonę išgirsti ir mums, tad čia ją ištiesai ir dedame:

„Tuo pačiu būdu, kuriuo perduodami sudėtingiausi įsakymai: jūros laivams, lėktuvams, torpedoms ir t.t., būtent, radijaus siųstuvo pagalba, galima įjungti į tam tikros konstrukcijos jūros minas sprogimą iššaukiančią srovę. Šios minos plaukioja atitinkamų inkarų prilaikomos. Tam tikros konstrukcijos minos, aprūpintos trumpų bangų imtuvu, be jokių „mirties spinduliu“ gali būti susprogdintos per atitinkamą atstumą. Pasinaudojus radijaus bangomis, sprogdinimai iš tolo silpnai galimi.

Per paskutinius 20 metų ši sistema tiek Vokietijoje, tiek kitose šalyse žymiai patobulėjo. Šių dienų minose sprogima iššaukiančios kibirkšties šaltiniu yra ypatingo galingumo trumpų bangų siųstuvas, kuris reflektoriaus pagalba įgalintas siusti per tam tikrą atstumą koncentruotų spinduliu pluoštą. Šio galimumo dėka sprogdintuvai ir priimamasis prietaisas gali būti nustatyti atitinkamoms (specialioms) srovėms, tuo pačiu apsaugoti nuo netikėto sprogdimo pavojaus atsitiktiniu radijaus spinduliavimo atveju.

Kai kas iš vokiečių slaptu bandymu yra žinoma ir spaudai. Pavyzdžiui, stambaus masto eksperimentai, vykę 1933 m. vasarą ant Badeno ežero apie kuriuos periodinėje spaudoje buvo šio turinio pranešimas:

„Keletą dienų prieš tai ant Badeno ežero naktimis vyko nuostabių reiškiniai. Nė vienas laikraštis neišdriso ką nors apie juos pranešti. Niekas be karo ministerijos specialistų kalbamam bandyme nedalyvavo, kurie, tarp kitko, buvo vedami su ypatingu slaptumu ir atsargumu. Tačiau paaiškėjo, kad dalykas eina vadinamų „mirties spinduliu“ bandymo plotmėje. Darbai jau pasistūmėjo tiek, kad baisesius spindulius galima nukreipti iki 1000 m atstumo.

Vokietija tuo pačiu gauna į rankas ginklą, kuris duoda jai didžiulę pirmenybę. Spinduliai siunčiami dideliu aparatu, iš kurio krinta į akis stiklinis vamzdelis ar lempa ir dar kažkas panašaus į prožektoriaus reflektorių. Išstatytos ežere jūros minos per keletą sekundžių buvo susprogdintos koncentruotu spinduliu pluoštu 1000 m atstume. Visos kovos priemonės toje apylinkėje, bet koks motoras — bus nebaisus, nes negalės veikti.

„Mirties spinduliai“ turės didžiulę reikšmę šių dienų karo mokslui, ypačiai jeigu ateity pavyks tuos spindulius siusti per didesnę atstumą. Spinduliu jėgą galima kelti iki bet kokių ribų, be to, energijos nuostoliai lygūs beveik nuliui“.

Aišku, panašus straipsnis, įdėtas vokiečių spaudoje, turėjo tikslą savo tautiečius padrasinti, o visą pasaulį pabauginti. Be to, aprašymas artimas tipiškiems fantastinių, paslaptinių ir baisesių priemonių

TRUMPAI IR AIŠKIAI

Sveiki nervai

Karo psichologai, tyrinėdami žmonių tinkamumą kautynėms, prieina labai įdomios išvados: geriausi moderniško karo kovotojai, paprastai, būna žemdirbiai. Tiesa, žemdirbių dauguma ne taip greitai, kaip, pavyzdžiui, fabrikių darbininkai, išmoksta techniką ginklą naudoti; žemdirbiai blogiau orientuojasi miesto kautynių sąlygose. Užtat visos kitos pirmenybės kario žemdirbio pusėje. Jis geriau orientuojasi laukuose, miškuose, naktį, blogame ore. Dažniausiai turi sveikesnes akis, jautresnę klausą. Yra lėtvermingesnis, lengviau pakencia nedavalgumą, nemigą. Tačiau svarbiausia — turi sveikesnius nervus, kurie kautynėse yra didžiausia brangenybė.

Karo geografskaito, kad žemės ūkio krašte galima yra surinkti žymiai didesnę kiekį karui tinkamų vyrų, kaip iš tokio pat gyventojų skaičiaus pramonės kraštuose. Pavyzdžiui, Vokietijoje didžiausią nuolimtį karui tinkamų vyrų duoda Rytprūsiai, kur daugiausia gyvena žemdirbiai.

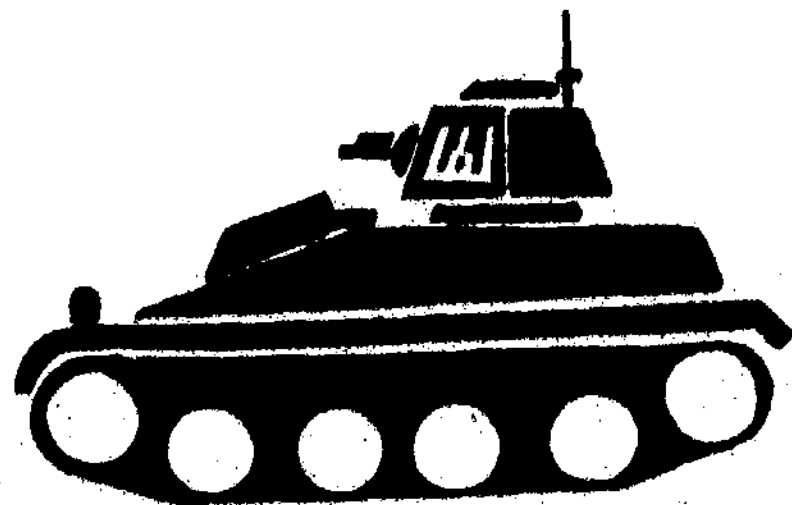
Šios išvados malonios yra mums, kaip žemdirbių kraštui. Nepriklausomybės karai parodė, kad mūsų kalmas duoda kariuomenei ypatingai stiprių nervų vyrus. Geriausiai kovotojai dažniausiai būdavo tykaus ir ramaus būdo vyrai, kurie, tačiau, kautynėse visiškai neparodydami jaudinimosi, atlikdavo akiplėšičiai drąsias žvalgybas arba netikėtus priešo puolimus. Neutrūko mūsų kariuomenėje ir tokių mėgėjų, kurie patys vieni, lengvu kulkosvaidžiu ar keliomis granatomis nešini, įsibraudavo priešo užnugarin, ten sukeldavo visą pragarą — ir lyg nieko dėti, grįždavo atgal pas savuosius. Ir tai darydavo ne koki avantiuristai, bet tylūs, sveikų nervų žemdirbiai, kupini pasiryžimo ginti savo gimtąjį kraštą.

Ypačiai mūsų kariai pasižymėdavo taikliu šaudymu. Ginkluoti jie buvo nekaip — daugiausia senais šautuvais; nekaip buvo ir apmokyti šaudyti, nes dažnai vos tik šautuvą gavę, tuojuos droždavo į frontą. O tačiau mūsų prieštai kalba apie nepaprastai taiklų lietuvių karių šaudymą. Ir šį faktą galima paaiškinti tikrai sveikais lietuvių karių nervais. Nereta būdavo kulkosvaidininkų, kurie ramiausiai prisileisdavo tirėtas priešo vilnis iki poros šimtų metrų atstumo. Užtat, kai pradėdavo šaudyti — priešas iš karto pajusdavo, kad šaudė ne karštakošis, bet tvirtų nervų vyras.

L. S.

mėgėjų aprašymo stiliui. Svarbu pažymėti, kad vokiečiai pabrėžė, jog, esą, jie turi savo žinioje minimumus „mirties spindulius“. Cituotas bandymų aprašymas kalba apie „paslaptinius visagalinius spindulius“, kurie, esą, gali sprogdinti šaudmenų dėžes. Tačiau pažūrėjus į tą išpūstą, fantazijos pagražintą dalyką gyvenimiškai, pamatysime, kad kalbamam straipsnyje ejo kalba apie bevielį sprogdinimą per atstumą, kuris pagrįstas aukščiau aprašytu principu, be to, su būtinu radijaus imtuvo įrengimu sprogdinamajam objekte.

Vld. Ming.

A. a. mjr. Petras Grinkevičius

Artėjant mistiškai Vėlinių dienai, gyvieji ruošiasi aplankyti kapus, susikaupti maldoje ir dvasioje susijungti su mirusių sielomis. Kapai, gūdų Vėlinių vakarą žvakių šviesos žaroje, pripildyti tylią žmonių minia, alsuojančia atdūsiomis, kalba gyviesiems apie kitą gyvenimą, apie mirusiųjų sielas, kurios bendrauja ir palaiško nematomus ryšius su šio pasaulio gyvenimu. Tyliai,

A. a. mjr. P. Grinkevičius

lyg šmėklos slankioja kapuose Vėlinių dieną gyvieji. Susikaupimas, maldos atslūgsta ir žmonės tyliai skirstosi, palieka mirusiųjų poilsio vietą.

„Mirtis yra neišaiškinama misterija“, — sako prancūzų rašytojas Benjaminas Constant'as. Mirtis didžiausia žmonijos paslaptis. Akivaizdoje slenksčio ar vartų, pažymėtų šiapus ir Anapus, žmogus visuomet giliai susimąsto. Jis stengiasi išspręsti mirties problemą. Tačiau, praėjo tūkstančiai metų ir žmonija, kas minutę susidurdama su mirtimi, neįstengė iki šiol tos problemos išspręsti.

Paskutiniųjų mirties aukų tarpe yra ir Kauno karo komendanto padėjėjas a. a. majoras Petras Grinkevičius, miręs po operacijos š. m. spalį 21 d. 18 val. Karo Ligoninėje.

A. a. mjr. Petras Grinkevičius gimė 1893 m. liepos 18 d. Marijampolės apskr., Kvietiškių valsč., Triobiškių kaime. 1914 m. baigė Veiverių mokytojų seminariją. Didžiojo karo metu įstoja į Vilniaus rusų karo

mokyklą ir 1916 m. ją baigia. Po Didžiojo karo audrų kėlėsi Lietuva. 1920 m. liepos 22 d. velionis, rusų karininkas, įstojo į mūsų kariuomenės 1-mą atsargos batalioną, kuris vėliau buvo pavadintas 10 p. pulku. Reikia pažymėti, kad a. a. mjr. P. Grinkevičius iš tolimosios Rusijos, kur jis Didžiojo karo metu buvo sunkiai sužeistas, parvyko į mūsų kariuomenę su arkliu, ginklais ir visa šarvuote. Antrąją įstojo į mūsų kariuomenę dieną, t. y. 1920 m. liepos 23 d., jis jau dalyvauja žygiuose prieš lenkus. Šiame fronte jis išbuvo iki tų pat metų gruodžio 1 d.

1922 m. baigė aukštųjų karininkų kursų 1-mą laidą pažymiu gerai. 1925 m. lapkričio mėn. pabaigoje įstojo į 9 p. pulką, kur ėjo įvairių kuopų, 1-mo bataliono vado pareigas ir retkarčiais pavaduodavo pulko vadą. Be šių pareigų, jis dar ėjo ir kitas. Būdamas 9 p. p., buvo paskirtas pulko teismo pirmininku, 9 p. p. karininkų taip. ir skol. kasos v-bos nariu ir likt. puskt. pat kasos v-bos pirmininku. Pirmiau įgytas pedagogines žinias jis puikiai sugebėjo derinti su karinėmis žiniomis. A. a. mjr. P. Grinkevičius buvo nepamainomas kaip mokytojas, auklėtojas. 1929 m. buvo paskirtas kariuomenės teismo laikinuoju nariu.

Iš 9 p. pulko atvyko į Kauną ir čia nuo š. m. kovo 1 d. iki mirties ėjo Kauno karo komendanto padėjėjo pareigas. A. a. mjr. P. Grinkevičius buvo apdovanojamas D. L. K. Gedimino ordino IV laipsniu ir nepriklausomybės medaliu.

Tai buvo darbo ir pareigos žmogus. Dirbti buvo jo gyvenimo šūkis. Jis buvo vadas, auklėtojas visomis geromis jų ypatybėmis. Santykiuose su savo valdiniais buvo griežtas, teisingas ir labai džentelmeniškasis. Taktiškumu, griežtumu ir džentelmeniškumu valdiniuose buvo įgijęs didžiausios meilės ir pagarbos.

Spalį 23 d. 16 val. velionis buvo iškilingai išlydėtas iš Kauno įgulos bažnyčios ir palaidotas Kauno katalikų kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo: II-ros pėst. divizijos vadas div. gen. Adamkavičius, brig. gen. Vitkauskas, daug aukštų karininkų, 9 p. L. K. Vytenio pulko, kur velionis ilgą laiką dirbo, atvykusi karininkų ir likt. puskt. delegacija ir didelė kauniečių minia. Kapuose gražią atsisveikinimo kalbą pasakė laikinai einęs Kauno karo komendanto pareigas plk. Bobelis. Vytenininkų vardu kalbėjo kpt. Gogė. Laidotuvėse dalyvavusi karo policijos mokykla tris kartus saljutavo. Ant naujai supulto a. a. mjr. P. Grinkevičiaus kapo buvo sudėta Kauno komendanto ir komendantūros karininkų, vytenininkų, Kauno komendantūros likt. puskt. ir civil. tarnautojų, giminių vainikai ir daug gyvų gėlių.

Z. Gerulaitis

ŠAKIAI. Spalį 24 d. L. K. K. savanorių s-gos Šakių dr. V. Kudirkos skyrius iškilingai šventė savo dešimties metų darbo sukaktuves. Į tą didelę savo šventę Šakių savanoriai turėjo garbės susilaukti vid. reik. min. ats. brig. gen. Čapliką ir s-gos pirmininką ats. plk. ltn. Gužą. Šventė pradėta bažnyčioje pamaldomis, kur dalyvavo aukštieji Kauno svečiai ir didelis būrys iš visos Zanavykijos suvažiavusių savanorių. Pritaikytą savanorių dieną pamokslą pasakė ir skyriaus vėliavą pašventino savanoris, pirmasis Vilniaus įgulos lietuvių kariuomenės kapelionas kun. Vyšniauskas.

Po pamaldų rinkos aikštėje buvo iškilingas skyriui vėliavos įteikimas ir savanorių bei šaulių paradas. Pirmiausia vid. reik. min. ats. brig. gen. Čaplikas apėjo, sveikindamas savanorių ir šaulių eiles ir pasakė kalbą, nušviesdamas savanorių karžygiškus žygius kovojant dėl Lietuvos laisvės. S-gos

pirminin. ats. plk. ltn. Gužas, priimdamas iš ministerio vėliavą ir įteikdamas ją skyriui, kvietė visus savanorius garbingai ją saugoti ir burtis apie ją. Po vėliavos įteikimo savanoriai iškilingai pražygiavo pro savo pirmuosius vadus kovos laukuose. Daugelio savanorių krūtinės papuoštos Vyčio ir kitais kovos lauke pasižymėjimo ženklais.

Tolimesnis iškilmų minėjimas buvo šaulių namų salėje, kur buvo iškilingas posėdis su koncertine dalimi ir bendras savanorių ir svečių subuvimas.

Iškilingą posėdį atidarė skyriaus p-kas Usevičius. Pagerbiami žuvusieji kovose ir dabar mirusieji savanoriai. Toliau eina sveikinimai. Min. ats. brig. gen. Čaplikas, kaip savanoris ir buvęs pirmas savanorių s-gos pirmininkas, priminė keletą epizodų iš savanorių kovų

J. K-ka

Skyrininko vaidmuo kautynėse

Skyrininkas yra vienintelis viršininkas, kuris kautynių aplinkoje savo valdiniam gali turėti daugiausia netarpinės įtakos. Aukštesnieji viršininkai, būdami toliau nuo eilinių kovotojų, kautynėse netarpinės įtakos savo valdiniam dažnai neturės. Nuo skyrininko charakterio, elgesio pavojaus akivaizdoje ir nelaimėje, jo sumanumo ir šaltakraujiškumo priklauso viso skyriaus veikimo sėkmingumas. Geras, tvirto charakterio skyrininkas — geras ir skyrius, blogas skyrininkas — blogas ir skyrius.

Skyrininkas turi būti pavyzdys savo skyriaus žmonėms. Pavyzdys yra geriausia priemonė valdiniose sukelti dėmesį ir pasitikėjimą savo viršiniu. Skyrininkas tik tada gali būti pavyzdžiu, jei yra tvirto charakterio, energingas ir veiklus, nei jo valdiniai ir kada iš jo sielos spindulluoja pareigingumo ir klusnumo jausmai.

Kovos lauke kovotojams didelį įspūdį padaro tai, kaip skyrininkas davinėja įsakymus. Skyrininko ramumas, šaltakraujiškumas, aiškumas ir tikslumas, duodant įsakymus ar nurodymus, valdinius įtikina, kad skyrininkas juos visame kame praneša: žiniomis, veiklumu, prityrimu. Valdiniai, matydami ir jausdami tokį skyrininko pranašumą, vykdydami kautynių uždavinius tvirtai tiki pasisekimu. Ir kaip netikėti pasisekimu, jei vadovauja sumanus skyrininkas?

Skyrininkas jau taikos metu turi stengtis susidaryti pastovų ir tvirtą charakterį, kad karo metu galėtų vadovauti valdinių protui, valiai ir jausmams. Taikos metu skyrininkas turi išmokti surasti būdą, kaip užkariauti valdinių širdis ir pažinti jų vidinį pasaulį.

Deja, yra daug skyrininkų, kurie apie tai nė nepagalvoja, manydami, kad toks vispusiškas valdinių pažinimas ir atitinkamas jų auklėjimas yra aukštesnių viršininkų reikalas, o jiems visa tai nereikalinga ir neprieinama. Dažnai pasitaiko, kad tarp skyrininko ir valdinių atsiranda lyg kinų siena; skyrininkas gyvena sau, jokio vidinio ryšio neturėdamas su valdiniais, o valdiniai gyvena sau, jokios įtakos nejausdami iš skyrininko. Valdiniui netinkamai pasielgus, dažnas skyrininkas pasitenkina jį išbardamas (labai dažnai ne visai skyrininkui pritinkamu būdu) ir nubausdamas. Kito būdo valdinių nusižengimams išvengti neturi ir, žinoma, neieško. Karo metu tokie skyrininkai nesugebės skyriuje įgyti reikiamą autoritetą, nesugebės iš savo valdinių išspausti visa, ką šie geriausia padaryti gali.

Skyrininkas turi mokėti suprasti savo valdinių mintis ir, nenuilstamu jais rūpinimusi, užkariauti jų pasitikėjimą. Valdiniams yra malonu ir jie nuoširdžiai viską daro, jei mato, kad jų skyrininkas tėviškai visais rūpinasi, jautrus, gali suprasti jų jausmus ir padėti. Ir tik toks skyrininkas gali būti valdiniam ir geras ir griežtas, nė kiek nebijodamas nustoti jų pasitikėjimo ir pagarbos.

Kovoje dar nė karto nebuvęs kovotojas ir pirmą kartą dalyvaudamas, yra reikalingas stiprios valios skyrininko, kad kovos audroje stiprūs dvasiniai sukrėtimai jame nesukeltų panikos jausmo. Tik skyrininkas, kuris kovo lauke būna kartu su eiliniams kovotojais, ramumu ir drąsumu tegali silpnesnius karius sulaikyti nuo panikos. Savisaugos instinktas verčia kiekvieną žmogų saugotis mirties, bet skyrininkas, kaip ir kiekvienas viršininkas, turi tą jausmą nugalėti, kur verčia pareiga

ir tėvynės gerovė. Nelaimė skyriui, jei jų skyrininko moralė sugniužta.

Puolime skyrininkas yra neišsemama energija, kuri skyrių stumia atkakliai veržtis į priešų pozicijas. Tik vispusiškai pasiruošęs skyrininkas kautynėse tegali likti ramus, susivokti kautynių eigoje ir duoti valdiniam tikslus įsakymus. Tai padaryti gali tik drąsus vyras, nes traukti, judinti kovotojus vis pirmyn ir skyriaus priešakyje su durtuvu rankose puliti priešą — reikalinga aukšta moralė.

Ginantys skyrininkas asmeniniu pavyzdžiu turi užkrėsti valdinius drąsa ir šaltakraujiškumu. Ir žymiai pranešančiomis jėgomis puolant, skyrininkas turi sugebėti skyriaus kovotojus priversti, kad šie nė iš vietos nesitraukdami, neužleisų nė vienos žemės pėdos priešui, o jei reikėtų, tai ir mirtų vietoje, bet su ginklu rankoje.

Jei skyrininkas valdinių akyse bus drąsus vyras, visais jų reikalais besirūpinančiu viršiniu, tai šie, kad ir sunkiausiomis kautynių sąlygomis, atliks savo pareigas. Skyrininkas lengvai gali pasiekti, kad valdiniai jo įsakymus vykdytų atidžiai ir sąžiningai, jei jis pats yra tokio įsakymo vykdymo pavyzdys.

Kautynėse tik tas gali būti viršiniu, kuris ir didžiausių pavojų metu lieka drąsos pavyzdžiu, kuris veiksmiais gali įrodyti valdiniam, kad jis pasirūšęs už juos reikiant ir mirti. Valdiniai, matydami viršinio drąsą ir veiklumą, irgi tuo pačiu užsikrečia, lengviau nugali mirties baimę, išlaiko dvasios pusiausvirą. O visa tai yra laimėjimo laidas. **Ltn. Savitis**

„Inkaro“ dovana kariuomenei

Paskiausiai vis daugiau atsiranda organizacijų ir įmonių, kurios ne tik pinigų, bet ir tiesiog pačiais ginklais pradeda remti Ginklų Fondą. Vienių dovanos patenka kuriai nors kariuomenės daliai, o kitų — kariuomenės talkininkams šauliams.

Praėjusį sekmadienį, t. y. spalio 24 d., su tokia dovana pasirodė ir Viliampolėje (Kauno priemiestyje) esęs kaliošų ir gumos fabrikas „Inkaras“. Tą dieną mūsų ginkluotajai pajėgai „Inkaro“ fabrikas įteikė 35 šautuvus. Be to, fabriko darbininkams Viliampolės šaulių namuose buvo atidarytas jų kultūrinis klubas, kurio nariais yra visi fabriko darbininkai.

Iš ryto visi darbininkai ir vietos šauliai dalyvavo pamaldose, o paskui susirinko aikštėje prieš šaulių būrio namus. Į iškilmės atvyko Kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, šaulių Sąjungos štabo viršininkas plk. ltn. Kazitėnas, l. e. Kauno komendanto p. plk. Bobelis, Darbo ir Socialės Apsaugos Departamento, Darbo Rūmų atstovai ir kt. Fabriko direktorius Dr. Karvelis šautuvus įteikė Kariuomenės štabo viršininkui gen. št. plk. Černiui, o šis Viliampolės šaulių būriui. Ta proga Dr. Karvelis ir gen. št. plk. Černius pasakė kalbas. Po to gen. št. plk. Černius priėmė šaulių būrio ir fabriko darbininkų parodą.

Šių iškilmų išvakarėse spaudos atstovai buvo pakviesti į „Inkaro“ fabriką, kuriame susipažino su jo darbu ir įrengimais. „Inkaras“ aptarnauja ne tik višiuomenę, bet ir kariuomenę: Kariuomenės Intendantūrą puspadžių gumoda, Sanitarijos Valdybą dujokaukių ir sanitarijos medžiaga, Ginklavinų Valdybą priešiperitinių drabužių, pirštinių ir batų medžiaga ir artilerijos dirbtuves. Taip pat supažindino su įrengiamu darbininkų klubu ir fabriko išlaikomu vaikų darželiu.

RAMOVĖNŲ VEIKLOS KELIAI

Studentų atsargos karininkų korp. „Ramovės“ penkmečio šventės proga

Nūdien visame krašte jaučiamas didesnis kariškos nuotaikos pakilimas, kuris labai įvairiai pasireiškia: kiekvienais metais ruošiamos kariuomenės ir visuomenės dienos, iš visų kampelių daug suplaukė ir tebeplaukia aukos Ginklų Fondui, ruošiami organizuoti sutikimai grįžtant kariuomenei iš manevrų, organizuotai su gėlėmis išlydimi jaunuoliai karinę prievolę atlikti ir sutinkami sugrįžusieji atsarginiai.

Be abejo, čia pasireiškė kariškos propagandos valsis. Šiai kariškai propagandai studentų ats. karininkų korporacija „Ramovė“ daugiausia ir atsidavė, pašventė didžiausią savo veiklos dalį. Kariškosios propagandos darbas prasidėjo jau antraisiais korporacijos gyvenimo metais, kai tik sustiprėjo korporacijos vidaus organizacija, ir kai buvo išplėsti artimi santykiai su kitomis V. D. Universiteto organizacijomis. Ramovėnai, įsitraukę antraisiais gyvavimo metais visuomeninę veiklą, pradėjo kariškosios propagandos darbą per spaudą, radiją, kino teatrus, viešus susirinkimus, šventes. Visą laiką kėlė teisingas mintis apie kariuomenę, ginkluotų jėgų būtinumą ir reikšmę.

Kitas didelis ramovėnų nuopelnas — Ginklų Fondo atgaivinimas. Visi šiai idėjai karštai pritarė, ir per trumpą laiką į Ginklų Fondą suplaukė didžiulės sumos lėšų. Netrukus įsisteigė visai atskira ir savarankiška Ginkluotoms Krašto Pajėgoms Remti Organizacija, visą laiką palaikanti artimus ryšius su ramovėnais. Be karinio ir tautinio auklėjimosi korporacijos vidaus gyvenime, ramovėnai įvairiomis progomis kelia kariškus klausimus visoj studentijoj. Ramovėnai kiekvienais metais V. D. Universiteto sienose ruošia karinės propagandos dienas, kuriose per atitinkamas kalbas, per kariškas dainas studentijoj stiprinama kariška ir tautiška sąmonė, keliama kariška nuotaika, kuri didina šalies atsparumą ir stiprina kovos jausmus ir garesnę tautos ateitį.

Ypač ramovėnai neužmiršta kariškų dainų, kurios sudaro korporacijos choro repertuaro didžiausią dalį. Visomis progomis ramovėnai stengiasi visuomenėje populiarinti kariškas dainas, iš kurių trykšta pasitikėjimas savimi, drąsa, pasiryžimas. Daug kartų ramovėnai su savo dainomis yra aplankę įvairias provincijos vietas, įnešdami į vietinį gyvenimą jaunatviško entuziazmo, kūrybingumo.

Vasaros metu ramovėnai ruošia kariškas stovyklas, kuriose dalyvauja ir šiaip studentai. Čia jie supa-

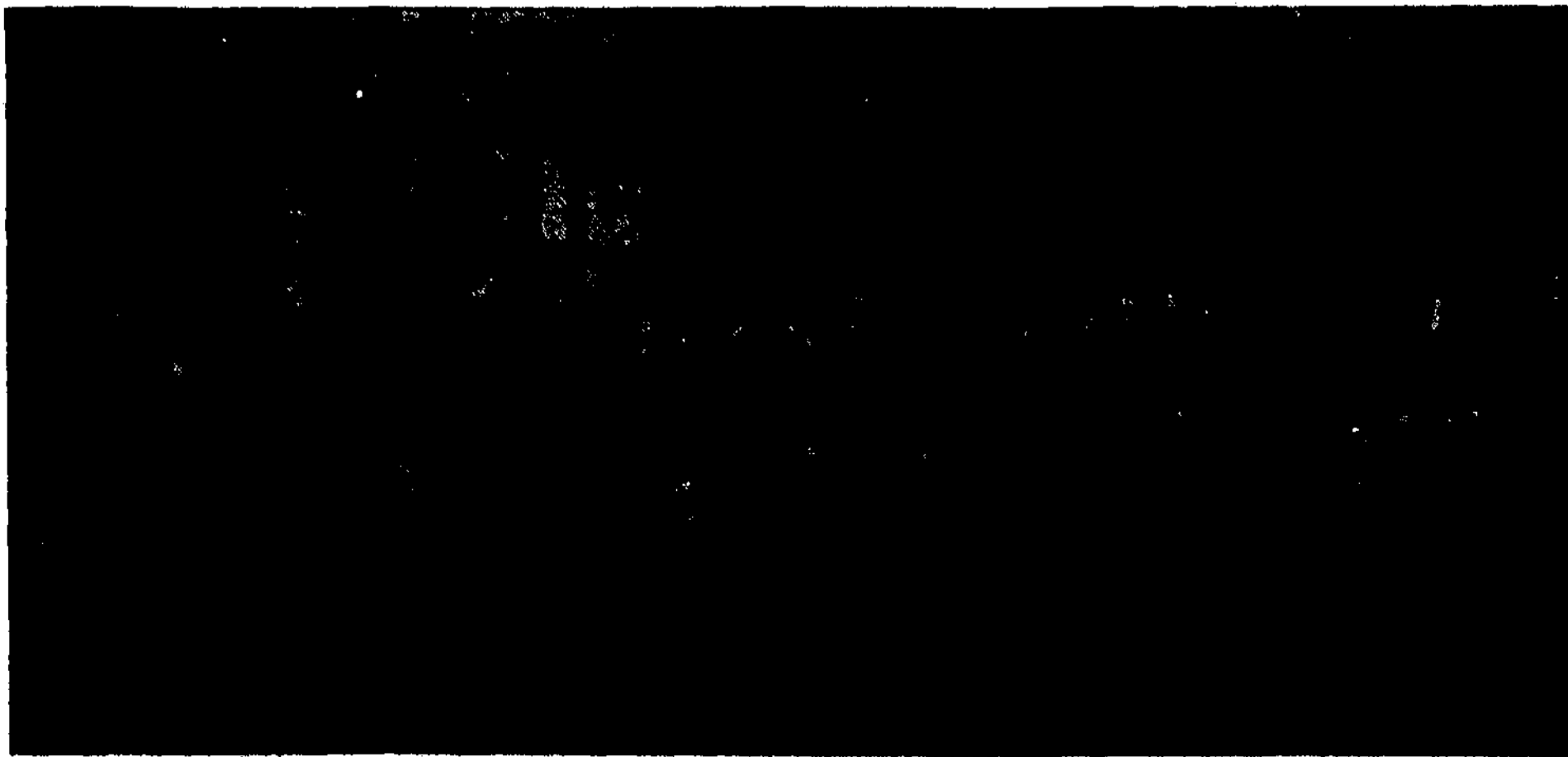

Korp. „Ramovės“ valdyba su savo šefu, Valstybės Prezidentu Antanu Smetona, priešakyje. Kairėje sėdi valdybos pirm. ats. ltn. J. Venclovas

žindinami su karybos pagrindais, pamokomi rikiuotės, atliekami šaudymo pratimai, ruošiamos į įžymesnes vietas ekskursijos. Šios karinės ramovėnų stovyklos sukelia susidomėjimo ir užsienio studentijoj. Mokslo metu ramovėnai veda studentams šaudymo pratimus. Lavinasi ir patys ramovėnai. Pavasarį buvo laimėta kariuomenės vado gen. št. plk. Raštikio pereinamoji dovana.

Ramovėnai griežtai laikosi savo šefo — Valstybės Prezidento skelbiamų idealų. Pirmoj vietoj iškeliamas tautiškumas ir idealistinis pasaulėvaizdis, kuris taip būdingas jaunimui, ypač studentijai. Aukojimasis savo kraštui, šarvavimasis mokslo žiniomis — štai pagrindiniai ramovėnų veiklos leitmotyvai.

Korporacijai „Ramovė“ daug padeda garbės nariai ir mecenatai. Kariuomenės vadas

kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, 3 art. pulko vadas plk. Dočkus, ats. brig. gen. Jakus, ats. plk. viceministeris Giedraitis, ats. plk. ltn. prof. Biržiška, ats. plk. burmistras Merkys. Korporacijai daug palankumo rodo ir V. D. Universiteto vadovybė. Rektorius prof. Römeris kiekvienais metais atsilanko į metines šventes ir savo gražiose kalbose aukštai ir teigiamai įvertina ramovėnų nuveiktus ir veiksimus darbus.

Š. m. spalio 24 d. korporacija „Ramovė“ atšventė pirmą jubiliejų — penkerių metų veiklos sukaktį.

Jubiliejaus minėjimas prasidėjo pamaldomis, kurias atlaikė vyr. kariuomenės kapelionas kun. dekanas Mironas. Po pamaldų ramovėnai, gusarų orkestro maršų lydimi, nuvyko prezidentūron, kur korporacijos pirmininkas ats. ltn. Venclovas ramovėnų vardu pasveikino korporacijos šefą, pareiškė prisirišimo jausmus, palinkėjo ilgo amžiaus ir geros sveikatos. 16 val. ramovėnai organizuotai nuvyko į Karo Muziejų. Ant Nežinomojo Kareivio kapo buvo uždėtas vainikas su korporacijos spalvomis ir atitinkamais užrašais. Valdžios vicep. Kavaliūnas pasakė trumpą kalbą, kurioj pažymėjo, kad ramovėnai pasiryžę sekti kilniais tėvynės sūnų žygių už tautos laisvę pavyzdžiais.

18 val. didžiojo L. Karininkų Ramovės salėje įvyko iškilmingas posėdis, kuriame atsilankė korp. šefas — Valstybės Prezidentas Antanas Smetona, kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, Kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius, V. D. Universiteto rektorius prof. Römeris, brig. gen. Nagevičius, brig. gen. Tallat-Kelpša, brig. gen. Vitkauskas, ats. gen. Bulota, vyr. kariuomenės kapelionas kun. dek. Mironas, plk. Dočkus, gen. št. plk. ltn. Valušis, plk. Skučas, gen. št. plk. Dulksnys ir daug studentijos ir visuomenės organizacijų atstovų. Iškilmingą posėdį atidarius, korporacijos pirmininkas ats. ltn. Venclovas trumpai nupasakojo korporacijos penkerių metų veiklos laimėjimus.

Korporacijos šefas savo ilgoj kalboj iškėlė principą „Vine vi repellere licet“ ir skatino ramovėnus ir toliau budėti tėvynės sargyboje.

Korporacijos garbės narys kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis savo sveikinimo kalboj užakcentavo, kad būtų idealas, jei visos Lietuvoje esančios organizacijos taip tvarkytųsi, kaip korporacija Ramovė, ir kad jos mūsų tėvynės stiprinime tiek padarytų, kiek padarė ramovėnai. Savo veiklumu, tvarkingumu, drausmingumu, vieningumu, didelių reikalų supratimu korporacija Ramovė stovi vienoje pačių pirmųjų ir garbingiausių vietų visoj Lietuvoj. Korporacijos kariškos propagandos darbas duoda gražių vaisių. Jau beveik visi supranta, kad nei humaniško idėjos, nei strausiškos galvos kišimas į smėlį nieko nepadės. Turi būti pirmoj vietoj pastatytas nuolatinis darbas, energija, drąsa ir pasiryžimas. Baigdamas paskatino ramovėnus ir ateity plačia vaga varyti darbą, kurį visuomet parems kariuomenės vadovybė.

Toliau ramovėnus sveikino V. D. Universiteto rektorius prof. Römeris, pabrėžtinai pasakydamas, kad studentų ats. karininkų korporacijos Ramovės svoris akademiniam gyvenime ir akademinėje visuomenėje yra didelis. Jai įsikūrus, jos žodis akademiniam gyvenime iš karto tapo žymiu veiksniu vien dėl to, kad ši korporacija turėjo aiškiai suformuluotą nusistatymą, pasižymėjo griežtu vyriškumu ir drausme. Ramovė turi brangias idėjas, kurios nieko neardo, tik cemen-

Ramovėnai jojimo pamokone

tuoja jos pajėgumą. Dar žodžiu ramovėnus sveikino garbės narys vicep. ats. plk. Giedraitis, ats. gen. Bulota, prezidiumo sambūrio, į kurį įeina 11 lietuviškų korporacijų, vardu J. Zdanavičius, korp. Filiae-Lithuania pirmininkė Nasvytytė ir korp. Neo-Lithuania pirmininkas Ališauskas.

Raštu ir telegramomis sveikino: Klaipėdos gubernatorius Kubilius, Klaipėdos krašto komendantas plk. Liormonas, P. L. P. Karo Mokyklos viršininkas brig. gen. Musteikis, Savanorių Kūrėjų S-gos vardu ats. plk. ltn. Gužas, Neo-Lithuanų filisterių pirmininkas Drevinskis, Šaulių S-ga, Ats. Karininkų S-gos Kauho ir Telšių skyriai ir visa eilė V. D. Universiteto korporacijų ir draugijų: stud. šaulių kuopa, studentų draugija korp. Živilė, Vytis, Vilnija, Stud. skautų draugija, Varpininkų S-ga, Mažoji Lietuva, Antas ir kt.

Studentų Ateitininkų S-ga savo patikintame rašė: „Studentų Ateitininkų S-ga džiaugiasi Skautų korporacija, kuri rūpinasi mūsų krašto saugumu ir jo gražesne ateitimi, šiandien švenčia 5 m. sukaktį. Tegyvuoja lietuviškas ginklas, kuris skirtas ne griovimui ir plėšimams, bet garbingai sargybai savosios laisvės, savos kultūros, kūrybos ir pažangos. Šioje garbingoje tarnyboje mūsų universitete ir visuomenėj Jūs, ramovėnai, esate vadai. Ateitininkų S-ga, žinodama Jūsų svarbią misiją, bus visuomet su Jumis. Jei mūs reikia bendram darbui, pažadame savo geriausias jėgas“.

Panašių būdingų sveikinimų korporacija Ramovė gavo visą eilę.

Penkmečio šventės proga už rodomą korporacijai palankumą ir nuopelnus, ramovėnai pakėlė į korp. mecenatus: brig. gen. Nagevičių ir gen. št. plk. ltn. Valušį. Jiems buvo įteikti korporacijos sidabriniai ženklėliai ir į mecenatus pakėlimo aktai. Naujieji mecenatai savo kalbose dėkojo už suteiktą garbę ir pažymėjo rasią progų padėti korporacijai jos darbe.

Iškilmingo posėdžio metu į senjorus buvo pakelti 23 stud. ats. j. leitenantai. Tai didžiausias pakeltųjų skaičius per visus 5-rius veiklos metus. Po iškilmingo posėdžio įvyko vaišės, kuriose dalyvavo visi aukštieji svečiai. Vaišės buvo pajvairinamos ramovėnų choro, vedamo senj. Ignatavičiaus, dainomis.

Tuo būdu Ramovės korporacija tvirtu žingsniū įžengė į antrą penkmetį. Per pirmuosius 5 metus buvo atsiekta daug gražių laimėjimų. Pati korporacija išaugo į didelę, tvirtą, pajėgią, daug žadančią akademinio jaunimo organizaciją. Nėra abejonės, kad korporacija, glaudžiai bendradarbiaudama su kariuomenės vado-

VĒLINIŲ NAKTĮ

Radio vaizdelis

- Dalyvauja:
- Mirusiųjų dvasios
1. eil. Romutis.
  2. Senovės karžygys.
  3. Sibire žuvęs lietuvis.
  4. Knygnešys.
  5. Nežinomas kareivis.
  6. Lietuvis, žuvęs Rusų-Japonų kare.
  7. Krivis.
  8. Balsai.

(Girdėti smarkus vėjo švilpimas. Toli klykia pelėda. Vėjas didėja).

Sargybinis eil. Romutis. Kokia baisi naktis (pasipurto). Kaip paslaptinai medžiai šlama, tarytum jų šakomis dvasios šokinėtų. Kaip gerai būtų tokią naktį būti kareivinėj. Bet kas tada sandėlius saugos? (pauza). Pasakoja žmonės, kad Vėlinių naktį mirusiųjų vėlės klaidžioja po pasaulį, aplanko savo kapus, savo tėviškę. Džiaugiasi tie, kurie ant savo kapo randa užžiebtą žvakelę. Koks jų džiaugsmas, kad likę gyvi jų artimieji rūpinasi jais ir nors kartą metuose, Vėlinių dieną, tvarko, papuošia jų kapą, užžiebia žvakutę ir pasimeldžia. Juk vienintelis mirusiojo džiaugsmas, tai gyvųjų malda (pauza). Bet ar visų mirusiųjų kapus aplanko žmonės? Oi ne! Gera tiems, kurie miršta savo tėviškėj, palaidojami savo kapuose, šventoriuj prie bažnyčios. Jų kapai, lyg mergelės rūtų darželis, gėlėm apodintas, dailiai aptvertas. . . Bet tų, kurie žuvo svetimuose kraštuose, jų kapo niekas neaplanko. Kaip gaila, kad ne visų Lietuvos sūnų kaulai ilsisi savojoj žemelėj. . . (Vėjo švilpimas didėja). Kaip čia nejauku. Šalta. (Pasipurto). Pats vidurnaktis. Dar apie valandą reikės saugoti postą, kol ateis pamaina.

Senovės karžygys. (Tyliai, kaskart garsiau). Štai čia Lietuvos žemelė. Čia prieš penkis amžius koviausi su Lietuvos priešais. Čia klastingas lenkas, plėšrusis kryžiuotis, iš tolimų kraštų atsibastęs totorius ir piktas rusas drebėjo nuo mano kardo žvanginimo ir bėgo nuo jo smūgių. Čia kiekviena pėda žemės yra aplaistyta krauju. Čia tūkstančiai narsiausių Lietuvos sūnų paguldė galvas, gindami savo brangią tėvynę Lietuvą. Priešas buvo galingas, jo kardas kietas, šarvai iš plieno lieti, jo smūgis žaibus skeldavo, kaip rūstusis Perkūnas. Ne tiek skruzdelyne skruzdžių, kiek buvo priešų. Bet trupėjo plieniniai šarvai nuo sunkios buožės, ne į šarvus, bet į mūsų krūtines atšipdavo jų kardai. Savo galinga dvasia, pasiryžimu, drąsa ir ištverme atsilaikydavom prieš daug galingesnę priešą. Rūpėjo priešui

vybe, garbės nariais ir mecenatais, palaikydama taurius ryšius su lietuviškomis V. D. Universiteto organizacijomis, ateity pasieks dar gražesnių laimėjimų.

Didelės idėjos ne vienai dienai sukuriamos. Jos sukuriamos amžiams. Amžinai broliškumas turi sieti kariuomenę su plačiąja visuomene, o ypač tas broliškumas ir nuoširdumas turi reikštis tarp kario ir studento. Jie abu karo viesuluose iškovojo tautai laisvę. Dabar jie abu saugo ją savo širdyse. Tad ir dabar bendri studento ir kario tikslai — aukotis savo tautai, valstybei ir savo gimtajai žemei.

Br. Mickevičius

mūsų derlingi laukai, šimtametės girios, kur knibždėte knibždėjo meškų, šernų, taurų ir plačiaragių briedžių. Daug kartų priešas nuterėjo mūsų šventąją žemelę, bet pasipurtydavo tada lietuvis, ir priešas išlakstydavo į šalis. Baisus buvo priešas: užsidengęs veidą plieno šalmu, apsisiautęs baltu apsiaustu su juodu kryžium ėjo į Lietuvą, į jos šventąsias girias. Norėjo užgesinti nuo amžių romuvose degančią ugnį. Kraujo upeliai tekėjo. Tūkstančiai krito nekaltų aukų. Jau buvo, be rods, galas mūsų motinai Lietuvai, bet jos sūnus Vytautas, paėmęs į rankas kardą, sutriuškino priešų galybę. Sudrumstė jis Baltijos ir Juodųjų jūrų vandenį, girdė žirgą plačiajame Dunojuje, beldė kardu į Maskvos tvirtovės sienas (Pauza).

Penki amžiai. . . Penkis amžius išgulėjau Žalgirio laukuose ir šiandien atėjau aplankyti savo senutę motiną Lietuvą. Ir ką aš matau. Mano brangioji motina negali priglauti mane prie savo širdies. Ji visa kruvina, akys pasrucusios ašaromis, o jos širdis draskoma plėšriojo erelio. O, motina Lietuva! Pažiūrėk čia, štai aš, tavo sūnus, atėjau pas tave. O motin, ar nematai mane (Pauza). Perkūne, galingas Perkūne, pasiųsk žaibus į tuos, kurie kankina mano motiną. Trenk į tą baltąjį erelį, išvaduook ją iš baisios verguvės! O Perkūne, Perkūne!

Dvasia iš Sibiro. Kam šauki Perkūną? Ar negana nelaimių mūsų tėvynei Lietuvai?

Karžygys. Aš Vytauto Didžiojo karys. Prieš visus priešus su juo jodavau, aš su jo tėvu Kęstučiu kryžiuočių galybę triuškinau, su Algirdu ties Maskva mušiau gudus ir rusus. Kritau ties Žalgiriu ir šiandien atėjau čion. Bet per anksti aš atėjau. Per anksti. . . O, dievai, kam jūs prikėlėte mane? Kam leidžiate žiūrėti į Lietuvos kančias?

Dvasia iš Sibiro. Ir aš Lietuvos sūnus. Prieš keliolika metų mane kardais sukapojo bolševikai tolimajame Sibire. O už ką? Ar žinai už ką, karžygy? Už tai, kad su draugais norėjau bėgti ten, kur mus motina Lietuva šaukė. Sunkūs jai buvo laikai. Tūkstančiai geriausių jos sūnų išblaškyti po visą pasaulį bėgo prie jos, nes ji šaukėsi pagalbos. Bet mums kelią pastoję bolševikai, kalino šaltuose kalėjimuose ir sukapojo kardais. Aptėškė mūsų kraujas šaltojo Sibiro sniegą. Likome amžiams gulėti tenai, kur nieks neaplanko mūsų kapo. Atėjau šiandien čia, bet dar per anksti. Grįšiu vėl ten, kur šaltas vėjas sniego kalnus pusto, nes man per daug skaudu matyti kenčiančią Lietuvą.

Knygnešys. Sveiki, karžygiai!

Visi. Sveiks, knygnešy!

Knygnešys. Ach, kaip aš laimingas jus čia sutikęs. Galiu kartu su jumis pasidžiaugti.

Karžygys. Ko gi džiaugies, seni?

Knygnešys. Džiaugiuos, kad aš senas elgeta bent maža dalele prisidėjau prie to bendro darbo, kuris buvo dirbamas tėvynei. Dvylika metų nešiojau iš Prūsų maldaknyges, „Aušrą“, kalendorius ir visokias knygas. Ne šimtus, bet tūkstančius jų paskleidžiau žmonių tarpe. Daug kartų buvau gaudomas žandarų, sužeidė vieną kartą, kai bėgau iš Prūsų per sieną, bet savo darbo nemečiau, nes spausdintas žodis buvo tada reikalingas. Po dvylikos metų darbo sučiupo mane, kalino kalėjimuose ir išsiuntė į šaltąjį ir tolimąjį Sibirą. Mano kapą užpustė sniego pusnys. Nėra kam jo prižiūrėti, nieks

jo neaplanko ir nieks šiandien ant jo neužžiebė žvakelės. Bet aš laimingas. Aplankiau šiandien visus ir visur pasidžiaugiau, nes ne tik maldaknyges, bet ir laikraščius, knygas nevaržomi be jokios baimės visi skaito. Nėra to namo, kur nebūtų spausdinto žodžio. Tik Vilniaus krašto lietuviai negali džiaugtis ta laisve, kuria džiaugiasi čia, Nepriklausomoj Lietuvoj. Ten baltasis erelis smaugia juos labiau, negu caro dvigalvis. Bet ateis ir Vilniaus lietuviams džiaugsmo diena. Aš jaučiu, kad ji jau nebetoli.

Azijoje žuvusio dvasia. (Vėjui švilpant, tyliai). Už ką?.. Už ką?.. Už ką mano kraujas aplaistė tolimosios Azijos žemes? Už ką japono kulka pervėrė mano krūtinę. Kodėl mano kapas yra toli nuo gimtosios žemelės? Aš vargau, kentėjau badą ir šaltį tik tam, kad prie Port-Arturo tvirtovės rasčiau amžiną poilsį. Och, baisu... (Pasipurto). Šiandie Lietuva laisva, nors dar trečdalis jos ir vergauja svetimiams. Šiandie aš norėčiau kariauti, nes žinočiau už ką kariauju. Žūti dėl tėvynės man būtų malonu, bet tuomet... Ach baisūs buvo laikai.

Karžygys. Sunki mūsų motutės Lietuvos dalia. Jos sūnūs viso pasaulio žemes apšlakstė savo krauju. Bet dievai teisingi. Tu kovojai už savo pavergėjus, bet jų jau nėra. Mūsų Lietuva laisva. Nuvykime tą baisųjį erelį, o mūsų amžinos poilsio vietos netrukdyt daugiau niekas.

Sibiro dvasia. Aš dar jaunas ir daug galėčiau padėti.

Visi. Vykime baltąjį erelį!

Nežinomas kareivis. Mačiau šiandien, kaip mano sena močiutė šluostė riedančią ašarą. „Vieną sūnų teturėjau, vienintelis globėjas senatvėje... Kur jis dabar? Kur jo kapas?“

Balsai. Kas esi nežinomasis?

Nežinomas kareivis. Ant mano kapo pastatytas pilkas betono kryžius ir iškalta: „Nežinomas kareivis“. Lenko kulka mane pervėrė ties Giedraičiais. Likau aš amžinai gulėti gimtojoje žemelėje. Daug kas aplanko mano kapą, padeda gėlių puokštę, atsidūsta ir pasimeldžia. Neaplanko tik mane sena močiutė, tėvelis. Nežino jie, kur jų sūnus ilsis. Aš džiaugiuos, kad tėvynei Lietuvai atidaviau viską... viską... net savo jauną gyvybę.

Karžygys. Per anksti savo gyvybę padėjai ant tėvynės aukuro.

Nežinomas kareivis. Taip, per anksti. Neviską padariau. Neišvytas dar erelis nuo Gedimino bokšto. Verkia Lietuva su išplėsta širdim.

Karžygys. O, galingas Perkūne, ar ilgai tu tylėsi? Ar ilgai tu žiūrėsi į daromas skriaudas tavo Lietuvai. Trenk į tą arą, siųsk savo žaibus į priešą.

Krivis. Nešaukit Perkūno. Nerūstinkit jo. Neatėjo dar valanda. Palaukit, būkite kantrūs. Juk jei reik, lietuvis moka kantrus būti. Toji valanda jau nebetoli. Juk aš išpranašavau didžiajam Gediminui, kad Vilniaus garsas sklīs po visą pasaulį, kaip geležinio vilko kaukimas. Lietuvos ir jos Vilniaus vardas skambės po visą pasaulį. Sutrupės verguvės pančiai. Neilgai jau reiks laukti. Štai, žiūrėkite į tą erelį: baisus jis, bet galingojo Perkūno kerštas dar baisesnis. Daug kentėjo Lietuva, bet visuomet ji buvo nugalėtoja. Norėjo priešas, kad jos vardas net išnyktų, o šiandien ji laisva ir jos

vardas skamba kaip skambėjęs. Nors daug kentėta, daug ašarų ir kraujo išlieta, bet laimėta. Jūs visi dirbote dėl tėvynės ir dėl jos viską paaukojote. O kiek dar ištikimų jos sūnų žuvo, kiek kraujo praliejo nuo visų engėjų.

Balsai. (Vėjas pasiekia didžiausio stiprumo. Atrodo lyg vilkai kauktų).

— Nuo Muravjovo koriko rankos kritau!

— Kazoko kardas mane sukapojo paliai Kražių bažnyčia!

— Nuo žandaro smūgių miriau, nes norėjau mels-tis iš lietuviškos maldaknygės!

— Atėjūno dvarponio rykštėmis buvau užplaktas.

— Vokiečio okupanto letena mane pasmaugė!

Krivis. O Lietuva brangi! Kiek daug tu iškentėjai. Kiekviena tavo žemelės pėda krauju ir ašaromis aplaistyta. Godžiai gėrė priešas tavo liejamas ašaras. Engė tave visi. Tu kelis amžius nešei svetimųjų jungą. Bet trūko tavo sūnų kantrybė, sužvangėjo jau surūdijęs kardas, pasipylė kulų lietus. Rūstusis Perkūnas pasiuntė žaibus į tuos, kurie troško tavo ašarų ir kraujo ir tu likai laisva. Laisva esi, bet tavo širdis dar draskoma erelio. Bet nurimk, nedaug jau liko tau kentėti. Jau greit nukris verguvės pančiai, tada tu būsi laisva ir galinga visiems amžiams. Tavo Vilniaus garsas kaip geležinio vilko staugimas garsiai skambės po visą pasaulį. Tavo Vilniaus garsas apvainikuos tave garbės vainiku. Kris po tavo kojomis visi tie, kurie šiandien dar tave skriaudžia. Pranyks priešas, kaip nyksta sniegas pavasario saulutei šildant. Sakykite, karžygiai, ar gali priešas mindžioti tą žemę, kur vaidilutės šventąją ugnį kūreno, kur šimtametės girios ažuolai dangų remia, kur Neris tyliai, kaip mergaitės svajonės, pro Panerių kalnus teka, kur Gediminas nesugriaunamą pilį pastatė, kur amžiams užsnūdo Vytautas Didysis? Ar gali priešas mindžioti tą šventąją žemelę?

Nežinomas kareivis. O, krivi, ar džiugini tu mus ar sakai teisybę?

Krivis. Sakau teisybę jums, karžygiai, nes žinau aš viską, dievai man sako, kad plačiasparnis erelis neužstos skaisčios saulutės mūsų broliams.

(Pasigirsta seno žmogaus dejavimas).

Knygnešys. Dar per anksti man džiaugtis savo laimėjimu. Dar ne visur šviesu Lietuvoje. Vienur jau saulė patekėjo, kitur dar klaidžiojo tamsybėje mūsų broliai. Baisi šmėkla juos spaudžia. Sakyk tu, krivi, kodėl vienos motinos vaikai džiaugias skaisčiaja sau-

Karių kapai Panevėžyje

lute, o kiti tik naktį juodąją temato? Sakyk, kodėl dar teka ašarų upeliai? Kodėl nemato saulės mūsų broliai?

Krivis. Nurimk, senasis knygnešy. Jau artinasi ta valanda, kada nudžius ašaros ir pasibaigs brolių kančios. Štai tie, atgijusios Lietuvos sūnūs nušluostys ašaras mūsų broliams, jie nuvys erelį, kuris dar savo nagais drasko Lietuvos sūnus, jie iškels trispalvę vėliavą Gedimino bokšte. O, Lietuvos sūnau, laimingas tu, kad tau lemta nuveikti tokie dideli darbai. Tu būsimas karžygys ir Lietuvos gynėjas. Stiprėk dvasioje, būk galingas kaip tie štai didvyriai. Išmok gerai vartoti ginklą ir panaudok jį, kai priešas kėsinsis tau ir brangiajai Lietuvai. Žiūrėk, kad netektų raudonuoti tavo sentėviams.

Karžygys. Še tau, Lietuvos sūnau, mano kardą. Šimtus priešų jis nukirto. Bėgo nuo jo plienu apkaustytas kryžiuotis, piktas rusas ir klastingas lenkas. Lai nesudreba tavo ranka. O žinok, kas Vytauto kario kardą turi, tas nugali visus kaip ir Vytautas, kurs daugel priešų nugalėjo ir savo žemes išplėtė nuo Baltijos iki Juodųjų jūrų. Tik Vytauto kardu tu apsaugosi jo brangų palikimą Lietuvai — Baltiją. Saugok ją, nes baltas apsiaustas su juodu kryžium vakaruose vis tebebudi.

Krivis. Aš tau, jaunuoli, ne kardą dovanoju, bet drąsą, tvirtą valią, ryžtumą, tėvynės meilę ir neapykantą priešams, tokią, kaip tų, štai, didvyrių. Būk narsus kaip tas karžygys buvo, būk tvirtos valios ir kantrus, kaip tas knygnešys senelis, mylėk tėvynę ir nebijok dėl jos mirti, kaip nebijojo štai tas nežinomas kareivis, kurio kapo veltui ieško sena jo motina. Tokia mano do-

Propelerių kryžiai

(Žuvusiems lakūnams)

*Kaskart po vieną žvaigždės temo,
Kai jūs pakėlę nebegrįžot,
Kai, lėkę saulės savo žemei,
Propelerius sunėrėt kryžiais...*

*Dar žalias plakės laisvės gandas,
Kai kėlės Lietuva pasaulin, —
O jūs skubėjot jau padangėn,
Kaip sakalai, parnešti saulės.*

*Dar nemunuos' nelaisvė skendo,
Ir ėjo upėm rausvas išas, —
O buvo jau nebe legenda
Propeleriais sparnuoti kryžiai.*

*Sparnus palūžę, žemėn linkot,
Kaip šviesios žvaigždės naktį mojaus,
Kai plienas lūžo mirties kilpoj,
Kai vėtros žirgą išžabojo.*

*Šiandien sparnuoti kryžiai kalba
Apie lietuvį — drąsų arą:
Jis plienu saugo žydrą dangų
Ir laisvą žemę krante marių.*

A. Lingaudas

vana tau, jaunasis Lietuvos gynėjau. (Toli girdėti gaidžio giedojimas ir šunų lojimas).

Sargybinis eil. Romutis. Ar tai sapnas ar tikrovė? Sapnas? Ne, juk aš nemiegojau. Tad kas gi čia? Kas čia įvyko? Ar tai galėjo būti, ką aš mačiau. O, Dieve, juk tos dvasios Lietuvai skaisčią ateitį žadėjo. Pranašavo greit ateisiant laimės valandai. Ar aš būčiau toks laimingas, kad to viso sulaukčiau? O gal... gal... Gal bus dar man lemta nuo Gedimino pilies bokšto pažvelgti į seną Vilnių, gal teks pasimelsti Aušros Vartų švenčiausiajai Panelei ir paprašyti laimės savo tėvynei. (Vėjas mažėja. Girdėti žingsniai). Štai jau ateina pamaina. Sušilusi būste, nes sušalau čia bestovėdamas. Nors baisi ši naktis, bet kokios gražios mintys ateina į galvą. Šią naktį plaukė Aukščiausiajam karštos maldos už mirusiųjų vėles, bet kiek tų mirusiųjų už kuriuos nieks nesukalba maldelės, nieks nepalengvina jų buities aname pasaulyje. Dieve, priimk mano nuoširdžią maldelę už visus tuos, kurie liko jau užmiršti gyvųjų. Tėve mūsų, kursai esi danguje...

J. Leonavičius

Maloniam „Kario“ bendradarbių dėmesiui

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais Kaune gyvenančius bendradarbius prašome į „Kario“ redakciją bei administraciją kreiptis tik ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis tik iš provincijos atvykusiems.

Pirmadieniais ir antradieniais kreiptis tik norint įteikti medžiagą tos pat savaitės numeriui.

Atsarga gėdos nedaro

(Žiūr. „Kario“ Nr. 43)

Teks pavargti, gal lietus nekartą permerks, gal saulė kepins; gal teks pabūti ir neprivalgius, be poilsio ir miego, tačiau šitai tenesusmukdo nė vieno. Kas kelių dienų tokio gyvenimo neištvers, tas neturi teisės vadintis savo žemės, savo tėvų, brolių ir seserų; savo vaikų, savo Tėvynės gynėju ir saugotoju. Jei čia bus sunku, tai kaip pajėgsime išnešti tikrai daug kartų sunkesnę sostinės vadavimo našą?

Eisime keliais, postoviausime pas žmones, artėsimė laukais, pulsime per daržus ir sodus, gausius rudens gerybėmis, tačiau nė vienas tencišdrįsta ką nors svetimmo pasisavinti ir naikinti. Jei būsi peralkęs — pirkis už savo pinigų, arba, pagaliau, paprašyk, bet jokių būdu pats savavališkai neimk, nes Lietuvos kariai ne hunai ar visa naikinantieji skėriai ir ne išmaldautojai pavargėliai. Lietuvos kario garbė neturi būti suteršta ne tik savo krašte, bet ir priešo šalyj. Tai atsiminkite, kol patys gyvensite, taip auklėkite ir savo vaikus.

Teks susidurti su žmonėmis — būkite mandagūs, bet neplepūs, ypačiai apie kariuomenės gyvenimą ir manevrus. Jei karys apie tai ką ir žino, tai tik sau ir savo viršininkams, bet ne pašalajiams.

Būdami tokie; linksmi niūrią dieną, po žygio iškrikusiai nesukritę; drausmingi, sumanūs ir drąsūs manevrų lauke; gerbią svetimą daiktą, mandagūs, — nei sau, nei viršininkams, tuo pačiu ir kariuomenei, gėdos nepadarysite, prilygsite pirmiesiems savanoriams.

Tik tokie vyrai įstengs ir sugebės atremti kiekvieną įsibrovėlį ir tik tokie savo krašto ateities neapvils“, — baigė kuopos vadas.

Prasidėjo ruošia žygin. Kiekvienas apie save trūšė, kuprinę krovė, ginklus tepė; iš pagrindų tvarkėsi, nes ne vienai dienai iš kareivinės pastogės į laukus ruošės.

Kai tvarkymosi įkarštis kiek atslūgo, kai kuprinėje jau buvo sukrautas beveik visas pėstininko turtas, atsikvėpė vyrai, pradėjo kalbas, pasigirdo juokas, pastabos ir sąmojus.

Eiliniai, tikrosios tarnybos kariai, atsidėję sekė atsarginius, stebėjo juos, ar sugebėsia šie be priekaištų pakrauti savo našą. Tačiau po kelių žvilgsnių įsitikino, kad atsarginiai ir patarimų neklausdami, moka pasirengti žygin, o žygio nuovargi, atrodė, dar lengviau ir už juos pakels, nes ir pečiuose ir per krūtinę kresnesni vyrai, subrendėję ir beveik kiekvieno žandą ne bespalviai gyvaplaukiai, bet aiškiai pastebimas juodas ar gelvas želmuo slėpė, ar lyg tankaus atolo šaknys dengė.

Abejingas nusiteikimas atsarginiais pas eilinius dingo ir daugeliui išsklaidė abejones, ar šie vyrai, jų talkininkai, įterpti tarp jų sugebėsia lygiomis su jais lauke veikti. Pradžioje atsarginių adresu vienas kitas mėgino žodžiu, lyg yla durstelti, bet paskutiniams atsikandus, aprimo.

— Ar mokėsi, dzūkeli, kuprinę pakrauti, — vienas paklausė Zenkų.

— Tur būt, mokėsiu; man nepirmiena. Atsiras dar vietos ir tau, — atsikirto dzūkas. Atsimink, kad viename skyriuje esame, kovos draugai būsime. Jei kas iškristų — perspėk!

— Ar paneši našą? — bando kitas Klungio kantrumą.

— Oje! Nors kontrabanda ir neužsilimu, bet pratęs maišus nešioti. Manai, kad per kels metus nematė mano pečiai sunkesnio nešulio?

— Sakyk man, žemaiti Kambry, kaip tas jūsų kraštas atrodo? Girdėjau, kad jūs visus savo laukus tvoromis aptveriate, bet kiemo neįtatengiate aptverti. Ir trobas statote išmėtytas, be tvarkos, kad iš pirklios išėjus tiesiog būtų kluono durys, o iš kluono — tvartai, — antraip, sako, paklytumėte ir vietoj pašarą nešti gyvuliams, gyvulius imtumėte vedžioti kluonan, — užsipuolė Kambrij šakočius.

— Pamatysi pats, kaip jis atrodo, ir tvoras ir trobas pamatysi, o dabar netauzyk niekų. Sako — sako, (mėgdžioja Kambrys šakočių), kad dzūkai tik grikliais ir krembliais minta; sūrius tik iš ožkų ir avių pieno spaudžia, o mėsos tiek temato, jei kada radę šerną įkritusį į bulvių duobę užsidakanoja, — atsikirto Kambrys.

Bematant susidarė du frontai. Žemaičiai apstojo Kambrij, o smėlynų žmonės šakočių. Ėmė vieni kitus pulti. Nežinia, kuo būtų pasibaigusi atstovaujamo krašto pusį gynimo byla, jei nebūtų įsikišęs Krivida. Jis nuošaly stebėjo ginčą ir nesileido į kalbas. Kada jau žemaičiai ir dzūkai, jo nuomone, pakankamai išsivystė kino, pradėjo tada Krivida kalbą.

— Pasišiaušėt, kaip katės; išsitaškėt po žemais, kaip šlapiais autais ir vistiek vieni kitų neįtikite. Dzūkai, kaip iki šiol taip ir toliau sės griklis, rindę grybus, kaip iki šiol taip ir toliau sės griklis, rindę grybus, uogas ir žarstys smėlėtą dirvą, nes smėlio lauko nemoka juodžemiu paversti ir agronomas. Šio taip pat neiškraustėt niekur ir neišmokėt jo kaip kalbėti; nuo jūsų kalbų nei balos, nei krūmai su kemsynais iš jų laukų nedingo. Pešatės dėl tuščio. Jeigu jūs būtumėt kovęsi ir aiškinęsi, kuris karys — dzūkas ar žemaitis — geresnis, tada kita kalba. Bet apie tai kalbos ir pradžios negalima surasti; nes anais laikais visi savanoriais ėjo, dabar taip pat nei dzūkas žemaitį lenkia, nei žemaitis dzūką palieka.

Svarbu, vyrai, kad žemę, kuri mus maitina, vienodai mylėtume, o kas ir kaip pasikinkęs arklį važiuoja, kaip ūkyje tvarkosi, kaip kalba — tuo tarpu dėl šio neapsimoka niautis; ateis laikas, kada sumažės ir šie ir kiti skirtingumai. Mes geriau žiūrėkime, kad kautynių lauke tarp mūsų skirtumai nepasireikštų, kad jų visiškai nebūtų.

Gali gyventi Lietuvoje ir žemaitis, ir aukštaitis, ir suvalkietis ir dzūkas, tik bailio neturi būti nė vieno. Štai kas svarbu!

— Aš būčiau nepradėjęs, jei ne šakočius, — lyg teisinosi Kambrys.

— Abu jūs karštakošiai, — nusijuokė Krivida ir ginčas buvo baigtas.

Toliau tęsti ginčo nebuvo ir laiko, nes dalį viršila kažkur išsivedė, kiti tikrinosi krūvj, dėliojo milines; kitas jau pakrautą kuprinę užsidėjęs ant pečių bandė po kuopą panešioti.

Vakarop baigti darbai. Po vakarienės išsirikiavo vyrai. Ir puskarininkiai ir karininkai klausinėja, tikrina ar paimti reikalingi daiktai; kaip jie pritaikyti, prikabinti; vienam patalio, kitam įsako pačiam susitvarkyti. Greta atsarginių stovi tikrosios tarnybos kariai,

PEL PESTININKA

(Žiūr. „Kario“ Nr. 43)

— Ilgas — slėptis, trys trumpi — pavojus praėjo, — aiškina priešlėktuvinės apsaugos viršininkas signalus ir nurodo, ką daryti prieš lėktuvui besiantinant.

„Cėkavasties“, anot žemaičių, vedami, pradėjo plaukti iš visų kraštų laukuose žagres, akėčias palikę žemaičiai. Bet čia nors ir labai norėta mieliems kelmiskiams parodyti ir pasigirti savais lėktuvais, jų noro eskadrilės vadas negalėjo patenkinti. Kad žmonių judėjimas neišduotų „priešams“ mūsų aerodromo, teko išstatyti sargybas, kurios neleido telktis didelėms žmonių būriams mūsų stovėjimo vietoje.

Nežiūrint apsaugos, tai vienas, tai kitas žemaitis prasprukdavo pro sargybinius ir, žiūrėk, jau goglinėja apie lėktuvą.

— Tai kaip čia ponas atsiradai, — paklausia kuris nors iš pareigūnų.

— Ale, pone, jug aš čia pat štai ta ta anoj triobelėj gyvenu, — teisinasi užkluptas žemaitis.

Tikrai aerodromo pakraštyje, miškelyje tarp paslėptų lėktuvų buvo trobelė. Ir jei visus tuos žemaičius, kurie nurodė, kad gyvena toje trobelėje, būtų reikėję į ją sutalpinti — ji ne dešimt kartų būtų turėjusi padidėti. Iškart dar tam žemaičių išsisukinėjimui ir tikėta, bet kai paskui pamatyta, kad tyliai slaptomis atlanda krūmais koks žagrė ar akėčias palikęs žemaitis ir staiga, prašokęs pro trobelės galą, jau drąsiai žengia prie lėktuvo, tai pareigūnas jau pats sakydavo:

— Iš trobelės tėvas esi?

— O taip ta ta, — lyg sunkų akmenį nuo krūtinės nuvertęs, greit sutikdavo žemaitis.

— Ir daug jūsų ten toje trobelėje telpa, — pridurdavo kitas pareigūnas.

— Susispaudžiam, o ar daug vytos mums beriak, — drąsiau dėsto ūsą sukdamas žemaitis.

Ėjo žemaičiai vis „iš trobelės“, o pareigūnai, nors žinodami iš kur jie, leido pasižiūrėti tų padangėmis zvimbiančių padarų.

Daug „vargo“ buvo ir su tais žemaičiais, kurie kiekvienas norėjo lakūnus savo pastogėje matyti, apnakvydinti, priglobti. Užkluptas kuris iš lakūnų stengiasi atsikalbėti, nes jis jau esąs pasižadėjęs nakvoti pas kitą.

— Ką pons, bene pas aną geriau. Šiandakt nakvok pas mane, o ryt galėsi pas jį, — neatleidžia vaišingas žmogus.

— Čia mūsų štabas, čia kiti, todėl negaliu kažin kur atsiskirti, — kratosi kito, kažkur nuo Kelmės miesto netoli gyvenančio žemaičio.

Įmanytų vaišingi žemaičiai — nusivežtų lakūną už keliasdešimt kilometrų. Bet tarnyba neleidžia patenkinti kuklius žemaičių norus ir lakūnai apsigyvena pas du ūkininkus arčiau prie aerodromo.

***

Telefono laidai sujungė aerodromą su vadovybe. Seka įsakymas po įsakymo išžvalgyti, surasti žygiuojantį, apsikarusį pestininką, bežvalgantį raitininką, pozicijas berenkančią bateriją ar lygiu vieškeliu beslenkantį šarvuotį. Kyla lėktuvai vykdyti duotų uždavinių. Leidžiasi kiti, atlikę skirtus uždavinius.

Atliktų uždavinių pilnumą papildė oro foto nuotraukos. Mėlynųjų eskadrilė nežinojo, kokias jėgas turi raudonieji, nes jokių būdu nesisekė nustatyti, kur tos jėgos ir ar tikrai jų tiek yra, kiek turėtų veikti prieš

naujieji manevrų „kautynių lauko“ kaimynai ir draugai. Štai ir vadas. 17 valanda. Marš!

Tamsoje išlingavo iš pulko rajono pestininkai, išdardėjo sunkiųjų kulkosvaidžių vežimėliai, Zenkaus armotukės ir kiti vežimai. Gale voros mažu dūmu rūkė pypkę virtuvė.

Kautynėse

Pestininkui žygis prieš link seniau, ypačiai dieną, buvo tik kelio išmatavimas žingsniais. Dabar kiti laikai. Dar priešas toli, dar negirdėti patrankų gaudimo, o žiūrėk, padebesiais jau ir birbia įtartinas paukštis. Gerai, jei savasis — eini, kaip ėjęs, bet jeigu priešas — tada ir grioviai, ir pastogės ir krūmai ima pestininkus glausti; tada ir po medžių pestininkas slepiasi, o kurio nepatalpina uždanga, tas turi ir šešėliu pasitenkinti.

Nakties metu plieniniai paukščiai nevalgina žygio, tik tamsa ir kelio nelygumai kiek trukdo žygio greitį. Tačiau plentū ar gerai žvyriuotu vieškeliu naktį eiti nesunku; mažiau dulkių, o vasarą žygiuoti naktį dar maloniau — yėsu.

Įsukus į vieškelį, vora tuoj pajuto blogesnę kelio rėžį. Vienur akmeniokas po kojomis pasipainioja, kitur duobeliūkštėn linkteli.

— Ar daug turi žvyriuoti vieškeliu, — nei iš šio, nei iš to paklausė Globys Šakočių.

— Aštuoniolika tiesinių metrų. O kam tau prireikė žinoti?

— Pats dabar junti, kad kelią sąžiningai reikia prižiūrėti. Matyt, šitas ūkininkas, kurio keliu dabar einame, nei pats, nei jo sūnus kariuomenėj netarnavo, arba kur nors aviacijoje abudu bus tarnybą baigę, kad kelias toks nelygus.

Aplinkiniai žingsniuodami tylėjo. Visi beveik ūkininkų vaikai, visiems dabar reikia kelius taisyti ir dažnas, matyt, bandė bent vieną žvyro vežimą nusukti. Dabar gi patys pajuto, kad nesąžiningai atliktas darbas anksčiau ar vėliau atsiliepia pačiam darbininkui.

(Bus daugiau)

Jodauga

mėlynųjų rinktinę. Grįžęs vienas kitas žvalgas pranešė, kad ar tai ties Karklėnais ar kitoje kurioje vietoje pastebėjo būrį pėstininkų, keletą raitininkų ir gurguolių. Bet didesnio vieneto taip ir nepasisekdavo pamatyti. Gera! slėpėsi.

Vienas iš jaunesniųjų žvalgų niekaip negalėdamas pastebėti pasislėpusio priešo, nufotografavo įtariamą vietą ir ant nuotraukos apvedęs krūmų kuokštą raudonu pieščeliu parašė: „Pasislėpęs raitininkų būrys“. Viskas tvarkoje, tik kaip galėjo matyti pasislėpusius.

Kai nesisekė daugiau suklijuoti priešo kaip būrį, eskadrilės vadas griežėsi gudrybių. Žygiuojančios voros visada mažiau slepiasi nuo lėktuvų ir išeina į didesnes aikštes, kada jaučia, kad lėktuvas negali žvalgyti. Toks laikas yra naktis, ryto ar vakaro prieblanda.

Išsiųstas žvalgyti, besileidžiant saulei lėktuvas ties Pavandeniais pamatė tiek priešo — raudonųjų, kad vos sutilpo užnešti ant nusibraižytos schemos. Švitančiu veidu žvalgas plovė namo. Žinių didžiausias pluoštas. bet... tiek ir teliko. Grįžtant Užvenčio rajone, dar nenumetus pranešimo, pasivijo trys raudonųjų naikintuvai ir visos žinios, kaip nebuvusios. Grįžęs žvalgas tylėjo, kaip nebylys, nes tarpininkas žinias sunaikino ir įgula pusė valandos turėjo „numirti“. Už pusės valandos žemaičių kraštą apgaubė tamsa. Žvalgybą kartoti tegalės tik rytoj.

***

Artėjo mėlynieji prie raudonųjų arba atvirkščiai, artinosi lemiamosios kautynės, artinosi manevrų pabaiga. Priešo naikintuvai neleidė atskirai žvalgyti, todėl eskadrilės vadas išsiuntė lėktuvų grandį tą patį uždavinį vykdyti.

Kražiai — Karklėnai — Varniai — Pavardenis — Lukšto ir Biržulio ežerų pakraščiais vedančiais keliais ieškojo priešo grandis. Prieš pat Varnius, šalia kelio, rudo šieno kupeta prie kupetos. Žvalgas kažkodėl atidžiai žvalgo kupetas. Paskui įsitikinęs sušunka:

— Leiskis žemyn. Man atrodo, kad čia ne šieno kupetos, o raitininkai susimetę į kupetas.

Paspaudžiu žemyn. Kupetos sujuda ir raitininkų vora šuoliu lekia į vieškelį. Čia pat iš vienkiemio apie eskadroną raitininkų patraukia vieškelio link. Suprato, kad pamatė, todėl nėra prasmės toliau slėptis.

Spaudžiam toliau. Vienur kitur matyti kasti ir užlyginti apkasai. Keliu į Vaiguva žygiuoja apie du batalionu pėstininkų su gurguolėmis, sanitariniais vežimais, virtuvėmis. Užklupom laukuose, kur nėra kaip pasislėpti, todėl sustojo ir tirštai užpildė vieškelio griovius. Prie Vaiguvos, upelio pakrantėmis, mūsų — mėlynųjų nauji ginamosios pozicijos apkasai su susisieki- mo eigomis į artimiausius miškus ar slėnius. Vaiguvoje prie raudonųjų pastatų daug krovininių automobilių, dar toliau prie dvaro, dobilienoje, nusileidęs karo aviacijos viršininko lėktuvas Anbo 41.

Žvalgas rašo pranešimą. Sureguliuota Kražantės vaga pasuku į Kražius. Noriu įdėmiau pasižiūrėti tos vietos, kur rusų kazokai čaižė ramius žemaičius. Matyti dvi bažnyčios, bet už kurią, baltąją ar pilkąją, gulde žemaičiai galvas, nežinau. Prie miestelio matyti di-

dokl plotai nusausintos pelkės — ežerėlio, kuris jau dabar šlokią tokią naudą duoda. Arčiau į Šiaulų — Tauragės plentą, kalvos viršūne, rangosi seni apkasai, matyti, Didžiojo karo palikimas. Prie plento graži raudonu stogu pradžiūs mokykla.

— Varyk į Kelmę. Mesime pranešimą. — išgirstu žvalgo palepimą.

Metant pranešimą, mėgina pulti savi naikintuvai. Ir jie padėjo, kad mes gausias žinias laimingai įteiktu- me vadovybei. „Lėktuvas — vadovybės akis“ atliko ką galėjo, todėl vėl grįžta į aerodromą po beržais svyruonėliais.

Sukam apie aerodromą, bet neduoda ženklų tūpti. Aikštėje tiesia marškas: „Tūpkite atsarginiame aerodrome“. Žvalgas atsako „supratau“, ir aš suku į atsarginį aerodromą. Bet čia tuoj pat iš aerodromo duoda ženklą: „Aerodromas laisvas — leiskitės“. Nusileidžiam. Mums esant ore, priešo — raudonųjų aviacija bombardavo aerodromą ir iki nebuvo užlygintos bombų duobės, mums neleidė tūpti.

Paskutinėmis minutėmis prieš manevrų pabaigą, grįžęs iš žvalgybos, turėjau išmesti Vaiguvoje pranešimą. Ties Vaiguva ore kabėjo tikras spiečius raudonųjų naikintuvų. Pusę valandos teko sukintėti, bėgti naikintuvų vejamam ir vėl grįžti iki šio laiko priešais pranešimą išmesti. Du naikintuvai vijosi iki mūsų aerodromo ir čia priešlėktuvinė apsauga, pagelba ponų tarpininkų, juos nukabino ir pasiuntė išėtis net iki kitų manevrų.

Netikėtai teko būti ore ir tuo laiku, kai sugaudė pabaigtuvių trimitas.

Nuaidėjus trimito garsui, staiga, lyg grybai iš žemės, išdygo pėstininkai, raitininkai, šarvuočiai, gurguolės, sunkūs ir lengvi pabūklai. Ten, kur šiandien sukome bent keletą minučių ir nieko nematėm, dabar pasirodė, tai kuopa, tai būrys ar kitas dalinys. Gal su trankia daina rinkosi pėstininkai į poilsio vietas ir rudens saulutėje išsitiesę dalinosi smagiais manevrų įspūdžiais.

Ištraukėm ir mes iš po beržų lėktuvus ir ruošėmės kilti namo. Būrių būriais traukė į aerodromą žemaičiai išlydėti lakūnų. Dabar jau nereikėjo aiškintis, kad, va, aš anoj trobelėj gyvenu. Laisvai, tiesiai per kaimyno lauką drožė dar kartą pasidžiaugti savais žaliais lėktuvais.

Atėjo išlydėti ir šeiminkai, kurie mus buvo priglobę. Graži žemaitukė, nusisukdama retkarčiais braukė nuo skruosto ašarą. Tik dabar supratau vieno lakūno kiekvieną rytą dainuojamos dainelės: „Kai aš turėjau kaimę mergelę,ėjau lankyti kas vakarėlį...“ prasmę. Matyti, jis sąžiningai kas vakarą lankė mergelę, o dabar šį jį ašaromis palydė.

Nosinių debesys pakyla virš žemaičių ir smagių šūkių palydėti pasukam į Kauną. Nuoširdžiai palydėti, kupini naujų jėgų, ryžtis naujiems tėvynės gynimo žygiams, grįžtam kartu su kitomis ginklų rūšimis į nuolatines stovėjimo vietas, kad iš čia, reikalui esant, vėl kiltume užgrobtų kraštų vaduoti ar vyti lauk tėvynės besiveržiantį priešą.

Naglis

Pagerbkime žuvusius karius

Lietuviai turi seną ir garbingą paprotį — gerbti mirusiuosius, o ypač dėl tėvynės žuvusius karius. Jau žiloje senovėje lietuviai, laidodami žuvusį karį, jo garbei įdėdavo į kapą jo ginklus ir kitus brangius daiktus. O seni vaidilos apdainuodavo žuvusių karių narsius ir garbingus žygius. Tatai liudyja dar šiandieną Lietuvoje išlikę milžinkapiai ir archeologinių kasinėjimų duomens.

Praslinko šimtmečiai. Lietuvių tauta išsilaisvino per savo tikrųjų sūnų aukas. Lietuvos nepriklausomybė pareikalavo kelių tūkstančių geriausių Lietuvos vyrų, kurie žuvo dėl tėvynės laisvės ir lietuvių tautos garbės. Lietuvos vyriausybė žuvusius mūsų karius gražiai palaidojo, rūpestingai sutvarkė kapus ir žymesnėse vietose jų garbei pastatė paminklus; įsteigė Vytauto Didžiojo Karo Muziejų, kuriame yra surinkta gausi Lietuvos Nepriklausomybės karų medžiaga. O Lietuvos Nežinomojo Kareivio kapo simboliuje gerbia visus Lietuvos Nežinomuosius ir be žinios žuvusius karius. Vadinas, Lietuvos valstybė savo pareigą atliko garbingai. Atrodytų, kad geriau mūsų žuvusius karius pagerbti negalėtume. Bet, vis dėlto, nežiūrint įdėtų gražių pastangų, tokis žuvusių karių gerbimas yra neabejotinai mažas. Lietuvos žuvusius karius turi gerbti ne tik valstybė, bet ir visa lietuvių tauta. Tautiečiui ir piliečiui kiekviename žingsnyje Lietuvos žuvusių karžygių mirtis turi priminti, kad tėvynės laisvė ir tautos garbė reikalauja iš kiekvieno tautiečio ir piliečio gyvų aukų.

Mūsų žuvusieji dėl laisvės daugiausia yra palaidoti ten, kur jie buvo prieš nužudyti. Retas kuris yra palaidotas savo gimtoje apylinkėje. Dėl to apie žuvusiųjų karį, gulintį Červonkos ar Giedraičių kapuose, jo gimtajame sodžiuje augąs jaunimas menkai teprisimena. Pradeda užmiršti, kad prieš devyniolika metų iš to sodžiaus išėjo savanoriais ginti tėvynės tokio pat amžiaus jaunuoliai. Jie linksmai atsisveikino su tėveliais ir artimaisiais, kupini pasiryžimo ir vilčių, jog išlaisvins Lietuvą sugrįš į gimtąjį sodžią. Tačiau likimas daugeliui kitaip nulėmė. Daug jų nebesugrįžo. . . Jie žuvo kovose karžygių mirtimi, dėl Tėvynės laisvės ir mūsų gerovės. Šių karžygių vardus senesnieji retkarčiais dar prisimena. Tačiau pastariesiems išmirus nebebus kam bepriminti apie to kaimo drąsuolius, apie jų kilnius ir garbingus žygius. Ilgainiui gali išnykti šie brangūs mūsų tautai ir valstybei atsiminimai.

Dėl to būtų labai didelė nauda mūsų tautai ir valstybei, kad visi Lietuvos parapijų klebonai, valsčių viršaičiai, seniūnai ar šiaip žmonės surinktų savo valsčiuje ar parapijoje žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės pavardes ir vardus. Surinkę juos visus surašytų gražiose lentose, pažymėdami; kada, kur ir su koku priešu kovodami žuvo. Tokias lentas su žuvusiųjų karių sąrašais pakabintų parapijos bažnyčioje, aiškiai matomoje ir skaityti prieinamoje vietoje. O valsčių ar parapijų gra-

žiausioje vietelėje, viso valsčiaus gyventojų pastangomis, pastatytų kuklų paminklų iš paprastų mūsų krašto akmenų. Paminklo sienose iškaltų to valsčiaus žuvusių karininkų, puskarininkų, kareivių ir partizanų (šaulių) vardus ir pavardes. Tuo būdu visuose Lietuvos valsčiuose ir parapijose atsirastų vietelės, kuriose susirinktų valsčiaus gyventojai reikšmingomis dienomis atiduoti pagarbą žuvusiems dėl tėvynės. O žuvusiųjų karių seni tėvai ir artimieji, prieš perskaitę paminklo sienoje jų brangius vardus, kasmet Vėlinių dieną su malda ir gėlių puokštėmis prie paminklo pagerbtų savo žuvusiuosius. Dabar to padaryti negali, nes, pav., iš Vilkaviškio apskričio, Žaliosios valsčiaus argi nukeliaus į Latvijoje esančias Červonkos kapines.

Taigi, prie pastatytų paminklų ne tik miestuose, bet ir sodžiuose ilgainiui susidarytų reikšminga Lietuvos žuvusių karių gerbimo tradicija. Savaime suprantama, kad šiuos gražius ir garbingus papročius pasektų mūsų augančioji karta. Tatai turėtų didelės auklėjamosios reikšmės, nes besimokydami gerbti žuvusius, išmoktume reikiant dar labiau pasiaukoti.

Panašius žuvusių Lietuvos karių sąrašus, įrašytus gražiose lentose, dera iškabinti kiekvienoje to valsčiaus pradžios mokykloje. Vadinas ir mokyklinio amžiaus jaunimas žinotų ir galvotų, kad tame valsčiuje ir kaimė kitados buvo ryžtingų ir drąsių vyrų. Kariuomenės šventės proga ar Vėlinių dieną tos mokyklos mokytojas, aiškindamas Lietuvos Nepriklausomybės karų istoriją, čia pat savo auklėtiniams primintų savojo valsčiaus žuvusiųjų karių biografijas ir jų nuopelnus Lietuvai. Taipgi mokyklos patalpose turint prieš akis lentoje surašytus to valsčiaus žuvusius karius, rimties ir susikaupimo minutėje jaunuolių sielose išugdytume gilų pagarbos jausmą žuvusiems dėl tėvynės.

To siekdami visuose Lietuvos kampeliuose, lauke ir po stogu, rastume gražių pavyzdžių mūsų žuvusiųjų karių garbei paminėti. Šituos pavyzdžius matytų ir skaitytų seni, jauni ir būsimoji lietuvių karta. Žuvusių Lietuvos sūnų sąrašai lietuvių protui ir sielai daugiau pasakys, negu spauda ir gražūs žodžiai.

Šį garbingą darbą įvykdyti nėra sunku. Lėšų daug nereikia, nes paminklui medžiaga vietinė. Valsčiuose visuomet atsiras technikų, dailidžių, mūrininkų ir kitų žmonių, kurie sutiktų už menką atlyginimą paaukoti savo jėgas ir sumanumą žuvusių karių ir lietuvių tautos garbei. Šiam reikalui geriausiai galėtų padėti parapijų klebonai, valsčių viršaičiai, atsargos karininkai, mokytojai, įvairios organizacijos ir Lietuvos visuomenė. Reikia tikėti, kad ir mūsų vyriausybė, pamačiusi tokį visuomenės dėkingą ir garbingą darbą, jį kiek galėdama parems.

Nesigailėkime savo jėgų ir turto tiems, kurie paaukojo dėl mūsų laisvės ir gerovės visas savo jėgas ir brangiausią turtą — gyvybę.

Ltn. Dėlininkaitis

Kariuomenės Štabo Spaudos ir Švietimo Skyrius (taip pat ir „Kario“ redakcija ir administracija) persikėlė iš Miškų g-vės Nr.10 į tos pat gatvės Nr. 18 (į gretimą naująjį namą)

Griežtasis viršininkas

(Žiūr. „Kario“ Nr. 43)

Kiekvienam perdaug griežtam kareiviui-viršininkui būtų patartina ramiai pamąstyti, ar tik jau nepraejo tie laikai, kada viršininko autoritetas rėmėsi vien baime ir netiesa. Dabar metai po metų mes žengiame vis į šviesesnės sąmonės amžių, į valdinių ir viršininkų teigiamos sąveikos amžių, į tvirtą viršininkų ir valdinių moralinį, vidinį sąmoningumą, glaudų bendradarbiavimą.

Mokomoje kuopoje ne kartą tenka nugirsti ir tokį prisipažinimą: „Aš nebūsiu toks akmenširdis, kaip tas ir tas. Man visi valdiniai bus lygūs, visų reikalais rūpinsiuos, į kiekvieną atsižvelgsiu, įsijausiu, suprasiu. Aš noriu būti ne tiek šaltas valdytojas, kiek mielas auklėtojas, palankus globėjas, sąžiningas vadovas“. Tikrai graži šitokia kalba. Drąsiai galima tvirtinti, kad taip kalbančiam vėliau puikiai seksis vadovauti ir atlikti savo pareigas. Būdamas pastabus bei geraširdis, jis teisingiau kiekvieną valdinį pažins, lengviau įgys jų palankumą ir greičiau įtrauks į našesnę darbą. O valdiniai iš savo pusės jo mieliau klausys, juo daugiau pasitikės, jį gerbs, mylės ir vėliau vis gražiai minės.

Tačiau ne vienas toks mokomosios kuopos geranoris, į savo dalinį grįžęs ir praktiškai patyręs valdinių auklėjimo bei sudrausminimo sunkumus, susvyruoja, netenka kantrybės, sušiurkštėja ir ilgainiui jau niekuo nebesiskiria nuo anksčiau jo paties pasmerktų akmenširdžių. Kiekvienam sunku savo šviesų nusistatymą išlaikyti neiškreiptą, nes kariuomenėje dažnai pasitaiko kas, lyg tyčia, sukelia apmaudą ir skaudina jauno viršininko širdį. Valdinių nesusipratimas ir klaidos mokantis yra neišvengiamos. Bet dėl jų perdaug erzintis ir siautėti — neišmintinga. Tu esi viršininkas-mokytojas ir auklėtojas, o tik trečioje vietoje — teisėjas. Tau pirmiau pridera veikti gražiuoju. Kur reikia, būk griežtas, bet šiaip daugiau stenkis pasirodyti geras. Gėdykis būti šiurkštus reksnys. Apsidairyk aplink save — didžiausi reksniai yra kaip tik smulkieji viršininkai. Tuo tarpu aukštesnieji, daugiau išsilavinę ir žmoniškesnio būdo, moka veikti kitomis, sėkmingesnėmis priemonėmis. Tik retas aukštesnis viršininkas būna žiaurus.

Nenusimink. Ar tu esi sustingęs, ar jau suakmenėjęs, jei tik pajudėsi, tai nesunkiai savo menkus įpročius apgalėsi. Tyčia bent kartą pamėgink būti nuoširdus ir mandagus. Pamatysi, kaip tokia staigi tavo permaina nepaprastai nustebins valdinį. Keletas gerų paprastų žodžių ims stebuklus daryti. Tučtuojau pajusi jų palankumą. Valdiniai tavo akivaizdoje iki tol buvę tylūs, niūrus, įtaringi, dabar nušvis, pasidarys vikresni ir nuoširdesni. Susierzinęs tyčia mėgink susivaldyti, tyčia išlik kantrus bei ramus — ir tu įsitikinsi, kaip valdiniai tavimi stebėsis. Kiekvienas tavo kryptelėjimas į teisingumą bus greit pastebėtas ir įvertintas. Greitai pajusi, kaip lengvėja vadovauti. Pasidarysi patrauklus ir nugalintis. O kai aiškiai numanysi tų bandymų pasėkas, tau pasidarys smagu, ramu, giedra. Toliau dar daugiau norėsi siekti būdo pusiausvyros.

Bet jei tik dėl akių rodysies geras, tai skaudžiai apsiriksi. Apgaulingą nuoširdumą valdiniai visada tučtuojau pažins. Pats žinai, kad apgavikas ir su aša-

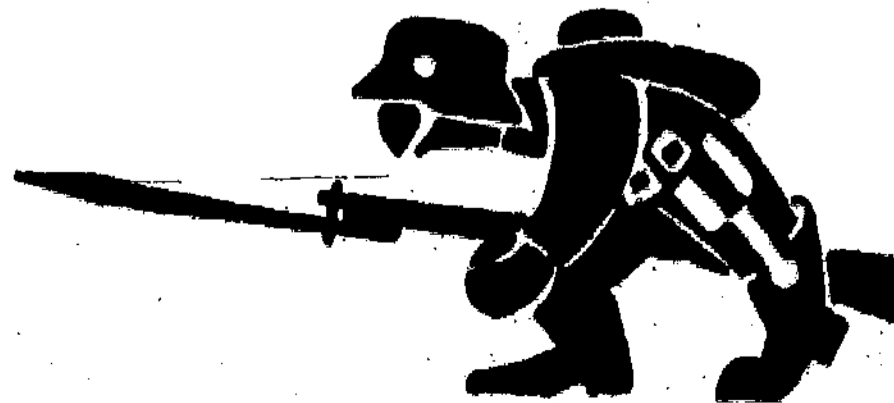
romis nieko neįtikina. O kokia gėda, kokia negarbė būti menku artistu ne scenoje! Veldmainys visur nekenčiamas, niekinamas, vengiamas. Ypatingai nemėgiamas kariuomenėje. Nes valdiniams lengviau kęsti viršininko žiaurumą, kaip apgaulų jo gerumą. Aple tai nėra ko daug kalbėti. Kiekvienam mėstančiam tebūnie savaimė aišku, kad jeigu nori rodyti gerumą, tai rodyk iš tikrųjų — nuoširdžiai, teisingai, su meile. Nieko pasauly žmonės taip netrokšta, kaip teisingumo.

Akmenširdžiui pirmiausia patartina keisti bent savo išraišką — kratytis sustingimo, išdidumo, surūgimo. Barantis, pykstant, perspėdinėjant taip pat naudinga mėginti valdytis. Pamažu savo žiaurumą silpnindamas greičiau atgausi valdinių pasitikėjimą, kaip staiga pasikeisdamas. Nes staigūs pagerėjimai jiems atrodytų įtartinai.

Tarp viršininkų kartais pasitaiko ir nuostabiai gerų žmonių. Būdami išsiauklėję, jautrūs ir teisingi, jie labai saugosi ką nors nuskriausti. Su valdiniais stengiasi visuomet gražiuoju apsėti. Griežtų priemonių nemėgsta, tiesiog nekenčia. Jų palankumas ir gerumas eina iki pat nuolaidumo. Valdiniai brangina tokį savo viršininką, gerbia ir myli, dėl jo pasistengia ir aukojasi. Bet neilgam. Nerūpestingieji su nuolatiniu švelnumu pamažu apsipranta, apsileidžia ir, pasitikėdami viršininko nuolaidumu, perdaug išlaisvėja. Netrukus ir pavyzdingieji paseka jų pėdomis. Drausmė pašlyja. Tada nuolaidusis viršininkas susipranta, bet jau maža ką beįstengia padaryti. Valdiniai laiko jį savo prieteliu, atsikalbinėja, priešinasi, neklauso. Toks viršininkas kariuomenės reikalui pasidaro netinkamas. Jį tenka pakeisti griežtesniu.

Kaip matai, viršininkui netinka būti nei žiauriu, nei nuolaidžiu. Geriausia, atrodo, laikytis vidurio — išmintingo griežtumo. Išmintingai viską vertindamas, bet kada aiškiai žinosi, kaip elgtis. Viename reikale būsi griežtas, kitame — geras, mylintis, sąžiningas. Tuo būdu būsi geras valdiniam, aukštesniems savo viršininkam ir pačiam sau. Kaip tai — geras pačiam sau? Gal būt jau esi pastebėjęs, kad žiaurieji ir nuolaidieji viršininkai nemėgsta savo darbo. Jiems nesiseka dėl to, kad su savo valdiniais žiaurieji sąveikos nesuranda, o nuolaidieji jos netenka. Vieniems ir kitiems tarnyba pasidaro nemaloni. Jie ją atlieka tik prisiverdami, be noro, geriau nepasistengdami. Aišku, nuo to menksta jų būdas, o taip pat jų vardas ne tik tarp valdinių, bet ir tarp viršininkų. Tuo tarpu išmintingasis viršininkas, taikydamas gražiai sugyventi, visad tiksliai eina pareigas, stiprina savo būdą, didina energiją, geriau įpranta vadovauti ir užsitarnauja viršininkų palankumą.

Daumantas Čibas

Saugokimės šnipų pinklių

Apie šnipinėjimą ir šnipus įvairiomis kalbomis yra parašyta labai daug. Viena šios rūšies literatūra savo turiniu nori suintriguoti skaitytoją, nuotykių mėgėją, įvairiais šnipo nuotykiams. Ji dažniausiai tikrus faktus iškraipo ir atvaizduoja juos nenatūralioje šviesoje. Kita — turi tikslą tam tikram skaitytojų būriui išaiškinti, kas yra šnipinėjimas, jo žala valstybei ir tautai ir kaip per savo neapdairumą naivus ir gyvenime nepatyręs asmuo tarpe apsukrių svetimos valstybės agentų lieka auka ir savo krašto išdavikas. Šį paskutinį tikslą turi ir šis rašinys.

Šnipinėjimas yra rinkimas žinių apie kariuomenę, jos ginklavimą, ginklų rūšis ir visa tai, kas yra tampa susiję su kariuomene ir būsimu karu. To darbo tikslas yra perduoti surinktas žinias svetimos valstybės agentui. Šias žinias gali surinkti svetimos valstybės agentas tiesiog, pats atvykęs į mūsų kraštą, arba gauti jas per savo agentus, kurių jis susiranda mūsų karių ar civilių tarpe. Kadangi pirmas žinių surinkimo būdas yra gana sunkus ir pavojingas, tai svetimų valstybių agentai dažniausiai pasirenka, kaip parodė saugumo organų ilgų metų praktika, antrą būdą, vadinasi, jie savo reikalams užverbuoja asmenis iš mūsų tarpo.

Svetimos valstybės agentas niekada nesikreipia į pirmąjį savo susitiktąjį ir neprašo iš jo reikalingų žinių, bet atsargiai žvalgosi ir tyrinėja, kad rastų sau tokią žmogų, kuris kaip tik būtų tinkamas jo misijai. Tokių žmonių jis ieško įvairių restoranų, klubų ir kitų panašių vienetų lankytojų tarpe, kur su jais susipažįsta, užmezga artimesnius santykius, virsta geru draugu. Prie stikliuko imama kalbėtis apie karą, apie kariuomenę, apie apginklavimą, ir čia mūsiškis, norėdamas pademonstruoti karinį mūsų pajėgumą bei apginklavimą, išplepa visa tai, kas agentui kaip tik reikalinga. To neužtenka. Tokių vietų lankytojai dažniausiai jaučia, kad gaunamos algos neužtenka įvairiems jų reikalams, o kartais jie gauna pakelti ir piniginių sunkumų. Čia kaip tik proga kreiptis į naująjį „gerą pažįstamą, draugą“ su prašymu padėti. „Draugas“, žinoma, mielai noru padėtų, bet ir jis pats šiuo tarpu pinigų neturįs. Kas čia dabar daryti? Tačiau „draugas“ greit randa „gerą“ išeitį. Jis žinąs, kad vienas turtingas ponas galėtų duoti pinigų, bet... „Ar taip, ar taip blogai — išgersime dar po vieną!“ Ir kada „po vieną“ susirenka daugiau, kada vėl pradėdama kalba apie pinigus, „draugas“ pasiūlo gauti kokį nors „menkos vertės“

kariuomenės įsakymą ar ką kita — ir už tai žada gauti daug pinigų iš „to turtingojo pono“. Netekęs sveiko proto ir iškrypęs iš pusiausvyros, karys priima „draugo“ pasiūlymą ir, užuot pranešęs apie tai atitinkamiems savo viršininkams, kitą dieną jis atneša prašytąjį „menkos vertės dokumentą“ ir įteikia jį savo „draugui“. Tokiu būdu, gavęs iš mūsų kario reikalingą jam, kartais ir iš tikro menkos vertės, dokumentą, svetimos valstybės agentas verčia jį teikti ir vertingesnių žinių, grasydamas išduoti, jeigu nedarytų to, ko iš jo reikalaujama.

Labai dažnai svetimos valstybės agentai, negalėdami su reikalingais jiems asmenimis užmegsti asmeniškų santykių, atsiunčia kitus, ypač moteris. Ši, žinoma, sudaro tokią situaciją, kad reikalingas jai asmuo su ja susipažintų. Čia po vieno kito susitikimo ji pasidaro labai artima, palieka ilgesnį laiką jo bute, supažindinama su kitais ir beveik visada gauna jai reikalingas žinias, o tas karys, paprastai, pats nieko pikto negalvoja ir net nemano, kad jo „mylimoji“, ji taip „karštai mylinti“, — svetimos valstybės šnipė.

Be viso to, kas čia buvo pasakyta, reikia dar pridurti, kad mes savo pačių kalte kartais nesąmoningai padedame šnipams išgauti jiems reikalingas žinias. Šnipai dažnai eina tarnauti aukštesniems pareigūnams. Namie paliktas svarbus dokumentas tada tampa šnipo nuosavybė. Pasikalbėjimas esant svečiams ar tik namiškių tarpe šnipams duoda daug naudingos medžiagos. Ypač atviriau imama kalbėti, kada daugiau išgeriama. Taip pat dažnai pasitaiko šnipų aukštų asmenų šoferių ir vežėjų tarpe. Jeigu mes su tokiu pat atsargumu ir atidumu viso to vengsime, kaip šnipai stengiasi viską sužinoti, tai, esant geriausiems norams, paslaptys tikrai liks paslaptimis ir šnipams, kurių, reikia prisipažinti, yra gana daug išaiškintų ir sulaikytų, bet dar daugiau dar tebedirba mūsų kraštui pragaištingą darbą.

Tiems kariams, kurie patenka į svetimos valstybės agentų pinkles ir jų sudarytų aplinkybių verčiami sąmoningai teikia žinias, turiu pasakyti štai ką: venkite tokių aplinkybių, neieškokite išeities ten, kur jos nerasite ir negalite rasti. Kiekvienu sunkesniu savo gyvenimo momentu kreipkitės į savo viršininkus, visiškai atvirai papasakokite jiems savo bėdas, nes tik ten jūs rasite tą jums reikalingą moralinę ar materialinę paramą.

Tuo būdu, kartais visai gerų norų ir geras karys bei tautietis virsta valstybės ir tautos išdaviku. Tačiau reikia atsiminti, jog ne tas yra didvyris, kuris nenupuola, bet tas, kuris puolęs vėl pakyla. Kad ir kaip toli būtų nuėjęs, kiekvienas visada gali grįžti atgal.

Daugelis kvočiamųjų, paklausti, kodėl jie apie tai nepranešė savo viršininkams, kad tuo išvengtų tokių didelių nemalonumų, atsakyda-

Kovodami su krašto išdavikais, gname teritorijos neliečiamybę ir saugome valstybės nepriklausomybę

vo, kad bijoję ir kad gėda buvę prisipažinti. Labai abejoju, kad iš skaitytojų tarpo atsirastų nors vienas karys, kuris būtų padaręs šią nuodėmę, bet jeigu toksai atsirastų, tegu nuoširdžiai ir atvirai pasisako savo viršininkams — ir tegu atsiment, kad nuoširdus atvirumas yra stiprus ginklas nu-galėti net ir kiečiausioms širdims.

Jeigu vis dėlto neatsargus žingsnis jau pa-darytas, jeigu jūs jau vieną kartą paslydote ir esate verčiami toliau tai daryti, reikia atsiminti, kad vėliau ar anksčiau paaiškės ir be jūsų noro ir kad, pačiam apie tai nepranešus atitinkamiems orga-nams, jūsų lauks sunki bausmė, kurios galėtų būt iš-vingta, jeigu būtų padaryta atvirkščiai.

Be to, kad visų valstybių įstatymai už šnipinėjimą numato gana sunkias bausmes, net mirties bausmę, mes neturime taip daryti ne bausmės verčiami, bet savo pi-lietinės savigarbos jausmo vedami. Visada atsimintina, kad už tuos kelis skatikus parduodame savo brolių ir seserų kraują ir gyvybę.

Tarnauti savo krašto kariuomenėje kiekvienam piliečiui yra didelė garbė ir privilegija. Kiekvienas ka-rys, tarnaudamas kariuomenėje, stovi krašto nepriklau-somybės sargyboje ir saugo savo kraštą nuo išorinio priešo. Bet taip pat, tarnaudamas kariuomenėje, karys baigia tam mokslą arba mokosi, kaip reikės ginti savo kraštą, reikalui ištikus. Įvairių valstybių šnipai, steng-damiesi sužinoti įvairias mūsų valstybines ir karines paslaptis, silpnina mūsų karinį pajėgumą ir valstybinį atsparumą kovoti su išoriniu priešu. Tad karys, būda-mas nuo išorinio priešo sargyboje, turi šventą pareigą kovoti ir su įvairių valstybių šnipais, kurie kėsinaisi į mūsų valstybines paslaptis ir žemina mūsų karių garbę.

Su įvairių valstybių šnipais karys turi kovoti ir būdamas kariuomenėje, ir iš jos išėjęs.

F. Bortkevičius

LENKŲ „PASAULINĖ PARODA“

Nusižiūrėję į kai kurias didžiąsias valstybes, paskutinių metu ir lenkai panūdo ruošti pasaulinę parodą. Labai karštai pradėjus šį klausimą kelti, jis buvo šalčiau galvojančiųjų len-kų smarkiai sukritikuotas.

Buvęs lenkų gen. konsulas Rozė Krokuvos „Kurjer Co-dzienny“ skiltyse labai reikšmingai pabrėžė, kad Lenkija, nei Varšuva visai neparuoštos nei užsieniama parodos lankyto-jams pasirodyti, nei tų lankytojų reikalams patenkinti. Esą, ką darys užsieniečiai, panorėję pasivažinėti po Lenkiją auto-mobiliais, jei nėra dorų automobiliams važiuoti kelių. Autorių gąsdina ir tas įspūdis, kurį užsieniečiams gali suteikti nepa-prastas Lenkijos gyventojų skurdas, ūkininkijos baisi bied-nystė. Be to, ir Varšuva ne tokia, kuria lenkai galėtų užsie-nio svečiams pasigirti. Ne tik kad būtų stoka svečiams vieš-bučių, bet tie svečiai, pavaikščioję po miestą ir pakraščius, pamatę apsilėidimą, skurdžių skruzdynus, antisanitarines gy-venimo sąlygas — susidarys apie Lenkiją ir jos sostinę, len-kam labai nepalankų vaizdą. Pav., ką pasakytų užsieniečiai, sužinoję, kad ligoninėse ligoniams nėra vietos, o krašte apie milijoną vaikų nelanko pradžios mokyklų, nes tų mokyklų nėra. Lenkijos keliai tokie, kad automobiliai bijo jais va-žiuoti, kaime bausis skurdas ir ūkininkams nėra nei materia-linės, nei gyveniminės pagalbos, nei švietimo — nieko.

Baigdamas savo straipsnį Rozė aiškiai pasisako, kad Lenkijos pasaulinė paroda esanti niekam nereikalinga.

Viena moderniojo Kauno gatvelių Kost. Kazlausko nuotr.

LENKAI UŽDARĖ „VILNIAUS RYTOJŲ“

Vokiečių telegramų agentūros žiniomis, lenkai uždarė Vil-niuje nuo 1926 m. leidžiamą lietuvių laikraštį „Vilniaus Ryto-jų“. Tuo būdu lenkai užslopino paskutinį lietuviškąjį židinį Vilniaus krašte.

„SPAUDOS FONDE“ SVETIMOS LITERATŪROS SKYRIUS

Praėjusią savaitę „Spaudos Fondo“ direktorius p. Zy-gelis, sukvietaęs Metropolyje kukloje arbatėlyje V. D. Uni-versiteto kelių fakultetų dekanus: prof. Žemaitį, prof. Krėvė-Mickevičių, prof. Janulaitį, Universiteto bibliotekos direktorių ats. plk. lt. prof. Vaclovą Biržišką, prof. Šlezevičių, Spaudos ir švietimo Skyriaus viršininką plk. Šarauską, plk. lt. Bal-čiūną, mjr. Ružancovą, didesnių bibliotekų vedėjus, spaudos atstovus ir kitus, painformavo, kad „Spaudos Fondas“ jau seniau aprūpindavęs savo klientus svetima literatūra, bet tas aprūpinimas nelabai sekėsis, nes „Spaudos Fondui“ tekdavo tuos jų klientų norus atlikti per kitas vietines panašias į-staigas ar net asmenis. Suprantama, kad toks išrašymas žy-miai daugiau išsirašantiems kainodavęs ir daug daugiau iš-plaukdavęs svetimos valiutos į užsienius. Dabar „Spaudos Fondas“ savo įstaigoje įsteigęs specialų svetimai, literatūrai skyrių ir esą išrašomą rusų, prancūzų, anglų, lenkų, vokiečių ir kitų kalbomis mokslu, techniku, karo mokslu, medicinos, grožinės literatūros dalykai ir kiti.

Arbatėlės metu kalbėtojai kėlė įvairių sumanymų ir pa-siūlymų. Vieni siūlė, kad „Spaudos Fondas“, turėdamas tokį skyrių, pateiktų ir tų išleidžiamųjų knygų naujienas ir jas elįstų atitinkamiems asmenims susipažinti, ir kad būtų „Spau-dos Fondo“ knygyne paskutinės mokslo ir literatūros nau-jienos. Taip pat buvo kalbėta apie savosios knygos leidimą, tobulinimą ir propagandos reikalus. Universiteto dekanai: prof. Krėvė-Mickevičius, prof. Žemaitis, prof. V. Biržiška džiaugėsi, kad „Spaudos Fondas“ pagaliau tokį svarbų ir labai reikalingą skyrių įsteigė, kad tuo ypatingai palengvina uni-versiteto profesoriams, kuriems daugiau tenka rūpintis knygų ir kitos literatūros išrašymu, nes šį įstaiga pati atliekanti vi-sus su išsirašymu ir apmokėjimu formalumus, kurie esą ga-na sudėtingi ir tikisi knygas greit ir prieinamomis kainomis gauti. Ats. plk. lt. prof. V. Biržiška pažymėjo kalpo pavyzdį, kad paskutinėmis dienomis gavęs per „Spaudos Fondą“ išra-šytą iš užsienio knygą už 40 lt., o neseniai išsirašius per ki-tas įstaigas už tą pačią knygą tekę mokėti net 70 litų.

Kariuomenės bibliotekos viršininkas mjr. Ružancovas savo žodyje taip pat reikė pasitenkinimo šiuo skyriumi ir pageidavo, kad „Spaudos Fondo“ provincijos skyriai priimtų ir provincijos kariuomenės įgulių užsakymus, ir jei jie patys negali tiesiai išrašyti, tai kad tokių dalių užsakymus tuoj per-duotų centrui, kuris, žinoma, turėtų stengtis reikalavimus patenkinti.

Spaudos ir švietimo Skyrius jau eilė metų kaip bendra-darbiauja su „Spaudos Fondo“ įstaiga, kurios patarnavimais visuomet likdavo patenkintas. Tik, kad ir šį skyrių įsteigus, bendradarbiavimas dar labiau išsiplės. S. N.

Kas savaitę naujas gražus, iliustruotas „Karys“ papuošia kiekvieno savo skaitytojo stalą.

SUSTOK IR NUSPREŠK NEATIDELIOJANT
IASIRASYTI „KARI“ 1936-SIEMS METAMS!

VĒLINĒS

*Vėjas gelsvą lapą nuplėšia nuo klevo.
Vėjas ruđeninis ima švilpt ir gaust.
Blankios žvakių liepsnos tyliai sulingavo,
Ant kapų pabiro ašaros dangaus.*

*Dideli nutysta per kapus šešėliai,
Ir širdy sukyla ncrimas staigus.
Ir į mus sužiūri tamsios tėvų vėlės,
Ant kardų parymę, pažvelgia į mus.*

*Drąsios tėvų vėlės, vėl kapuos sužydę,
Jūs mums sakot laisvę savo krašto gint.
Sakot prisiminti narsius jūsų žygius,
Ir kovas laimėjus, niekad nenurimt.*

*Puošiam jūsų kapą mes šią liūdną dieną,
Ir troškimai kyla mūs širdy jaunoj.
Mename mes Darių, mename Girėną,
Mename karžygius kritusius kovoj.*

J. Palionis

Atsiprašymas

Graudūs orkestro garsai sklido drėgname ore.

— Kas tai? — galvojo nustebeš Vytautas. — Gal ką nors laidoja?

Staiga jis atsimena, kad šiandien Vėlinių diena. Nieko nelaukdamas jis skuba kapinių linkui.

Temsta. Smulkus lietus nesiliauja merkęs žemę. Kapinėse mirga žvakių švieselės. Prie karių kapų sustojęs pulko orkestras griežia gedulingą maršą. Vytautas žiūri — ties vienu kapu atsistojęs Petras. Jo galva palenkta, žvilgsnis į cementinį kryžių įsmigęs. Rodos, jis nieko nemato, kažką giliai galvoja.

Priėjęs Vytautas uždeda jam ant peties ranką. Petras atsigręžia.

— Meldeisi? — Šnabžda Vytautas.

— Taip, atėjau atsiprašyti šitų didvyrių.

— Už ką?

— Aš užvakar buvau užmiršęs tas pareigas, kurias jie mirdami mums paliko. Aš nemokėjau karinio rengimo pamokos. Nemokėjau tos pamokos, kuri yra svarbi kiekvienam lietuviui, kuri dar svarbesnė yra man — moksleiviui.

Jis vėl nuleido galvą. — — —

Susimąstę žmonės; nepaprasta kapų tyla ir tie gedulingi orkestro garsai nematomais ryšiais surišo gyvuosius su mirusiais.

Iš kapų tartum kėlėsi didvyriai, narsa papuošę savo veidus ir įkvėpę jaunuoliams kilnių pasiryžimų.

J. A.

Karžygiams nieko negaila

Gailutė augino didelę, gražią kambarinę gėlę. Ją kiekvieną rytą palaistydavo, vis pastatydavo ten, kur daugiau būdavo šviesos.

Vieną rytą, kaip paprastai, prieš išeidama į mokyklą, Gailutė atbėgo su puodeliu vandens prie savo gėlės. Gi žiūri — keli mažiukai pumpurėliai susikrovę, žydėti ruošiasi.

— Mamyte, mano gėlytė žydės! — netverdama džiaugsmu pranešė žinią Gailutė.

Motina pagyrė Gailutę.

— Kiekvienas augalėlis, kiekviena gėlėlė, rūpestingai žmogaus prižiūrima, jam už darbą duoda džiaugsmo, — kalbėjo mama.

Tuo po pusryčių Gailutė su Juozuku pasiėmė knygas ir nubėgo į mokyklą.

Netrukus prasidėjo pamoka. Per paskutinę pamoką mokytojas taip pasakojo:

„Kiekvienais metais žmonės vieną dieną paskiria mirusiems prisiminti. Tai Vėlinių diena. Per Vėlines kiekvienas žmogus bent trumpai prisimena savo mirusius gimines, pažįstamus. Bet yra tokių mirusiųjų, kurių mes nepažįstame, kurių mes gal net vardų nežinome, tačiau jie yra artimi ir brangūs. Tai mūsų kariai, garbingai žuvę gindami mūsų tėvynę, gindami mūsų gimtąją lietuvišką kalbą.

Poryt bus Vėlinių diena. Vakare mes, vaikučiai, susirinksime prie karių kapų ir pagerbsime tuos žuvusius.

Petrukas visą laiką atidžiai klausėsi mokytojo kalbos, o paskui paklausė:

— Ar visur karžygius prisimena ir pagerbia?

— Taip, visur. Kitose vietose atneša jiems ant kapų gėlių, pastato ir uždega daug žvakučių, — atsakė mokytojas.

— Pone mokytojau, — atsiliepė iš karto keli vaikai, — mes taip pat galime žvakučių nupirkti.

— Gražiai sakote, vaikučiai, — pagyrė mokytojas. — Mes jiems nupirksime žvakučių ir drauge pasimelsime.

Vaikai išsiskirstė namo.

Po dviejų dienų pražydo Gailutės gėlė. Kiek jai džiaugsmo tada buvo! Visiems papasakojo, dar labiau savo gėlytę mylėjo. Pavakare dar kartą į ją pažvelgė ir ketino išeiti į kapines, kur šiandien turėjo susirinkti vaikai pagerbti žuvusių karžygių. Jau buvo becinanti pro duris, kai staiga sustojo ir susimąstė. „Mokytojas sakė, kad kitur gėlių jiems ant kapų atneša. Juk ir aš galiu jiems šitą gėlę nunešti. Juk aš juos myliu. Jie mus gynė...“ — galvojo Gailutė.

Ji pasiėmė pražydusią gėlę ir išėjo. Kapinėse beveik ant kiekvieno kapo mirksėjo mažos žvakučių liepsnos, o prie trijų karžygių kapų buvo susirinkę visi mokyklos vaikai su savo mokytoju. Ant kapų degė daug žvakučių, aplink vaikai medėsi. Gailutė atsargiai ant vieno kapo pastatė savo gėlę.

— Jums, didvyriai, atiduodu, — pasakė širdyje Gailutė ir atsiklaupė drauge su kitais pasimelsti. A.

Tai karys!

Kai rytą saulė auksiniu spinduliu kelia iš miego žmones, kai ant plonytės šakutės atsitupia paukštelis giesmininkas, aš matau vieną žmogų. Jis eina tiesiai, pakėlęs aukštyn galvą. Jo tvirti žingsniai aidi ryto platybėse; jį didingi rankų mostai ir netilstanti, skardi daina palydi.

Ir karštą dieną, ir darganotą rudenį, ir baluojančią žiemą skamba jo lūpose ta pati graži daina, jis vis žengia tais pačiais tvirtais žingsniais, pakėlęs galvą, drąsus, tartum pasiryžęs kiekvienu žingsniu stoti į pavojų, su juo kovoti ir laimėti.

Kai naktį jau nutyla kasdieniški garšai, kai pavargę žmonės nuskrenda sapnų karalijon ir čia šypsodamiesi mato gražius, saulėtus kelius, kur tik rožės šalikelėmis auga ir laimė viešpatauja, anas žmogus budi. Jo rankose šautuvas, jo akys perskriodžia nakties tamsą — jis saugo visus!

Jis myli lygius laukus, myli savo kraštą, bet ir jį žmonės myli, jam gėles prie krūtinės mergaitės sega, išvykstant

I-JI SKAUTININKŲ IR SKAUTININKŲ ARBATĖLĖ

Spalių 23 d. Moterų Seklyčioje buvo pirmoji skautininkių ir skautininkų arbatėlė. Ją surengė Skaučių Seserijos ir Skautų Brolijos Vyriausios Vadijos. Be skautų, arbatėlėje dalyvavo spaudos atstovai ir skautams artimi svečiai.

Didžiąją arbatėlės dalį sudarė Seserijos ir Brolijos vienetų vadų, šią vasarą vykusių į užsienius, pranešimai. Sktnk. Laucius pranešė kaip jiems sekėsi Jungtinių Amerikos Valstybių skautų stovykloje ir kokios reikšmės turi amerikiečiams lietuviams skautybė. Vyr. skautė Pavilonytė papasakojo savo įspūdžius ir darbus Andree stovykloje, buvusioje taip pat J. A. Valstybėse. Tai buvusi Juliette Low vardo pasaulinės taikos stovykla paminėti 20 metų J. A. Valstybių skaučių organizacijos veikimą. Toje stovykloje vyr. skaut. Pavilonytė pasodino lietuviškąjį ažuolą 28 tautų atstovių susodintų medžių alėjoje. Sktn. Bartnikaitė papasakojo, kaip jos vadovaujamoji grupė iš 12 žmonių vyko į Berlyną, Paryžių, Ničą ir k. susipažinti, kaip gyvena kitų tautų skautai. Sktn. Karalius papasakojo jo vadovautos reprezentacinės draugovės gyvenimą Olandijos jamboree, kur buvo suvažiavę 50.000 skautų iš 50 pasaulio tautų. Įdomiausias tos draugovės įvykis, tai kova su lenkais dėl žemėlapių, kuriame Vilniaus kraštas buvo aprežtas ir lietuviškai parašytas Vilnius. Apie Olandijos skautų vadų konferenciją papasakojo vyr. sktn. plk. Kalmantas. P. Motuza papasakojo, kaip jie tarp Amerikos lietuvių demonstruoja lietuviškas filmas. Pabaigoje kai ką iš tų filmų parodė ir arbatėlės dalyviams. Jo filmos yra naturalinėmis spalvomis. Be viso to, buvo paskaitytas pasaulio skaučių šefės ponios Baden Powell laiškas, kuriuo ji sveikina Lietuvos skaučių seseriją, prisimindama viešėjimą Lietuvoje 1933 metais su 500 kitų anglų skautų vadų. T. A.

kelionėn ilgai skeptaitėmis moja, didelės laimės ir pasisekimų linki.

Jį myli ir vaikai. Jie tikisi, kad užaugę taip pat galės eiti jo pėdomis, kad galės pasakyti kaip ir jis sakė, tuos didžius ir kilnius karių priesaikos žodžius: „Aš prisiekiu Visagalio Dievo akivaizdoje, kad, nesigailėdamas savo jėgų ir gyvybės, ginsiu Lietuvos Valstybės garbę ir Nepriklausomybę nuo visų jos priešų, sąžiningai vykdysiu valstybės įstatymus ir savo viršininkų įsakymus, šventai laikysiu visas man patikėtas paslaptis, Lietuvos priešams jokių žinių neteiksiu, ir visa, ką tik apie juos sužinosiu, tuojau pranešiu savo viršininkams. Taip man, Dieve, padėk“.

O tas žmogus — tai Lietuvos karys, mūsų tėvynės gynėjas!

Mūsų skautai Olandijoje

Kaip vyko kelionė ir gyvenimas

Šią vasarą Lietuvos skautų reprezentacinė draugovė iš 27 asmenų dalyvavo pasaulinėje skautų jamboree Olandijoje. Ten buvo suvažiavę apie 50 000 skautų iš 50 viso pasaulio valstybių. Nusivežę savo parodėlę, pramokę tautinių šokių, gražesnių dainų, išmokę skudučiuoti, Lietuvos skautai turėjo nemaža gerų progų pademonstruoti savo tautinį meną. Pagamintos garsinės filmos, plokštelės iš mūsų stovyklos mūsų programą dar plačiau paskelbė Olandijos, Belgijos, Prancūzijos tautos. Kitų tautų ir mūsų suruoštos vaišės buvo gera proga arčiau sueiti ir pažintis su daugelio tautų skautais ir jų vadais. Lenkų skautų pasikarščiavimas — mūsų nupaišyto žemėlapių nuplėšimas, energingai veikiant mūsų reprezentacinės draugovės vadovybei ir daug remiant mūsų generaliniam konsului Olandijoje, lenkų skautus pastatė į labai nemalonią situaciją, Vilniaus bylos buvimo faktą iš naujo pagarsino šimtams tūkstančių jamboree lankytojų ir viso pasaulio skautijos suvažiavusiems atstovams.

Draugovė turėjo dar ir kitą, šalutinį tikslą: kelionę po V. Europą. Sudarytas maršrutas 4600 km (Kaunas — Karaliaučius — Berlynas — Magdeburgas — Hannoveris — Amsterdamas — Haga — Rotterdams — Antverpenas — Gentas — Briuselis — Reinas — Paryžius — Nancy — Strasburgas — Miunchenas — Niurnbergas — Leipcigas — Berlynas — Soldinas — Marienburgas — Karaliaučius — Kaunas).

Visa kelionė atlikta Lietuvoje nusamdytu autobusu. Nakties postoviai, esant palankiam orui, daryti miškuose ar ūkininkų soduose įsirengiant iš vežamų su savim palapinių stovyklas. Didmiesčiuose (pav. Briusely, Paryžiuje), reikėjo nakvoti namuose. Tada buvo pasinaudota labai nuoširdžia vietos skautų pagalba. Paryžiuje 3 dienas reprezentantai buvo pas prancūzų skautus, kur pačiam miesto centre už palyginti nedidelę kainą turėjo butą ir maistą.

Kelionėje maitintasi iš savo šalies pasiimtais maisto ištekliais.

Visuose kraštuose žmonės ir valdininkai buvo nepaprastai mandagūs ir paslaugūs. Jokių nemalonių incidentų ar nesusipratimų per visą laiką Lietuvos skautai neturėjo. Visą kelionės laiką keliaujantieji buvo uniformuoti. Sukeldavo daug dėmesio. Daugeliui Vokietijos, Olandijos, Belgijos, Prancūzijos žmonių teko daug pasakoti apie Lietuvą.

Grižtanti draugovė aplankė Dariaus-Girėno žuvimo vietą prie Soldino. Sutvarkė ir nuvalė paminklą ir jo aplinką.

Visa kelionė pavyko labai gerai. Vakarų Europos meksfaltais keliauti autobusu yra labai gera ir patogiu.

NAUJI ŽALGIRIO MŪŠI VAIZDUOJĄ PAVEIKSLAI V. D. KARO MUZIEJUJE

Spalių 23 d. V. D. Karo Muziejus gavo iš Paryžiaus siųstuosius Jono ir Tado Stykų 6 naujus paveikslus, vaizduojančius Žalgirio mūšį. Jau mirusis pasaulinio masto dailininkas Jonas Styka buvęs didelis Lietuvos istorijos simpatikas (Karo Muziejus jau turi jo paveikslą „Vytauto priesaika“). Jonas Styka taip pat buvo pradėjęs piešti ciklą paveikslų, vaizduojančių Žalgirio mūšį, tačiau teparuošęs tik 2 škičius dailininkas miręs.

Praėjusios vasaros metu mūsų Karo Muziejaus viršininkas brig. gen. Nagevičius, lankydamasis Paryžiuje, apsilankė pas dail. Jono Stykos našlę, iš kurios sužinojo, kad minėtieji škičiai esą pas jos sūnų jaunąjį dail. Tada Styką. Tadas Styka taip pat yra žymus dailininkas, turįs savo atelje Paryžiuje ir New Yorke. Pasiryžęs į V. D. Karo Muziejų surinkti iš viso pasaulio visa, kas liečia Vytautą Didįjį, brig. gen. Nagevičius susitarė su dail. Tada Styka, kad jis baigtų piešti 2 tėvo pradėtus ir 4 savo paveikslus ir kad juos parduotų. Paveikslą, kuriame figuruoja Vytautas, susitarta padaryti pusantrą karto didesnį už kitus penkius paveikslus.

Kaip buvo susitarta, visi šie paveikslai buvo baigti ir spalio 23 d. jau pasiekė Kauną. Tą pačią dieną 12 val. brig. gen. Nagevičius pakvietė mūsų menininkus ir spaudos atstovus naujųjų paveikslų pasižiūrėti.

Šiame Žalgirio mūšio paveikslų cikle yra trys svarbiausi momentai: Pirmas — vokiečiai smarkiai puola dešinįjį sparną, kuriame buvo lietuviai. Kad suklaidintų ir pritrauktų ordino karių, lietuviai pasitraukia. Antras momentas — vokiečiai, pamatę besitraukiančius lietuvius, puola visu smarkumu kairįjį sparną, kuriame buvo lenkai. Trečiame momente — Vytautas, sukoncentravęs savo rezervus, puola vokiečius iš užpakalio, suduodamas ordinui lemiamąjį smūgį.

Brig. gen. Nagevičiui trumpai nupasakojus paveikslų išgijimo istoriją ir jų reikšmę V. D. Karo Muziejui, savo nuomonę apie paveikslus pareiškė kviestieji dailininkai, spaudos atstovai ir kiti svečiai. Pabaigoje didžiausiam daugumos dailininkų ir kitų svečių nustebimui brig. gen. Nagevičius pranešė įsigytųjų paveikslų kainą. Šešių didelių paveikslų ciklas — 5000 litų!

Kar. Štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus viršininkas plk. Šarauskas savo žodyje pabrėžė, kad šie Vytauto epochos didingi paveikslai turės didelės auklėjančios reikšmės mūsų kariams, kurie karinės tarnybos metu organizuotai ir atskirai gausiai lanko šią brangią mūsų tautos šventovę.

Radistų pratimai lauke

GERIAUSIAI PRIŽIŪRIMI KARIŲ KAPAI

Panevėžy, Ramygalos gatvės gale, toliau į užmiestį, yra R. katalikų kapinės, kurių dešiniajam šone yra dideli karių kapai. Pažymėtina, kad Panevėžio karių kapai pavyzdingiausiai tvarkomi, prižiūrimi ir gražinami. Čia prisodinta visokiaspalių įvairiaspalių gėlių, padaryta gražios kliombos, sutvarkyti takai ir t.t. 1929 m. Panevėžio karių kapinėse pastatytas gražus paminklas žuvusiems dėl Lietuvos laisvės mūsų karžygiams. Paminklas kainuoja šešis tūkstančius litų.

Be to, pažymėtina, kad Panevėžio karių kapines nuolat prižiūri paskiausiai 4 pėst. pulko paskirtas karys F. Engelinas, klaipėdielis, iš Neringos. Jis karių kapines tvarko ir prižiūri nuo pat ankstyvo pavasario, nuo Velykų.

Iz. Girčys

ŠIAULIŲ ĮGULOS KARO AVIACIJA

* Praėjusią savaitę 1-os eilės karo lakūnai atlikinėjo skraidymo rungtynes. Rungtynės turėjo stipriai lavinamo pobūdžio, atliekant kovos uždavinius. Iš gautų rezultatų bus paskelbtas 1937 metų geriausias karo lakūnas pilotas ir žvalgas.

* Spalių 23 d. divizijos štabo ryšių būrio atsarginiai apsilankė karo aviacija.

* Per karininkus, puskarininkius ir civilius tarnautojus buvo paleistas aukų lapas broliams vilniečiams padėti. Kariai gausiai aukojo.

AUKOJO GINKLŲ FONDUI

Jaun. pusk. Brillis Mejeris per Lietuvos Banko Ukmergės skyrių paaukojo Ginklų Fondui 7 litus.

NE TIK GABUS LAKŪNAS, BET IR LITERATAS

Naikintojų eskadrilėje sėkmingai atliko skraidymo stažą aviacijos mokyklos mok. lakūnas jaun. pusk. Dovydaitis Jonas ir lapkričio mėn 1 d. ją baigia karo lakūnu.

Aviacijos jaun. pusk. Dovydaitis gerai valdo plunksną. Jo daug straipsnių galima rasti „Karyje“, „Lietuvos Sparnuose“, „Trimite“ ir kt. Prieš mėnesį iš spaudos išėjo karių novelių rinkinys „Vyrai iš Rusnės“. Pusė knygos yra j. p. Dovydaičio novelių. Praėjusią savaitę j. pusk. Dovydaitis Kariuomenės Štabo Spaudos ir švietimo Skyriaus dramos konkurse laimėjo 3-ją premiją.

Č. S.

I-MOJI PĖST. DIVIZIJA

Į likt. puskarininkių 5 mėnesių II laidos kursų atidarymą buvo atvykęs divizijos vadas brig. gen. Pundzevičius. Apibrėžė liktinių puskarininkių svarbą karių šeimoje, kaip artimiausio viršininko kareiviui taikos metu, o vado karo metu. Palinkėjo rūpestingai, su atsidėjimu dirbti, o iš lektorių prašė suteikti kuo daugiausia žinių.

K-ka

TAURAGĖS ĮGULA

Tauragės įgulos liktiniams puskarininkiams vietos komercijos gimnazijoje prasidėjo kursai iš keturių gimnazijos klasių. Kursų klausytojai suskirstyti į dvi grupes: pirmąją-antrąją ir trečiąją-ketvirtąją klases. Pamokos vyksta kasdien 18-21 val. Moko vietos gimnazijos pedagogai.

Spalių 25 d. buvo Tauragės įgulos pėstininkų ir artilerijos grupės jaunų kareivių priesaika. Priesaikos iškilmės atliktos pulko rajone. Pamaldas atlaikė ir pamokslą pasakė pulko kapelionas. Vėliau, orkestrui griežiant „Marija, Marija!..“, jauni kareiviai prisiekė: pėstininkai pabučiuodami pulko vėliavą, o artilerininkai — pabūklą. Vakare buvo šaulių kine.

Als.

2 INŽINERIJOS BATALIONAS

Spalių 42 d. naujųjų kareivinių valgyklos salėje b-no kareiviams jaun. ltn. Milašius laikė paskaitą: „Kitų valstybių karinis tautos parengimas“. Tą pačią dieną naujųjų kareivinių rajone buvo rungtynės šiaulių apygardos futbolo pirmenybėms.

Gr. Vyt. Gurklys

I INŽINERIJOS BATALIONAS

Bataliono liktiniai puskarininkiai ir liktiniai kandidatai atliko prizinį šaudymą iš sportinių šautuvų, padidintu užtaisų šovinėliais. Sąlygos buvo: atstumas 50 m, stačiom, taikinyse tris kartus sumažintas 12 žiedų, penki šūviai. Daugiausia taškų surinko: 1. pusk. Grybauskas, 2. pusk. Makauskas ir 3. viršila Giedraitis. Švietimo karininkas nugalėtojams paskyrė dovanas — prizus 50, 30 ir 20 lt. vertės.

Spalių 31 d. bataliono mokomoji kuopa dalyvavo radijofone, kariuomenės pusvalandyje. Programą paruošė ir ją praves jaun. pusk. Mikalauskas. M-as

PASKAITA APIE PARYŽIAUS PARODĄ

Grižęs iš Paryžiaus parodos kpt. Borentas, liktiniam puskarininkiam paprašius, spalį 15 d. laikė įgulos puskarininkiams ir jų šeimoms paskaitą. Vaizdingoj kalboj, kalbėdamas daugiau kaip dvi valandas, papasakojo iš savo kelionės, užtrukusios apie 10 dienų, įspūdžius. Ir visa tai, apie ką pasakojo, buvo parodyta vaizdais — atsivežtomis foto nuotraukomis ir albumais. Koma

IR VĖL MOKOMĖS

I gusarų pulko liktinių puskarininkių dalis nustatyta mokslo cenzą turi. Keletas net aukštesnį. Visi kiti neturintieji, praleidus visus vasaros pratimus ir užėjus ilgiems rudens vakarams, vėl grįžo prie mokslo. Nors gusarų puskarininkiams šis darbas yra sunkesnis, kaip kitų dalių puskarininkiams, bet jie, turėdami gerų norų, visuomet suranda laiko savo žirgus tinkamai apžiūrėti ir dar paskirti šiek tiek mokslui. Mokosi privačiai grupėmis, nusiųsdę mokytojus ir egzaminus laiko prie šv. M-jos. A. G.

TURĖSIME NAUJĄ LIKTINIŲ PUSKARININKIŲ RAMOVĘ

Kadangi įgulos puskarininkiai yra pačiam miesto centre, tai daug į jų ramovę apsilanko ir pašaliniai svečiai. Nors įgulos viršininkas seniai norėjo ramovės būstines praplėsti, bet dėl butų stokos nebuvo galima. Dabar jau atremontuota nauja ramovė, kurioje bus keletas kambarių su atskira skaitykla. Naujoji ramovė bus gražioje vietoje, Laisvės alejoje. — ma —

DĖL PALEISTŲ Į ATSARGĄ KARINĖS UNIFORMOS DĖVĖJIMO

„Kario“ Nr. 42 „Kariuomenės gyvenimo“ skyriuje žinutėje „Paleisti į atsargą karininkai“ netiksliai parašyta apie leidimą būnant atsargoje dėvėti karinę uniformą. Turi būti taip: Pulkininkas Butkevičius ir adm. plk. lt. Augustauskas, kaip Vyčio kryžiaus ordino kavaleriai, o mjr. Kaufmanas, kaip Vyčio kryžiaus ordino kavalerius, turi teisę dėvėti nustatytomis taisyklėmis karinę uniformą. Taip pat leidžiama dėvėti uniformą ir adm. plk. lt. Huffui, jūrų kpt. Kaškeliui, jūrų kpt. Darginavičiui ir mjr. Milevičiui. Visi kiti paleisti be teisės, būnant atsargoje, dėvėti karinę uniformą.

ŠIAULIŲ ĮGULOS JAUNŲ KAREIVIŲ PRIESAIKA

Spalių 19 d. Šiauliuose buvo priesaika įguloje stovinčių kariuomenės dalių jaunų kareivių. Iškilmės prasidėjo pamaldomis, kurias atlaikė pestininkų pulko kapelionas. Po pamaldų šventoriuje išrikiuotus kareivius pasveikino gen. št. mjr. Listopadskis. Iškilmės baigėsi paradu. Pusk. Gulbinskas

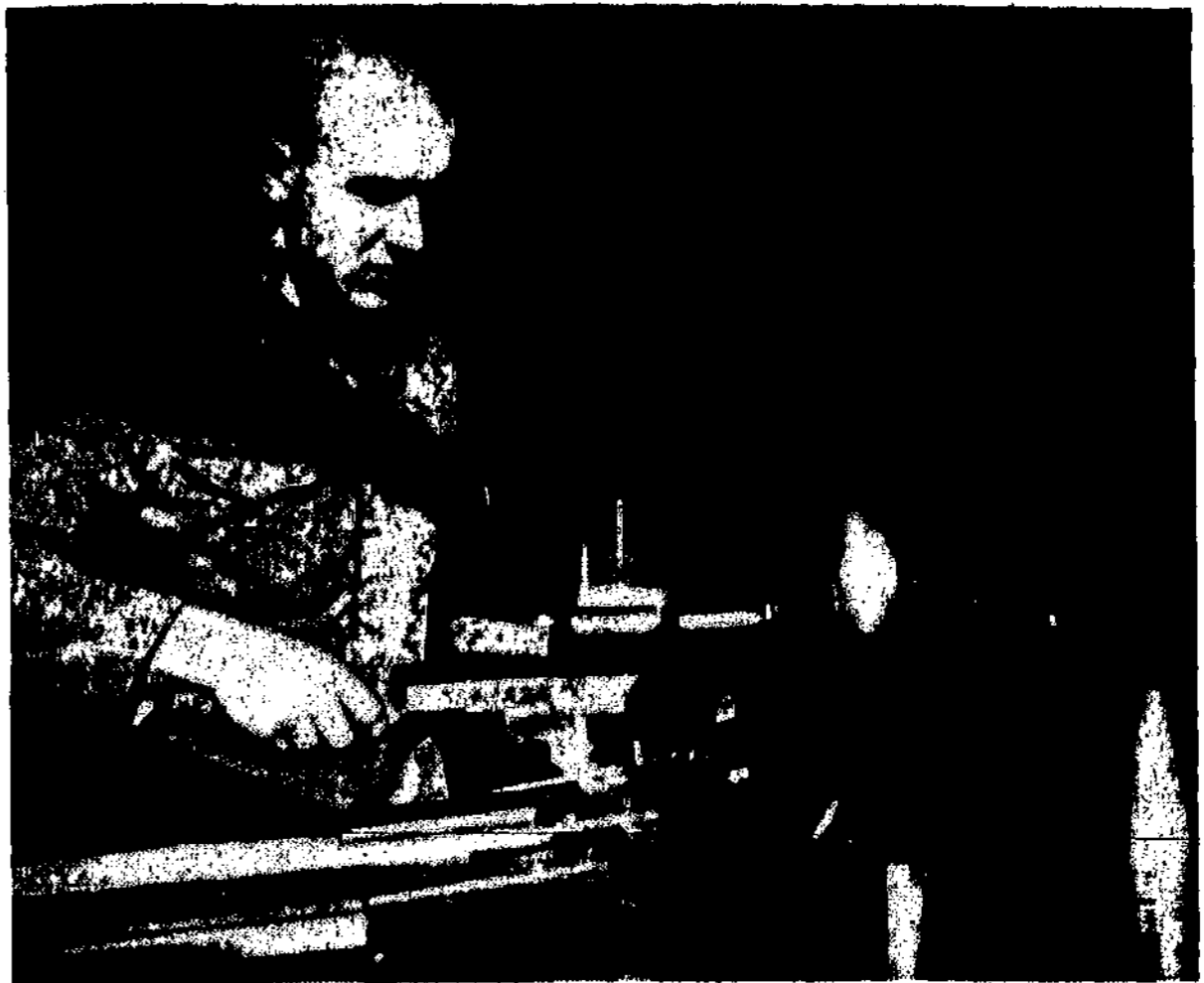
VARNIŲ ĮGULA

Nuo spalio 17 d. liktinių puskarininkių valdybos pirminko iniciatyva pradėtas šachmatų turnyras. Į šachmatų turnyrą įeina karininkai, puskarininkiai ir vietos gyventojai. Viso turnyre dalyvauja 34 žmonės. Žaidžiama kas vakaras nuo 18 val. iki 23 val. Kol kas daugiausia taškų turi surinkęs pusk. Burlidas, girininkas Rekašius, pašto vald. Jablonakis. Kas laimės Varnių šachmatų meisterio vardą — netrukus pamatysime.

Be to, pasiūstas kvietimas Lietuvos šachmatų meisteriui Mikėnui. Manoma, kad p. Mikėnas sutiks aplankyti tolimą Žemaičių įgulą. Mūšos šlaitas

IŠLYDĖJOME ATSARGOS KARIUS

Spalių 24 d. 7 p. Ž. K. Butegeidžio pulke baigė karo pratimus atsargos kariai. Reikia pabrėžti, kad atsargos kariai pasižymėjo drausmingumu ir giliu pareigos supratimu. Taip pat nemaža jų iš pat-pirmųjų dienų pradėjo imti knygas iš pulko bibliotekos. Kuomet reikėjo gražinti knygą puskarininkiu-bibliotekoriui, tai vienas atsargos karys tarė: „Dėkul, tamata puskarininki, už suteiktas žinias“. Tokių buvo daug. Als

Dirbtuvėse

Dmt. Čibo nuotr.

ŠARVUOČIŲ RINKTINĖ

Šarvuočių rinktinės rajono lyginimo ir gražinimo darbai jau baigiami. Atėjus rudenii rajonas ir rajono alėjos apodindamos liepų ir klevų medeliais. Gyvatvorės sodinamos iš baltųjų eglačių, kurios gautos iš Kretingos girininkijos medelyno.

Taip pat gražiai sutvarkytas ir išpuoštas kareivinių vidus. Bene gražiausiai bus papuošta salė, kurioje yra iškabinta 15 didžiųjų Lietuvos vyrų paveikslų. Šiuos paveikslus piešė mok. būrio mokinys menininkas Motėjūnas, apie kurį „Karyje“ jau buvo rašyta. Mokinys Motėjūnas dar piešia didelį paveikslą iš Nepriklausomybės kovų su lenkais.

Šarv. rinkt. mok. būrio klasę puošia mokomųjų būrių vinjetės. Kiekvienai laidai baigus mok. būrį, sudaromos vinjetės su kadru ir viršininkais. Į vinjetes dedami tik baigusią karių mok. būrį paveikslai. Kiekvienas mokomietis, baigęs mok. būrį, gauna po vinjetę, kurią vykdamas į namus parsiveža kaip prisiminimą. Be to, po vieną vinjetę paliekama dalyje, kurios gražiai puošia mok. būrio klasę.

„Kario“ 42 nr. žinutėje įsibrovė korektūros klaida. Ugniagesių komandos v-ko padėjėjas ne virš. Janickas, bet virš. Skalandis, kuris atlieka su komanda teoretines ir praktines pamokas. J. p. Namajūnas

BŪKIME DVASIOS DIDVYRIAI

Kare ar taikos metu svarbiausia kario prievolė yra dvasinė jėga, nes kuriame ji vyrauja, tas bus sunkiai nugalimas, o kuris turi ją silpną — bus nugalėtas. O tokių silpnadvasių ir pas save rasime, kurių netikusį polinkį, kiek man protas leis, čia trumpai apibūdinsiu.

Pirmas kario silpnadvasiškumas yra nepagrįstas didžiavimas ir tariamas per daug didelis supratimas apie kariuomenės gyvenimą, kuris drauge, turėdamas silpną dvasią, atostogose ar prie alaus bokalo, neaiškioje aplinkumoje, pradeda aiškinti, ką jis žina. Norėdamas pasirodyti viską suprantas, žinoma, per daug žodžių tardamas, kartais išplepa savo draugams karinę paslaptį. Jis nepagalvoja, kad jo tariamasis draugas gal tik to ir laukia, arba nematomos ausys jo žodžius seka, kuriuos suvartos smūgiui prieš jį patį. Vadinas, taikos metu turime būti paslaptingi ir valingi, t. y. nekalbėti ir kalboje neliesti kariuomenės vidujinio gyvenimo, nes gal neaiškus tipelis — šnipas seka tavo žodžius. Įsivaizduoti daug žinančiu, yra tik vaikiškumas, o ne garbingas kariškumas. Tik tas garbingas ir vertas garbingo kario vardo, kuris kalba apsigalvodamas ir griežčiausioje paslapyje laiko kariuomenės gyvenimo paslaptį. Visi iš mūsų už akių pasijuokia, jei esame per daug atviri, nors į akis ir giria.

Antras didelis silpnadvasiškumas, tikėti visokiems neaiškiamis gandams, kurie slopina saviškių pajėgą, turėti reikalų su neaiškiais įvykių aiškintojais, kurie, žinoma, pripasakoja nepalankių dalykų. Tokie gandy skleidėjai yra silpnadvasio kario hipnotizuotojai.

Karys turi būti dvasios didvyris ir visus neaiškumus bei silpnumus šalinti iš savo tarpo.

Juozas Astrauskas

KELETAS MINČIŲ DĖL LIKTINIŲ KULTŪRINĖS VEIKLOS

Kad šiais laikais liktinių medžiaginė būklė gana pakankamai sutvarkyta, tai visiems, manau, aišku. Žinoma, tie, kurie pamėgę mėtyti pinigus visai nebūtinaiems gyvenimo reikalams, pvz., girtavimui, kortavimui ir t.t., galo su galu nesuves, bet tenka pabrėžti, jog panašūs niekur neras užuojautos jausmo ir jų tarnybos amžius, kaip praktika parodo, trumpas.

Todėl netenka daug ir stebėtis, kad dabar iš liktinių daug daugiau reikalaujama, negu anksčiau. Šiandie liktinis turi būti pakankamo išsilavinimo savo pareigose, blaivus, doras, energingas ir greitos orientacijos, kad reikiant sugebėtų savarankiškai veikti įvairiose taikos, o ypačiai karo meto aplinkybėse. Paskiausiai įvesta likt. kandidatų tarnyba dar vaizdžiau patvirtina aukščiau minimų charakterio ypatybių būtinumą šių dienų liktiniui.

Jeigu jau kalbama apie tarnybinius asmens privalumus, tai čia, nors trumpai, norėčiau paliesti ir kitą pusę, būtent, liktino asmens privalumus ir pareigas netarnybos metu. Tiesa, nors jų yra daug ir gana įvairių, bet vieną svarbiausiųjų tenka laikyti — kultūrinę ir visuomeninę veiklą.

Reikia pripažinti, kad iki šiol liktinių kultūrinė bei visuomeninė veikla pasireiškė toli gražu dar nevisose dalyse bei įguloje. Tuo tarpu nereikėtų užmiršti, kad kultūrinis darbas iššaukia žmoguje dvasinį progresą, pakelia jį aukščiau kasdieniškumo ir atidaro jo sąmonei naujus šviesos horizontus. Dar daugiau. Aktyvi kultūrinė bei visuomeninė veikla didina meilę ir prisirišimą prie savo tėvynės.

Vienam kitam gali kilti klausimas: jeigu liktiniais tegalės būti tik blaivūs, dori ir sąžiningi, tai kokia iš viso gali būti kalba bei nepasitikėjimas liktinio asmens gyvenimu? Be to, dar pridės, kad veik kiekvienoje įguloje jau yra liktinių ramovės, išsirašomi laikraščiai, dažnai surengiami pasilinksminimai ir t.t., tai, girdi, argi toji veikla nelaikoma kultūrine ir visuomenine veikla? Atsiradus tokiems klausimams bei neaiškumams, būtų pravartu smulkiau pažvelgti, kaip, iš tikrųjų, daugumoje yra ir kaip turėtų, mano manymu, būti.

Kalbant dėl liktinio dorumo, blaivumo ir sąžiningumo savybių, peiktino nieko nėra, tačiau toks žmogus, nedirbdamas jokie kultūrinio bei visuomeninio darbo, bus užsidaręs siauruose gyvenimo rėmuose. Jis, galima sakyti, automatiškai, įsakymų ar paliepimų formoje, atlikinė eilines tarnybos pareigas ir daugiau nieku nenorės domėtis. Mano manymu, toks liktinis, nors ir su geromis asmens savybėmis, permenkas mūsų garbingosios kariuomenės liktinio vardui. Jo atliekamas laikas susinaudos visai nesaikingiems, pigios vertės reikalams, pvz., noru gerai išsimiegoti, sočiai pavalgyti, būti nuolatos užsidariusiam, paslaptingu, ignoruoti bet kokią kilnesnę idėją ir t.t.

Kad šiuo metu beveik kiekvienoje įguloje yra liktinių ramovės, kur išrašomi laikraščiai, rengiami pasilinksminimai, abejonių nesukelia. Tačiau, daugiausia, tai dar nepasiekia tikslo, kadangi tose likt. ramovėse, be oficialių metinių valdybos rinkimų, daugiau nieko nesugalvojama, o pasitenkinama atsilankymu radijo, dažnai iš užsienio muzikos, pasiklausyti, tuščiai paplepėti ir t.t. Tas pats ir su laikraščių išsirašymu bei jų skaitymu. Viskas daroma tik dėl akių, arba kitaip tariant, sąžiningai ramovės įstatų §§ pateisinti. Jei surengiamas pasilinksminimas (jau nebevisose, bet dar daugelyje įgulų), tai be muzikos, šokių ir skanumynais bei gėrimais prikrauto bufeto, daugiau nieku nepasižymi. Reikėtų, mano manymu, pagaliau, pradėti kilnesniais užsimojimais gyventi.

Vietoj banalaus ramovės laiko leidimo, vertėtų liktinių tarpe suorganizuoti veiklias meno (literatūros, tautosakos, vaidybos, muzikos) sekcijas, kurios, energingai dirbant, galėtų daug gero nuveikti. Pavyzdžiui, įvairios tautinės bei valstybinės šventės, sukaktys turėtų būti iškilmingai minimos ir liktinių ramovėse su atitinkamomis programomis.

Pagaliam, labai naudinga būtų liktinių ramovėse įvesti tradicijon taip vadinamus „meno ir literatūros pusvalandžius“. Čia įeitu dailiosios lietuvių literatūros skaitymai, referatų, gražbylostės konkursai, skatinimas savuosius ką nors sukurti ir duoti progos viešai pasireikšti. Pridėjus dar monologus, deklamacijas ir trumpesnio turinio sceninius paveikslus, susidarytų patraukiančios ir auklėjančios reikšmės pramogos. Tai visa įgyvendinti, reikia manyti, dalių vadai ne tik mielai duos savo sutikimus, bet ir savo autoritetingu žodžiu padės reikiamai susitvarkyti.

Žodžiu, čia surinėjau tik kelis charakteringesnius būdus (o jų yra gana daug), kaip mūsų liktiniai, prisidedami prie kultūrinės bei visuomeninės veiklos, galėtų gražiai pasidarbuoti ne tik savo, bet ir tėvynės labui. St. Narijauskas

ŽALINGAS „EKONOMISTAS“

Mūsų žmonių tarpe dar iš rusų laikų yra užsilikusi žalinga pažiūra, kad valstybinį turtą vogti ne nusikaltimas. Kai kurie nesąmoningi žmonės į tokį turtą žiūri, lyg į niekam nepriklausantį, kaip oras, vanduo ar laukiniai gyviai. Pasi-taikė proga — tai imk ir tavo. Užtat kai kurie ūkininkai lengva širdimi vagia medžius iš valstybinių miškų, ir kitokio valstybinio turto nukniaukt nevensia, jei tik valstybės pareigūnų akys nemato.

Su tokiomis pažiūromis ateina žmonių ir į mūsų kariuomenės eiles. Čia jie susiduria su visokių rūšių valstybiniu turtu: ir butas, ir kuras, ir šviesa, ir drabužiai, maistas, ginklai ir kt. dalykai visi valstybės, kuri kariams paveda šiomis gėrybėmis saikingai naudotis. Žinoma, čia kariams stengiamasi išaiškinti, kad valstybės turtas, tai bendras Lietuvos piliečių turtas, įgytas jų pačių pinigais, o ne iš dangaus nukritęs. Čia kiekvienam kariui stengiamasi įskiepyti kaip šį turtą gerbti, atseit, saugoti, taupyti, tinkamai jį prižiūrėti, laiku remontuoti ir t.t. Tačiau šios viršininkų pastangos kartais nepajėgia iš kai kurių pašalinti aukščiau sakytos klaidingos pažiūros į valstybinį turtą. Tokie nesupratę kareiviai gali padaryti valstybės turtui nemažos žalos, ypačiai jei tokiems atsiranda patogios sąlygos veikti.

Apie tokį nusikaltėlių veikimą daugelis mūsų, tur būt, yra patyrę. Štai pavyzdžiui, koks kenksmingas veikėjas buvo atsiradęs 4 pėst. pulke. Tai Leopoldas Y. Vyrukas miklus, sumanus, gavo grandinio laipsnį ir net įsitrynė į kuopos ūkvedžius. Bet nesuprasdamas valstybinio turto reikšmės ir esmės, pasijuto lyg katinas, patekęs į lašinių sandėlį. Čia turto daug ir progų nemaža, svarbu, kad tiktai nesugautų. Tad ir pradėjo vyrukas kombinuoti. Pasirūpina atitinkamų skurlių, įkiša juos į „išniekintų“ drabužių krūvą, o iš čia išsirenka tinkamesnių daiktų, kuriuos išmaino jau į visai naujus drabužius. Visko sandėlyje galima rasti, o „suekonominus“ juk tokie daiktai labai pravers esant atsargoje. Taip galvojo Leopoldas ir taip veikė. Gal ir nemažai sau naudingų dalykėlių būtų „nuveikęs“, jei ne tas nelemtas atsitikimas su tuo valdiniu pistoletu.

Niekas nežino, kaip ten atsitiko, bet štai vieną dieną ūkvedys grandinis Y. pranešė kuopininkui, kad, girdi, žuvo sandėly vienas valdinis pistoletas. Kuopininkas juokų nekrečia. Tuoj kuopos vadui... ir prasidėjo kvota.

Kvočiant paaikėjo, kad be paties ūkvedžio ir ginklininko niekas į sandėlį neįeina. Buvo tuojau pat ūkvedys ir ginklininkas nuo pareigų pašalinti ir sandėlys perduotas naujiems pareigūnams. Betikrinant sandėlį, rasta paslėpta lentynoje už kitų daiktų 2 naujos žieminės kelnės ir apynaujis munduras. Kadangi trūkumo kuopos sandėly nerasta, tai imta aiškinti iš kur atsirado minimas perteklius. Prispirtas grandinis Leopoldas po ilgų išsisukinėjimų prisipažino, kad šiuos drabužius padėjęs paėmus iš krūvos parduotų per varžytynes daiktų.

Dėl šitokių Leopoldo gabumų kilo įtarimas, ar nebus jau iš savo „ekonomijos“ kai ką ir namo parsigabėjęs. Paprašyta vietinė policija padarė kratą Leopoldo tėviškėj ir surado... visą sandėliuką reikalingų daiktų: mundurą, palaidinę, vasarines kelnės, marškinių, paklodžių, užvalkalų, puspadžių ir per tuziną autų.

Už visus šiuos negražius darbus grandinį Leopoldą kariuomenės teismas praėjusį mėnesį nubaudė 1 metais ir 6 mėnesiais sunkiųjų darbų kalėjimo, atėmė grandinio laipsnį ir išmetė iš kariuomenės tarpo. O be to, priteisė atlyginti valstybei už padarytus nuostolius.

— is —

Auto rinktinės vyrai darbe

Sporto kronika

KARO MOKYKLA — JĖZUITŲ GIMNAZIJA 49:6 (28:2). Spalių 24 d. Karo Mokykloje buvo draugiškos krepšinio rungtynės tarp Karo Mokyklos ir Jėzuitų gimnazijos komandų. Rungtynės baigėsi dideliu kariūnų laimėjimu 49:6. Ypačiai geras buvo Lietuvos rinktinės žaidėjas kar. kand. Andriulis, vadovavęs visam žaidimui. Kar. P.

FUTBOLO PIRMENYBĖS EINA PRIE GALO. Spalių 24 d. buvo sužaistos 30-os 1938 m. pirmojo rato pirmenybių rungtynės. Liko dar sužaisti 15 rungtynių ir pirmasis ratas bus baigtas.

Praėjusios savaitės 5 rungtynių rezultatai tokie: Makabi — CJSO 2:1, ŠŠKovas — LFLS 1:0, Švyturys — LGSF 3:0, KSS — Sakalas 2:1 ir ŠMSK — KJSO 5:3.

Iš šių rezultatų reikia išskirti Klaipėdos Švyturio laimėjimą prieš LGSF ir Makabi prieš CJSO. Kitos kovos netikėtumu nedavė.

Makabi pirmoji pergalė prieš CJSO buvo visai pelnyta, nors rungtynių favoritu po eilės gražių laimėjimų buvo laikoma CJSO. Savo pergalę Makabi jau užtikrino pirmame puslaikyje, baigusi jį 2:0 savo naudai. Tačiau šis laimėjimas Makabi paliko priešpaskutinėje vietoje su 3 taškais ir golų santykiu 6:13. CJSO iš pirmaujančios padėties krito net penkton vieton.

ŠŠKovas vos su vienu голу išplėšė laimėjimą ir du taškus iš LFLS ir iš antros vietos atkopė į pirmąją. Pati kova buvo žemo lygio, didieji varžovai neparodė savo geros formos. Aplamai, dėl geros formos tenka tą patį pasakyti apie visas komandas. Garsiųjų užsienio komandų (Rapidas, Viena ir kt.) gastrolės ir jų parodomieji žaidimai mūsų komandoms nepaliko nė pėdsako. Sezono pamokos jokio progreso neįnešė.

Sensacingas Švyturio laimėjimas prieš LGSF yra šios savaitės didžiausias pirmenybių netikėtumas. Švyturio laimėjimas labai reikšmingas, nes pirmenybių dalyviai savo vietomis žymiai pasikeitė. Pirmaujantis LGSF iš pirmosios vietos krito į ketvirtąją vietą, o Švyturys iš žemesnės atkopė net į trečiąją. Dabar visos komandos, išskyrus ŠŠKovą, turi daugiau ar mažiau pralaimėjimų.

Šiaulių Sakalas pralaimėjo šeštas rungtynes iš eilės. Šį kartą Sakalas suklupo prieš Klaipėdos KSS. Tiesa, pergalė klaipėdiškių nėra įspūdinga — vos 2:1 ir jos net neužteko išlyginti savo pasyvaus golų santykio. KSS iš 5 rungtynių turi 5 taškus, golų santykį 7:8 ir 10 komandų tarpe stovi 7 vietoj.

ŠMSK — KJSO rungtynės davė pirmą pirmenybių nesmagumą: rungtynės prie rezultato 5:3 ŠMSK naudai, įsiveržus žiūrovams į aikštę, liko nutrauktos ir nebaigtos.

Kita rungtynių serija prasidės spalio 30 d. tarp ŠMSK — Makabi. Spalių 31 d. susitiks: KSS — LGSF (Kaune), LFLS — Švyturys (Klaipėdoje), Sakalas — KJSO (Šiauliuose) ir lapkričio 1 d. ŠŠKovas — CJSO.

PIRMOS KREPŠINIO KOVOS. Spalių 23 d. pradėtos Kauno krepšinio pirmenybės davė iš pat pradžių netikėtumą: aukšt. kl. Tauras suplėkė Grandi 21:12. CJSO įveikė LFLS 30:22. Krepšinio rungtynės vyksta Kūno kultūros rūmuose kasdien nuo 17 val.

BOKSO PIRMENYBĖS. Spalių 24 d. buvo prarastos Kauno apygardos bokso ir sunkumų kilnojimo pirmenybės. Savo klasėse meisteriais tapo: musės Žemaitis, gaidžio Kazlauskas, plunksnos Vaitkevičius, lengvame sv. Vilčinskis, pusvidut. sv. Jolkas, vidutin. sv. Velička ir pussunkiam sv. Birgeris.

BĖGIMAS PER MIESTĄ. Spalių 24 d. buvo paskutinis šiais metais lengvaatletų startas ir baigtas sezonas bėgimu per Kauno miestą (Rotušė — Įgulos bažnyčia). Bėgimą laimėjo Vietrinis, prabėgęs 2200 m nuotolį per 6 min. 40,8 sek. Kitas dvi vietas užėmė Tendys ir Šimanas.

VASAROS SEZONO SPORTO UŽDARYMAS ŠIAULIUOSE. Spalių 24 d. Šiauliuose buvo vasaros sporto sezono uždarymas. Uždarymas buvo prarastas tradiciniu bėgimu per miestą. Bėgime dalyvavo Šiaulių šaulių ir įgulos „Sakalo“, Šiaulių valdžios berniukų gimnazijos, Šiaulių JSO ir LGSF klubų bėgikai. Šio bėgimo pirmąją vietą laimėjo „Sakalas“, surinkdamas 128 taškus, antrąją — ŠVBG 38 taškus ir trečiąją — JSO 24 taškus. Atskiri bėgikai vietas laimėjo: pirmąją Daudaras (JSO), antrąją Belunskis („Sakalas“), trečiąją Jackus (Sakalas), ketvirtąją Stanislovaitis (ŠVB), penktąją Bielskis (Sakalas) ir šeštąją Normantas (Sakalas). Laimėjusiems pirmąsias šešias vietas buvo įteiktos asmeninės dovanos.

Šiais metais įsteigtą individualinę — pereinamąją dovaną — statulą, kaip surinkęs daugiausia taškų, laimėjo Šiaulių šaulių ir įgulos „Sakalas“. Pusk. L. Griškevičius

Iš šaulių gyvenimo

I KAUNO VL. PUTVINSKIO ŠAULIŲ KUOPAI 18 METŲ. Spalių 23 d. kuopa šventė savo metinę šventę. Kuopa šiais metais savo metinę šventę atšventė per tris laikotarpius: rugsėjo 12 d. tarp kuopos šaulių buvo prarastos šaudymo rungtynės iš karinių šautuvų, mažojo kalibro šautuvų ir pistoletų, rugsėjo 26 d. buvo kuopos manevrai, ir paskutinioji šventės programos dalis atlikta kuopos šaulių susirinkimu spalio 23 d. Į šią šventės dalį atsilankė šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. lt. Kazitenas, l. e. I rinktinės vado p. plk. Bobelis, kuopos garbės šaulys ats. div. gen. Bulota ir pilnutėlė sąjungos salė šaulių.

Kuopos vadas kpt. Leknickas pranešė apie šiais metais nuveiktus darbus, pabrėždamas didelį šaulių atsidavimą šaudymui. Esą to uolumo dėka kuopos šauliai pasižymėjo visoje rinktinėje ir šiais metais rinktinės šaudymo rungtynėse kuopa užėmė karinių šautuvų šaudyme I vietą, mažojo kalibro šautuvų šaudyme I vietą ir pistoletų šaudyme II vietą.

Po kuopos vado pranešimo kuopos garbės narys ats. div. gen. Bulota įteikė 15 šaulių, pasižymėjusių šaudyme, dovanas ir ta proga pasakė žodį.

Kuopą sveikino šaulių sąjungos vado pavaduotojas plk. lt. Kazitenas ir l. e. rinktinės vado plk. Bobelis.

Po oficialiosios dalies buvo meninė, kurią atliko atskiri kuopos šauliai menininkai, muzikantai, rašytojai ir kuopos šaulių vyrų choras.

SLAVIKŲ ŠAULIŲ BŪRYS. Slavikų šaulių būrio tam tikra komisija šiomis dienomis per visuotinį susirinkimą pateikė piniginę sąmatą ir planą šaulių namų statybai. Šauliai, susipažinę su komisijos pateiktais darbais, nutarė juos įvykdyti. Slavikų šaulių būrio namų statyba prasidės kitais metais pavasarį. Namai bus mediniai ir kainos per 11,000 litų. Jame bus įrengta 200 sėdinčių žmonių salė, scena, moterų seklyčia, vyrų kambarys, ginklama, vėliavai ir būrio turtui sandėlis, drabužinė su bufetu vieta, šaulių namo sargui du kambariai su virtuve. Salkose bus įrengta skaitykla, o požemiuose slėptuvės nuo dujų. Prie šauliško židinio statymo visi būrio šauliai turės prisidėti pinigais ir darbu, be to, numatoma prarasti rinkliavą, išreikalauti pašalpą ir užtraukti paskolą. Namams žemė jau turima. Šiuo laiku būrio namų statymo fonde yra per 1400 litų. Jon. Ramonas

DIDELĖ AUKA ŠAULIŲ NAMAMS DUSETUOSE. Dusetų pieno perdirbimo bendrovė „Parama“ vietos šaulių namų įrengimui paaukojo 1.500 litų. Ši auka Dusetų šauliams yra labai didelė parama ne tik medžiaginė, bet kartu ir moralinė, nes šauliai mato, kad jų dedamos pastangos ir geri norai visur randa gražaus pritarimo. Pr. K-ca

ŠAULIŲ 7 D. KURSAI — STOVYKLA ZARASUOSE. Spalių mėn. pradžioje Zarasuose surengta netarnavusiems kariuomenėje šauliams 7 d. kursai-stovyka, į kurią iš kiekvieno būrio atvyko po keletą šaulių. Kursams vadovauti ir instruktuoti buvo paskirtas iš 6-ast. pulko vienas karininkas ir 2 kadro puskarininkiai. Spalių 16 d. buvo kursų išleistuvės ir ta proga bendri pietūs. Šaulys Juozapavičius stovyklavimo metu šauliams suruošė kino sceną, o paskutinių pietų metu pasienio policijos orkestras palinksmo visus savo karine muzika. Šaulys P. K.

I šaulių rinktinės kursantai su savo lektorais karo policijos mokykloje

St. Liutkevičiaus nuof

MANEVROJAM. Spalių 23 d. buvo duotas įsakymas mėlynųjų šaulių grupei, kurią sudarė: Saldutiškio, Tauragnų, Kuktiškių ir Dainorių būriai, 18 val. išvykti ir apsistoti Dryžių kaime. Ryta 5 val. pradėti puolimą. Tuojaus išstatyta lauko sargyba ir sudarytos užtvartos ir 1 kautynių patrulis išsiųstas žvalgyti prieš. Žvalgybos rezultatai: nuginkluota ir paimta nelaisvėn prieš patruliai... 5 val. ryto prasidėjo stabdomosios kautynės — mėlynieji puolė, o raudonieji gynėsi. Su nemažais nuostoliais priešas pasitraukęs apsistojo Šiškinių kaime, kame ir buvo baigti manevrai, kurie užsitęsė iki 7,30 val. ryto.

Ats. gr. VI. Kuzma

PASIRYŽĘ BUDĖTI TĖVYNĖS SARGYBOJE. Ši rudeni atlikę karo tarnybą ir parvykę į atsargą, neatsilieka nuo tėvynės budėjimo pareigų. Į Klaipėdos, Kintų, Plikių šaulių būrius įsirašė didelis skaičius atsargos karių. Dovilų, Aglonėnų būriuose per šaulių susirinkimus jau keletas atsargos karių įteikė pareiškimus priimti į šaulių eiles. Iš keletos teko išgirsti kalbant, kad kariuomenėje buvo linksmas ir įspūdingas gyvenimas, todėl negalima atsilikti nė nuo karinių organizacijų.

A. Ungeris

GRAŽIOS IŠLEISTUVĖS. Spalių 24 d. Šakiuose buvo Šakių šaulių rinktinės savaitinių karinio rengimo šaulių, kursų klausytojų išleistuvės. Iš visos rinktinės kursuose dalyvavo šauliai, netarnavę kariuomenėje. Kursuose šauliai išėjo jaunų kareivių mokymo programą. Taip pat šauliai atliko ir šaudymus iš karinių šautuvų kovos šoviniais. Kursų viršininkui padėjo atsargos karininkai ir tikrosios tarnybos puskarininkiai.

Jon. Ramonas

ATSARGINIAI STOJA Į ŠAULIŲ EILES. Slavikų apylinkės vyrai, šį rudenį parėję iš kariuomenės, visi įstojo į vietos šaulių būrį. Mat, nori nors šauliu būdamas prisiminti šauniai praleistas kariuomenėje dienas. Šakių rinktinės šaulių manevruose, kurie buvo spalių 10 d. Šakių — Lukšių rajone, iš Slavikų šaulių būrio dalyvavo 47 šauliai ir jiems vadovavo šį rudenį iš kariuomenės grįžę jaun. puskarininkiai ir grandiniai. Į šaulių karinio parengimo kursus, kurie bus Šakiuose spalių 17—24 d., iš Slavikų šaulių būrio paskirta 7 šauliai.

Jon. Ramonas

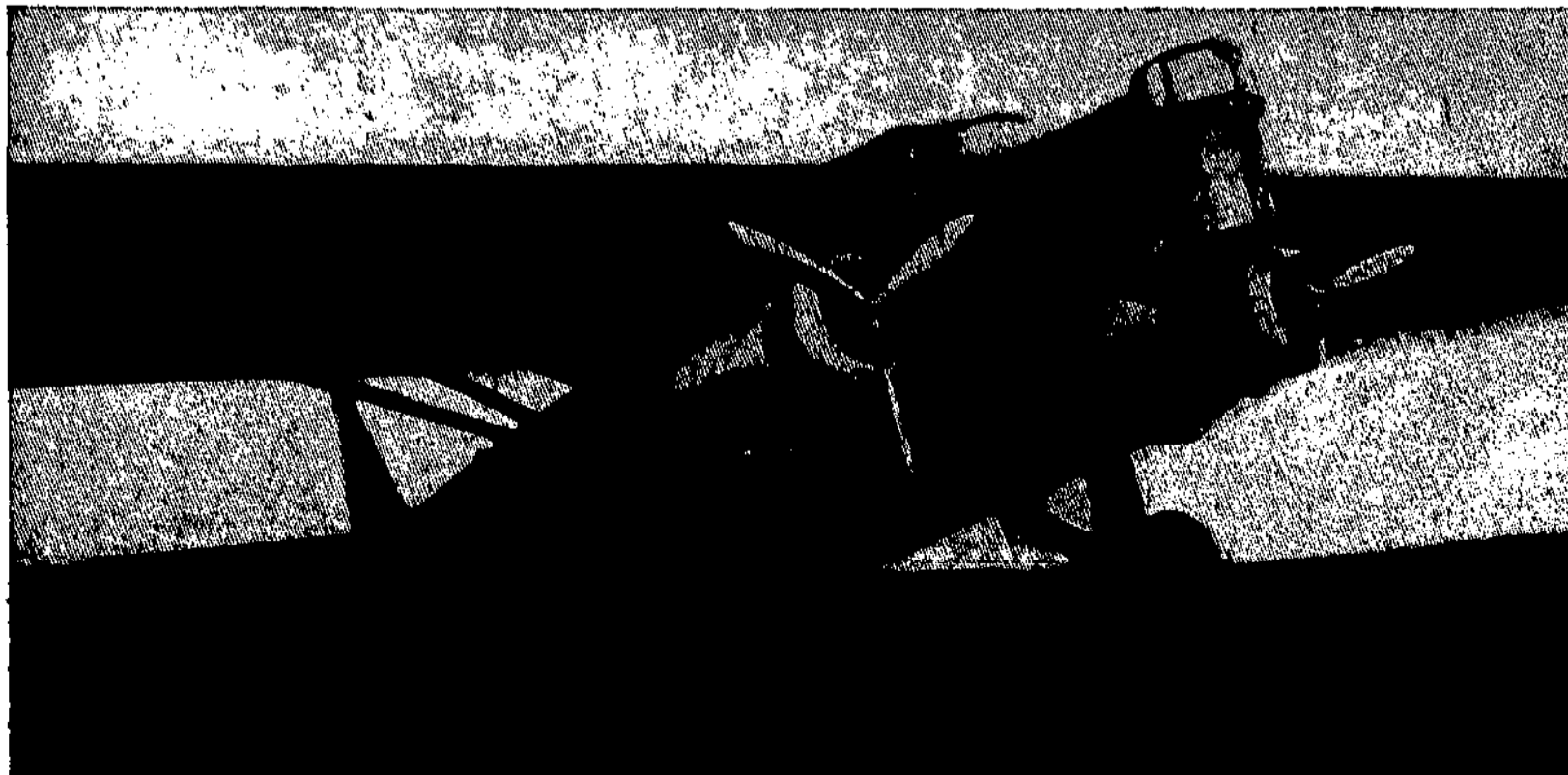
Karinės žinios

MŪSŲ MINISTERIAI PARYŽIUJE

Spalių 19 d. vakare į Paryžių atvykusius Lietuvos krašto apsaugos ministerį brig. gen. Dirmantą ir susisiekimo ministerį Stanišauskį stotyje pasitiko Lietuvos pasiuntinys Paryžiuje ministeris Klimas, prancūzų karo ir viešųjų darbų ministerijų atstovai ir kiti.

Spalių 20 d. brig. gen. Dirmantas vizitavo Prancūzijos karo ministerį Daladiera, štabo viršininką gen. Gameliną ir oro ministerį Cotą. Spalių 21 d. mūsų ministrai uždėjo vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo, kur buvo išrikiuota garbės sargyba. Koro orkestras sugriežė abiejų tautų himnus.

Ministerio Klimo surengtuose pasiuntinybėje priešpiečiuose atsilankė prancūzų karo ministeris Daladieras, generolas Gamelinas, generolai: Féquantas, Georgeas, Colsonas, Aubé, Dehtzdu, Theilis, Jauneandas ir Decampao. Priešpiečių pakvietė mūsų ministerius ir prancūzų karo ministeris Daladieras, dalyvaujant maršalui Petainiui ir viešųjų darbų ministeriui.

Didžiulis prancūzų bombonešis

HELSINKIJE PAGERBTAS LIETUVOS KARO ATSTOVAS

Spalių 18 d. į Helsinkį atvyko naujas Lietuvos karo atstovas Suomijai ir Baltijos valstybėms gen. št. plk. ltn. Povilas Meškauskas. Lietuvos karo atstovui pagerbti mūsų gener. konsulas Helsinkyje Dr. Oelleris tą pačią dieną savo bute surengė vakarienę, kurioje dalyvavo Suomijos gen. štabo užsienio ir statistikos skyriaus viršininkas plk. Melangeris, gen. štabo užsienių biuro viršininkas mjr. Rosenbraejeris, Suomijos karo atstovas Lietuvai mjr. Ingelins ir kt.

JUNGTINĖS ŠIAURĖS AMERIKOS VALSTYBĖS RIMTAI RUOŠIASI KARUI

Jungtinių Šiaurės Amerikos Valstybių vyriausybė yra nusistačiusi praplėsti Panamos kanalą, kuris yra J. A. V. kontrolėje. J. A. V. admiralitetas kanalui praplatinti pareikalavęs paskirti 130 milijonų dolerių kreditą. Šiauriausiose vietose numatyta kanalą praplatinti nuo 33 iki 40 metrų.

Panamos kanalo praplėtimo reikalas pasidaręs opus po paskutiniaisiais metais įvykusių J. A. V. karo laivyno manevrų, kurių metų naujieji, modernūs Amerikos karo laivai siaurais kanalo šliūzais tegalėjo praplaukti labai sunkiai. Dideliems lėktuvnešiams kartais per kanalą tekdavo plaukti net 12 val. Tuo būdu viso laivyno persikėlimas iš Atlanto į Ramųjį vandenyną arba atgal — žymiai susitrukdydavo. Praplėtus Panamos kanalą, karo laivyno permetimas iš vieno vandenyno į kitą galės būti žymiai pagreitintas.

VOKIEČIŲ KARINIO LĒKTUVO NELAIMĖ MŪSŲ KRAŠTE

Spalių 25 d. skridamas iš Elbingo į Tilžę vokiečių karinis žvalgybinis lėktuvas, vieno kario valdomas, bekovodamas su stipria audra ir lietumi, baigiantis benziniui, buvo priverstas nusileisti nepasiekęs Tilžės. Lakūnas sužinojęs, kad jis nusileidęs mūsų pusėje — Sakutėlių kaime, Klaipėdos apskrityje, sėdo vėl į lėktuvą ir mėgino pakilti. Tačiau sunkiai bekyllas lėktuvas užkliuvo už vielų tvoros, kelis kartus apsvirtė ir visiškai sudužo. Lakūnas laimingu būdu, nors ir buvo smarkiai pritrenktas, bet susižeidė nesunkiai.

Pastebėję nelaimę vietos gyventojai greitai iššaukė gydytoją, kuris sužeistą lakūną aptvarstė. Lakūnas atvežtas į Klaipėdos miesto ligoninę. Į nelaimingo įvykio vietą buvo nuvykę Klaipėdos krašto komendantas ir Vokietijos generalinis konsulas iš Klaipėdos.

MARŠALAS SMIGLY-RYDZAS BUVO IŠVYKĘS Į BUKARĖŠTĄ

Spalių 23 d. po pietų lenkų maršalas Smigly-Ridzas išvažiavo į Bukarėštą. Stotyje maršalą palydėjo ministeris pirmininkas Skladkowskis ir vyriausiojo štabo viršininkas gen. Stachievičius.

BARCELONĄ BOMBARDAVO LĒKTUVAI

Spalių 25 d. 4 val. Barcelonos priešlėktuvinė apsauga pastebėjo, kad nuo Mallorcų Barcelonos link atskrenda daug nacionalistų lėktuvų. Jie pirmoje eilėje bombardavo Premią de Mar Motaro Perello. Vyriausybinių naikintojai numušė du nacionalistų lėktuvus, kurių vienas nukrito į jūrą, o antras — netoli Maucados. Iš rastųjų dokumentų paaiškėję, kad žuvusieji penki lakūnai buvę italai.

ITALŲ MOKESTIS ETIOPIJOS IŠLAIDOMS

Spalių 19 d. italų ministerių kabineto posėdis, kuriam pirmininkavo pats Mussolinis nutarė apdėti akcines b-ves vienkartiiniu 10% nuo kapitalo mokesčiu. Surinktos lėšos plačių finansinių operacijų ribose skiriamos karo Etiopijoje išlaidoms apmokėti, Etiopijos imperijai eksploatuoti ir ginklavimosi tikslams.

Tam pačiam posėdyje nutarta padidinti apyvartos mokesť nuo 2,5 iki 5 procentų. Taip pat nutarta steigti tris valstybines kolonizacijos b-ves Rytų Afrikai. Kolonizacijos centrai būtų: Etiopijos Romagua, Etiopijos Apulija, Etiopijos Venecija. Be to, nutarta stipriai kariškai suorganizuoti savanorių miliciją.

KAS KARIAUJA ISPANIJOJE?

Anglų laikraščio „Manchester Guardian“ pranešimu iš paskutinių žinių esą matyti, kad Ispanijos vyriausybinių puse dabar kovoja nedaugiau kaip 15.000 svetimšalių savanorių. Tomis pat žiniomis gen. Franco puseje esama: italų — 80.000 kareivių, vokiečių — 12.500—15.000 kareivių ir kitų tautų savanorių 2000—3000 vyrų.

SMARKIOS KOVOS KINIJOJ

Tašango srityje tebevyksta smarkios kovos. Spalių 25 d. į tas kovas japonai pasiuntė daugiau kaip 100 tankų ir savo pozicijas pastūmėjo į pietus iki pat Tašango, o į pietų vakarus iki Tašango Nansiangio kello.

Visuose Šanchajaus frontuose, ypač Tašango srityje, spalio 25 dieną smarkiai veikė japonų karo aviacija. Tašango srityje numesta daugiau kaip 100 bombų.

NORMAN DAVIS APIE KARĄ EUROPOJE

Jungtinių Valstybių ambasadorius Londone, neseniai prieš išplaukdamas į Europą, tarp kitko pareiškė, kad Europoje vargiai gali kilti karas. Apie padėtį Europoje jis atsiliepė optimistiškai. Ta padėtis esanti chroniškai kritiška, tačiau iki šiolei, nežiūrint gausių krizių, Didžiajai Britanijai ir Prancūzijai vis pavyko prie karo neprileisti. Galima tikėti, kad toms dviem valstybėms ir toliau pavyks lokalizuoti karą, kuris dabar siaučia Ispanijoje. Kitos valstybės vargiai rizikuos leistis į karą, nes jis būtų per daug pavojingas.

VĖL JAPONŲ INCIDENTAS SU ANGLAIS

Spalių 24 d. vienas japonų lėktuvas praskrido pro britų gynimosi linijas ir įskridęs į tarptautinę koncesiją pradėjo šaudyti. Vienas anglų karininkas buvo nukautas ir vienas sužeistas. Anglai į lėktuvą nešaudė, tačiau dėl šio įvykio anglų sluoksniuose reiškiamas didelis pasipiktinimas.

Jungtinių Valstybių Tolimuosiuose Rytuose eskadros vadas adm. Yarnellis japonų laivyno vadui pareiškė protestą dėl to, kad japonų lėktuvai perskrido Jungtinių Valstybių gynimosi linijas prie tarptautinės koncesijos ir per bombardavimą užmušė 20 žmonių ir daugiau 200 žmonių sužeidė.

Japonų laivyno vadas ir japonų konsulas Šanchajuje dėl šio incidento pareiškė apgailėstą, mat, japonų lakūnai britų pozicijas sumaišė su kinų pozicijomis.

BALKANŲ SANTARVĖS KARIUOMENIŲ ŠTABŲ KONFERENCIJA INSTANBULE

Spalių 30 d. Instanbule įvyks Balkanų Santarvės kariuomenių štabų konferencija. Spaudos žiniomis ta konferencija užtruks iki lapkričio 8 d. Šiai konferencijai politiniuose sluoksniuose yra skiriama ypatingai didelės svarbos. Konferencija ypatingai užsiims svarbiu klausimu — suorganizuoti bendrą karinę pajėgą užpuolimo atveju ant bet kurios Balkanų Santarvės valstybės. Jei tai pasisektų konferencijai teigiamai išspręsti, tai toliau galėtų būti kalba apie Balkanų tarpusavio pagalbos pakto sudarymą. Mažosios Santarvės kariškų konvencijų pavyzdžiu. Mat, po Nyono konferencijos, kurioj dalyvavo Turkija, Jugoslavija ir Graikija, padėtis tiek Viduržemio jūroje, tiek bendrai Europoje pagerėjo, tai Balkanų Santarvės valstybių karinis ir politinis bendradarbiavimas dar daugiau prisidės prie Europos politinės stabilizacijos. Nenuostabu todėl, kad politinis pasaulis teigiamai vertina Balkanų Santarvės valstybių kariuomenių štabų konferenciją ir laiko ją svarbiu faktorium Europos taikos išlaikymo reikalui.

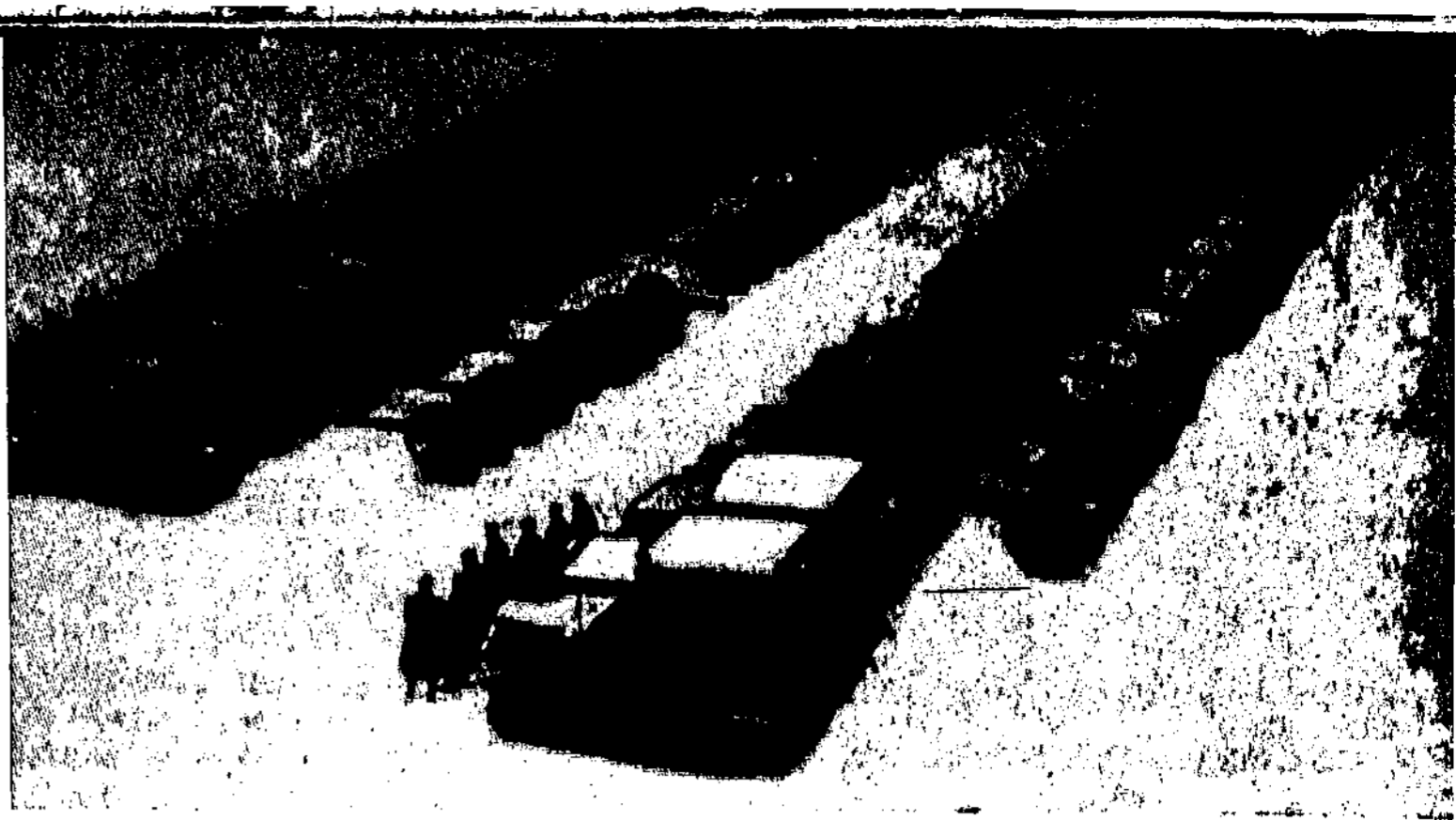
VOKIEČIŲ KARIUOMENĖS PIONIERIAI

1914 m. vokiečių kariuomenėje buvo 35 pionierių batalionai. Mobilizacijos metu jų skaičius padidėjo dvigubai, o D. karo pabaigoje vokiečiai jau turėjo 641 pionierių kuopą (apie 234 batalionus), 224 prožektorių būrius, 23 minosvaidžių batalionus, 8 cheminis batalionus ir 12 liepsnosvaidžių batalionų.

Šveicarų žurnalo „Technische Mitteilungen für Sappeure, Pontoniere und Mineure“ žiniomis, dabartinės vokiečių kariuomenės pionierių batalioną sudaro: štabas su ryšių būriu, 2 pionierių kuopos, 1 motorizuota pionierių kuopa, 1 pionierių vora, 1 tiltų vora. Kuopos turi 178—204 karių. Tiltų voros priemonės leidžia pasistatyti 80 m tiltą. Batalione yra apie 900 karių. Tokius batalionus karo metu turės visos divizijos. Korpams bus skiriami motorizuoti pionierių batalionai ir susidės iš 4 pionierių kuopų, 2 pionierių vorų ir 2 tiltų vorų (galima pasistatyti 120 m ilgumo tiltą).

1914 m. vokiečių korpas turėjo vieną pionierių batalioną (3 kuopų), dabartinis korpas turės jau 3 batalionus (10 kuopų, iš jų 6 — motorizuotas).

Pionierių reikalams leidžiamas atskiras žurnalas „Werteljahreshefte für Pioniere“.

Motorizuota prancūzų artilerijos grupė

KARININKŲ STOKA AUSTRIJOJE

Didžiajam karui pasibaigus, pralaimėjusiai karą Austrijai, pagal St.-Germana sutartį buvo leista laikyti tik savanorių kariuomenę. Karinė prievolė buvo panaikinta. Tik per metų balandžio 1 d. austrų vyriausybės dekretu vėl įvesta visuotinė karinė prievolė. Tačiau austrams teko skaudžiai pajusti karininkų stoką. Per 15 metų jų parengimu visiškai nesirūpinta. Atsargos karininkus pradėta rengti tik 1934 metais. Nebėra ir apmokytų kareivių rezervų. 1900 — 1914 m. gimę vyrai netarnavo kariuomenėje, Didžiojo karo metu tarnavę kariai jau paseno ir tarnybai fronte mažai tinka (tai, žinoma, netaikoma karininkams). Vokiečių karinis žurnalas „Deutsche Wehr“ teigia, kad 15 tuščių metų dar ilgai bus jaučiama Austrijos atsiginklavime.

BRIEDŽIAI KARIUOMENĖS TARNYBOJE

Sovietų kariuomenės medžiotojų draugijos žurnale „Boec-Ochotnik“ iškeltas įdomus sumanymas. Siūloma pradėti briedžių prijaikinimą Kostromos medžiotojų ūkyje, kur gyvena daug briedžių, griežtai saugojamų. Žurnalas tikisi, kad pavyks briedį paversti naminiu gyvuliu. Jei tai pavyktų, tai greitas briedis būtų naudingas ir kariuomenės tarnyboje, nes briedis yra daug stipresnis ir patvaresnis negu jo artimas giminaitis — šiaurės elnias. Briedis visur suranda sau pašarą, nereikia imti su savim nei šieno, nei avižų. Be to, briedžio svoris siekia net 500 kg, jis duoda daug mėsos, labai skanios ir turinčios daug kalorijų; briedžio oda taip pat brangi, iš jos išdirbama žomša, diržai, puspadžiai. Sunku pasakyti, ar pavyks rusams prijaikinti briedžius. Šiaip ar taip greit to nesulauksime. Praeis daug metų.

AUSTRIJA. Skutikų skundas ir kariuomenė

Austrijos sostinės Vienos skutikų draugija pasiskundė kariuomenės vadovybei, kad ji pernai visiems kareiviams išdavė po skutamąją mašinėlę ir dėl to jiems gresia pavojus visai likti be uždarbio. Kariuomenės vadovybė, išnagrinėjusi šį protestą, sutiko priimti skutikų pasiūlymą — skusti karius bedarbių sąlygomis. Vienos burmistras, nuo kurio priklauso patvirtinimas, irgi su tuo sutiksia.

ŠVEICARIJA. Didelis laikrodžių patobulinimas

Vienas Neuveville (Bernos kantone, Šveicarijoje) laikrodininkas išrado mechanizmą, kuris sumažina kenksmingumą smūgių, gaunamų nuo sutrenkimų. Keli laikrodžiai buvo iš kelių šimtų metrų aukščio išmesti iš lėktuvo ant Granges'o aerodromo ir visiėjo, net ir tie, kurie buvo nukritę ant kieto kelio. Šitas patobulinimas labai svarbus visokiems keleiviams ir kariams.

ANGLIJA. Nuostoliai Indijoje

Oficialiai paskelbta, kad per kovas Vaziristane, Indijos šiaurės vakaruose, Anglų kariuomenės nuostoliai nuo pernai metų lapkričio iki šių metų rugsėjo buvo 221 nukautas ir 601 sužeistas. Išleista buvo apie 1 milijonas svarų sterlingų. Ir dabar ten be paliovos tebekovojama ir kariuomenė nuolatosis kilnojama iš vienos vietos į kitą.

OLANDIJA. Krašto apsaugos stiprinimas

Olandijos vyriausybė pateikė platų ginklavimosi planą. Pagal jį karinė tarnyba turėtų būti tikrai visuotinė ir privaloma ir truktų dabartinių 5 su puse mėnesių vietoje, 11 mėnesių. Naująja santvarka būtų panaikinta keistenybė, kad Olandija dėl šios 5 su puse mėnesių tarnybos visą mėnesį per metus išbūdavo be kariuomenės! Kariuomenės padaugėtų 60% ir ji būtų stipriai motorizuota. Būsimosios panaikintos kai kurios lengvatos, pav., kad iš dviejų brolių galėjo tarnauti bet kuris. Kaip bus sustiprinta kariuomenė, matyti iš to, kad antnorminių išlaidų bus net 25 milijonai, o visas karinis biudžetas bus 188 milijonų florinų.

MINISTERIS PIRMININKAS J. TŪBELIS SEIME ATSAKĖ Į PAKLAUSIMĄ, kurį pateikė Klaipėdos krašto tautos atstovai, ar vyriausybė nemananti išleisti amnestijos įstatymo, kuris paliestų ir Kar. Teismo nubaustuosius klaipėdiškius. Atsakydamas pažymėjo, kad Respublikos Prezidentas savo malonės aktais rado galima žymiai nubaustųjų daliai bausmes dovanoti, kitai daliai sumažinti. Tokiu būdu, iš 79 nuteistųjų šiandien atlieka bausmę tik 24 nuteistieji. Todėl amnestijos įstatymas, vyriausybės nuomone, esąs nereikalingas.

1936 M. BIUDŽETAS SEIME priimtas su 15 mil. litų pertekliumi. Realizavus sąskaitas, š. m. sausio 1 d. valstybės rezervas siekė 32.973.928 lt., praėjusių metų rezervas tuo pat metu — 18,5 mil. litų.

LIETUVOJE VIEŠI RAŠYTOJAS DR. VYDŪNAS, Mažosios Lietuvos lietuvių veikėjas. Jisai apžiūrėjo Kaune vykstančią moterų parodą ir skaitė keletą paskaitų.

BARELJEFAI NAUJAJAM ALYTAUS TILTUI. Spalio 21 d. speciali komisija priėmė 4 bareljefus, kuriais bus papuoštas naujasis kar. A. Juozapavičiaus vardo tiltas Alytuje. Bareljefus atliejo plačių geležinkelio dirbtuvės pagal skulpt. Zikaro projektus.

KAUNO KONSERVATORIJOS direktoriumi vietoje prof. J. Gruodžio paskirtas kompozitorius V. K. Banaitis.

MOTERŲ DAILINIKIŲ PARODĄ APLANKĖ 2500 ŽMONIŲ ir 24 ekskursijos (moksleivių, studentų ir moterų šaulių). Nupirka 35 paveikslai, kurių dalį nupirko V. D. Kultūros Muziejus. Spalio 25 d. ši paroda buvo uždaryta.

NAUJIEJI VIETOVARDŽIAI jau panaudoti naujame Lietuvos žemėlapyje, kurį išleido Spaudos Fondas. Spalvotą žemėlapi parengė A. Vaičiulaitis.

PIRMOJO MOTORIZUOTO SKLANDYTUVO KRIKŠTYNOS įvyko Kaune, spalio 24 d. Šį sklandytuvą Aero Klubui padovanojo Kelių Valdybos tarnautojai. Ta proga pakrikštytas ir naujasis Aero lėktuvas, nupirktas J. A. Valstybėse.

ŪKIO BANKO GAISRO GESINTOJAMS — ŠV. FLAMARIJONO ATVAIZDAS. Už neseniai įvykusio Ūkio Banko gaisro gesinimą Ūkio Bankas per Kauno miesto burmistrą gaisrą gesinusiems ugniagesiams paskyrė po šv. Flamarijono atvaizdą su adresu. Drauge ta proga visiems ugniagesiams ir jų vadovams padėkojo. Kaip žinome, energingų ugniagesių dėka, Ūkio Bankas mažai tenukentėjo.

ATVYKO RETESNIŲŲ AUGALŲ TYRINĖTOJAS. Į Kauną atvyko amerikietis Johan van Gemertas, „The Morton Arboretum“ (Amerikos mokslinės retų augalų draugijos) atstovas. Jis Lietuvoje, bendradarbiaudamas su prof. Regeliu ir kitais, surinks žinių apie mūsų retesnius augalus.

K. BINKIS, J. KOSSU-ALEKSANDRAVIČIUS IR A. MIŠKINIS (rašytojai) dienraštiniame spaudoje paskelbė savo atsisaukimą ir pasipriešinimą prieš lenkų rašytojo Z. Nowakowskio raštų „Literatūros Naujienose“ spaudinimą. Z. Nowakowskis savo laiku lenkų spaudoje yra parašęs feljetoną, pajuokiantį lietuvišką kultūrą. L. Gira — „Literatūros Naujienų“ redaktorius ir leidėjas — atsakęs į jų atsisaukimą, pažymi („XX Amžius, 242 nr.“), kad, pirma, jis apie aną feljetoną pamiršęs ir, antra, dėl to negali būti jokio kerštavimo iš mūsų rašytojų pusės, nes jis Z. Nowakowskio romano „Gerosios Vilties iškišulys“ fragmentus įdėjęs, kaip literatūriškai vertingus. Anot jo, grožinėje literatūroje ne vieta šiokiems ar tokiems kerštavimams. Rašytojų ginčas dar nebaigtas.

„ALEKSOTO“ STIKLO FABRIKAS MINĖJO SAVO DEŠIMTMETĮ. Spalio 23 d. sukako dešimt metų, kai veikia „Aleksoto“ stiklo fabrikas, vienintelis Lietuvoje. Šiuo metu fabrike dirba per 400 žmonių. Fabrike gaminama bonkos, stikliniai indai, lėkštės, sviestinės, cukrinės, grafinai, bokalai ir panašūs daiktai.

Sukakties proga, fabriko atstovai uždėjo vainiką ant Nežinomojo Kareivio kapo.

ŠVEDAI SIŪLO PASKOLĄ ĮRENGTI PLYTINES. Vykstant didesnei mūrinių namų statybai, kai kurios švedų firmos pasiūliusios pastatyti ir įrengti visą eilę modernių plytinių ir suteikti kreditų. Šie pasiūlijimai svarstomi atitinkamų istaigų.

TURĖSIME TRIS KELIONINIUS AUTOBUSUS. Akc. „Auto“ b-vė užsieniuose užsakė tris didelius modernius turistinius autobusus. Jie savo įrengimu bus panašūs į autokarus, turės pusiau atidengiamą stogą. Autobusai bus skiriami įvairioms ekskursijoms.

KIEK YRĀ LIETUVOJE RADIO ABONENTŲ. Pašto Valdybos duomenimis, š. m. rugsėjo 30 d. visoje Lietuvoje buvo 39.840 radijo abonentų. Kaune — 438 detektoriniai, 272 baterijiniai ir 8.851 tinkliniai; Klaipėdoje — 46 detektoriniai, 403 baterijiniai ir 4.355 tinkliniai.

KAUNE RASTAS PINIGŲ LOBIS. Spalio 25 d. Nernuno g-vėje, kur seniau buvo autobusų stotis, bekasant statybai žemes, darbininkai rado molinį puodą su senoviškais pinigais. Puodą sumušus išbyrėjo per 250 sidabrinių ir varinių monetų. Rastieji pinigai daugumoje priklauso Lietuvos Lenkijos valdovo Zigmanto III ir Jono Kazimiero laikams. Be to, yra kelios dešimtys Švedijos, Rusijos ir kitų valstybių pinigų. Lobis perduotas Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejui.

Naujieji leidiniai

Petras Ruseckas. LIETUVOS KARIUOMENĖ. Trečia laida. 58 pusl. Kaina 1 lt. Kaunas, 1937 m. Atspausa iš „Savanorių Žygių“ I tomo. Sukrauta „Spaudos Fonde“.

Pierre Maurice. PAMESTIEJI. Romanas. Iš prancūzų kalbos išvertė Juozas Povilonis. Šv. Kazimiero dr-jos leidinys. Kaunas, 1937 m. 258 psl. Kaina 2 lt.

Morta Joly išteka už pirmiejiško „Naujosios Aušros“ redaktoriaus Povilo Enguerrando. Morta pateko įtakon savo vyro ir pasidarė didelė jo idėjų skelbėja, rašydama jo laikraštį, kaip pirmiejiškų moterų atstovė. Gimsta jiems sūnus Maksas, bet iš jo tėvai susilaukia vien nemalonumų. Cosne vasarvietėj Enguerrandai susipažįsta su dviem našlaičiais, būtent: Danieliu Donadiu ir Terese Brunot, kurie prieglaudą yra atiduoti brutališko Bauraino globon. Ponia ypačiai patiko Danielius.

Kai vieną kartą girtas Baurainas norėjo sumušti mažąją Teresę — ją užstojo Danielius. Įvyko trumpos muštynės ir šeimnininkas buvo sužalotas. Danielius nuteisiamas. Iš kalėjimo išėjęs, jis Engerrandų yra paimamas pas juos. Kaip kambarinė, ten kartu tarnauja ir mažoji Teresė, dabar jau gerokai paūgėjusi. Į ją didelį dėmesį atkreipė išdykęs Maksas, bet Danielius ją ir čia apgina. Nuo šiol tarp juodviejų prasidėjo neapykanta ir kerštas. Dėl provokatoriškų Makso darbų, Danielius vėl apkaltinamas, dabar jau apvogęs savo geradarius — šeimnininkus. Jis vėl suimamas, bet iš policijos pabėga. Atsk. — kunigui Darmontui padedant, jis įstojo prancūzų sveltinšalių legionan ir tuo išvengia bausmės. Maroke jis pasižymi; sužeistas išsigydo ir apsiveda su savo Terese. Tik ligos metu paaiškėjo, kad ponia Engerrandienė ir yra jo tikroji motina, pametusi jį, kaip nelegalų kūdikį.

Romanas parašytas meistriškai; vertimas sklandus. Yra labai gražių vaizdėlių, pav., scena bažnyčioj, kur kun. Darmontas savo giliu širdžių pažinimu nusiminusiam Danieliui įkvepia noro vėl būti geru žmogumi (110—126 psl.), scena ligoninėj, kur ponia prisipažįsta esanti to pamesto našlaičio tikroji motina, susitikimas legionuose Danieliaus su Maksu ir šio paskutiniojo didvyriškoji mirtis (236—244 psl.), ir t. t.

Ats. plk. ltn. Burokas

„SAVANORIŲ ŽYGLIAI“

gyvai atvaizduoja karus dėl Lietuvos nepriklausomybės ir sukelia tauriausius Tėvynės meilės jausmus. I ir II tomai. Didelės, apšiai iliustruotos knygos. Kaina kiekvieno tomo 5 Lt. Bet prenumeruojant mokama 7 lt. už abu tomu. Už įrištus ir gražius viršelius primokama po 2 lt. už tomą. Pinigus siųsti: „Savanorių Žygių“ redaktoriui P. Ruseckui, Žemaičių 23. Kaunas. Šiuo metu prenumeratos lapai pasiųsti dalinių vadams.

„BAUDŽIAVA“

gyvai atvaizduoja visas baudžios baisesnybes. Parodo kaip žiauriai dvarininkai išnaudodavo bei kankindavo mūsų protėvius. Didelė ir gražiai išleista. Kaina 6 lt., bet „Kario“ prenumeratoriui už ją moka po 4 lt. su persiuntimu. Už įrištą ir gražius viršelius primokama po 2 lt. Pinigus galima siųsti drauge su pinigais už „Savanorių Žygius“ šiuo adresu: „Baudžios“ redaktoriui P. Ruseckui, Žemaičių 23. Kaunas.

Galvosūkių Nr. 42 sprendimas

Gerai išmokyta, stiprios dvasios mažutė kariuomenė gali sutriuškinti stipriausią priešininką.

Raktas: Kulkosvaidis, ažuolas, ryšininkas, magnetas.

Išsprendė: 1) puskt. A. Grinius (1 gus. p.), 2) St. Digrevičienė (Klm.), 3) Ad. Kremenskas (Lnk.), 4) s. j. p. Vl. Pojėda (P.), 5) puskt. Kelmelis (2 art. p.), 6) V. Žvingilas (V.), 7) j. p. Čekanauskas (2 p. p.), 8) C. Gudžiūnienė (K.), 9) j. p. Kuprešis (Kp.), 10) Pr. Juzitis (Klm.), 11) V. Kasparavičius (Žm.), 12) gr. V. Gurklys (2 inž. b.), 13) j. p. Z. Bačanskas (9 p. p.), 14) V. Bajoras (Dtn.), 15) Pr. Jurevičius (Šln.), 16) Niūniava (Sd.), 17) J. Astrauskas (Pvlk.), 18) j. p. B. Dunda (4 art. p.), 19) St. Žekys (Žm.), 20) eil. J. Šimuliūnas (šarv. rinkt.), 21) Vl. Vilkauskas (Mž.), 22) D. Černiutė (A. Pn.), 23) V. Laurušonis (Šnč.), 24) D. Dužinskas (Žr.), 25) j. p. A. Korla (1 p. p.), 26) eil. K. Budnikas (1 p. p.), 27) j. p. C. Šeikus (1 p. p.), 28) P. Baltrukonis (Ldv.), 29) St. Laukšas (A. Pn.), 30) puskt. Zapkus (1 p. p.), 31) L. Visminas (Mž.), 32) j. p. A. Jastremskas (pr. aps. rinkt.).

Be to, galvosūkių Nr. 41 sprendimai įskaityti V. Juknaitėi ir St. Žekiui.

Galvosūkių Nr. 44

(Vert. 1 tšk.)

Šarados

I.

Esu aš žodis gan gražus
Jūsų vartojamas kasdien.
Pakeitus raidę — pro mane
Išeini tardamas „sudie“.
Jei pirmas raides dar mainysi,
Tai vieną daiktą pamatysi.

II.

Taip vieną tautą vadini... —
Gal ir daugiau tu jų turi.
Dėl juoko, vieną raidę mesk,
Bet tik galūnės neprarask,
Tai kūno dalį jau turėsi.
Bet raidę jei pakeist keti? —
Tai gausi būdvardį, kary!

O. Leonaitienė

J. KAMENECKIS

Kaunas, Leono Sapiegos g-vė 1
(buv. Tolstojaus)
Telef. 21717

Veidrodžių fabrikas, stiklo šlifavimas ir senų veidrodžių atnaujinimas • Visuomet sandėlyje didelis pasirinkimas stiklo

Perka - parduoda

užsienio valiutą, vidaus paskolos, Žemės Banko paskolos laktus ir kitas vertybes ir atlieka visas bankines operacijas

ŪKIO BANKAS

kurį rasite kiekviena apskrityje mieste

**Seniausi Lietuvoje
vyno prekyba**

— įst. 1861 m. —

„G. I. Kaplanas“

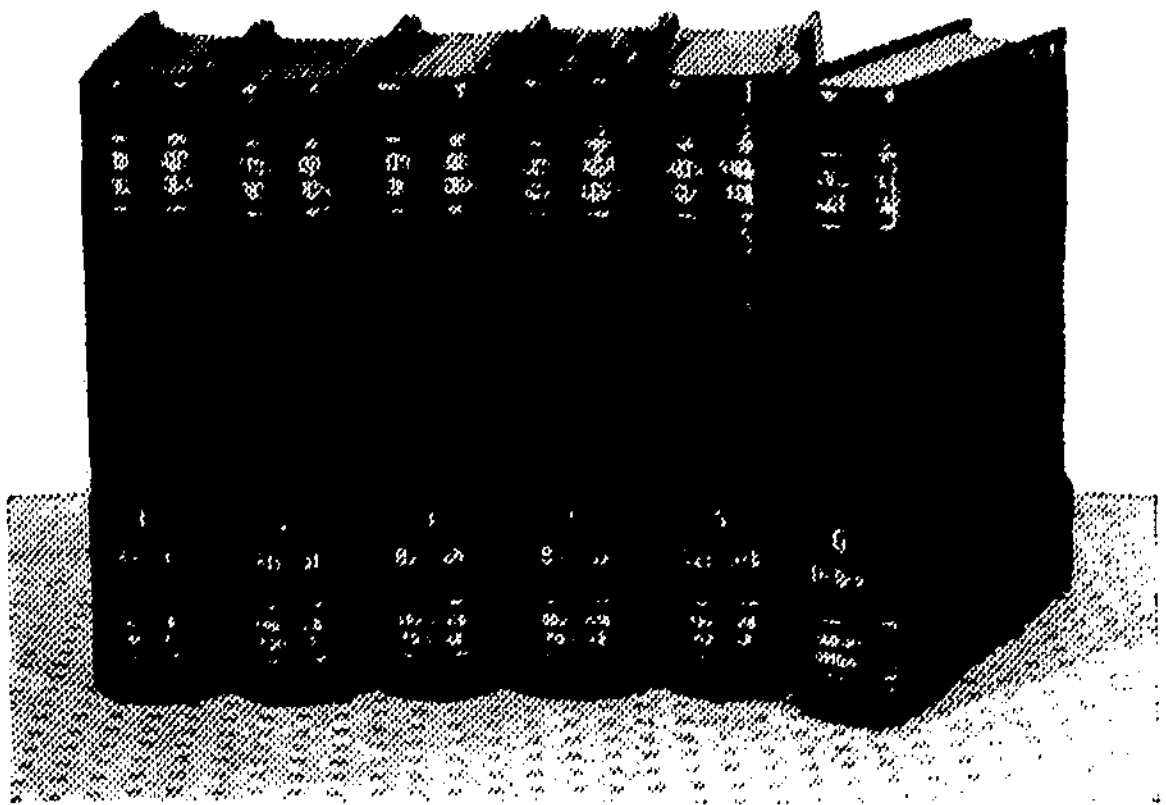
sav. R. Kaplanienė

Kaunas, Vilniaus g. 33 nr.
Telef. 25903

KAUNO SAVITARPIO KREDITO PREKYBOS DRAUGIJA

LAISVĖS AL. 59 Nr.

Atlieka visas bankines operacijas • Perka ir parduoda svet. valiutą ir vert. popierius

**LIETUVIŠKOJI
ENCIKLOPEDIJA**

didysis žinių lobynas,
universitetas namie!

Jau baigiamas leisti VI tomas ir paskelbtos VII tomo prenos sąlygos. Pagar. kaina 35,— lt. (liuks. 45,—). Ligi 1938. i. 15 d. užsi-mokėję prenumeratoriai (ir kolektyviniai, kurie moka dalimis) gaus ne tik 10% nuolaidos, bet dar ir dovanų — naujų (1937-6 m. iš-leistų) vertingų knygų už 10,— lt. iš duoto 40 pavadinimų sąrašo.

L. E. VII t. — pigesnis už eilinį liter. žurnalą!
Visi prenumeruokime savąją enciklopediją.

Laidžia Spaudos Fondas.

MAŠINŲ FABRIKAS

Akc. B-vė

NERIS

Kaunas, Vytauto pr. 26b
Telef. 23502.

GAMINAI

ŠPIŽIO IR VARIO LIEJINIUS,
CENTRALINIAMI ŠILDYMOI
RADIATORIUS IR KATILUS,
KANALIZAC. VAMZDŽIUS IR
TRANSMISIJAS, MALŪNŲ
DALIS, ŪKIO IR KITOKIAS
MAŠINAS IR APARATUS.

Kellonės | Sovietų - Rusija
nuo spalio mėn. 15 d. žymiai atpigę

Kreiptis į Intourist'o Atstovybę,

Prekybos B-vė „Lietrus“

Kaunas, Laisvės al. 76 Nr.

Telef. 25022

Ten pat priimami siuntiniai į visus SSSR miestus

**Br. TILMANS ir Ko
AKCINĖ BENDROVĖ**

Fabrikas visokios rūšies sraigtų su sriegiais medžiui ir metalui
Varžtų, varžeklių, ripkelių, kniedžių, vėlos ir vinių

Aluminiui ir emaliuoti ||| Pilno ir valciuotos
Indai, plūgų noragai ||| geležies dirbtuvės

Gerb. p. p. mokytojų dėmesiui

Geriausi ir Šv. Ministerijos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. Komisijos aprobuoti vadovėliai pradžios mokyklai

I-JAM SKYRIUI.

Geručio RŪTELĖ. Elementorius ir pirmieji skaitymėliai. Dailininko K. Šimonio spalvoti paveikslėliai Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 578	1,20
M. Vasiliausko ŽIBUTĖ. Elementorius ir skaitymėliai. Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 578. ..	1,20
M. ir A. SKAITYK. Po elementoriaus pirmosios knygos Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 143. ..	1,80
J. Damijonaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS I-ji dalis. Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 578	1,—
A. Giedriaus VYTURĖLIS elementorius. Šv. M-jos Tigr. Kom. Prot. Nr. 409 pripažintas tinkamu vadovėliu ..	1,—
A. Giedriaus VYTURĖLIS. Skaitymai pirmajam prad. mok. skyriui	0,80
Pr. Naujokaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS I d. Šv. M-jos Tigr. Kom. Prot. Nr. 532.	1,40

II-JAM SKYRIUI.

J. Damijonaičio LIETUVŲ KALBOS GRAMATIKA. Trumpas vadovėlis mokslo pradžiai. Prot. Nr. 578	3,—
J. Damijonaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS. II d. Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 578.	1,20
Geručio RŪTELĖ. II d. Skaitymai II-jam pradžios mokyklos skyriui	2,20
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. prot. Nr. 578.	
M. Vasiliausko ŽIBUTĖ II d. Skaitymai II-jam pradžios mokyklos skyriui	2,50
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 193	
M. Vasiliausko PRAKTINIS LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIS (gramatika) I dalis. II-ras pat. leid.	1,—
Pr. Naujokaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS II d. Šv. M-jos Tigr. Kom. Prot. 532.	1,50

III-JAM SKYRIUI.

J. Damijonaičio LIETUVIŲ KALBOS GRAMATIKA. Trumpas vadovėlis mokslo pradžiai prot. Nr. 578 ..	3,—
Geručio RŪTELĖ III dalis. Skaitymai III-jam prad. mokyklos skyriui	5,—
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 581	
M. Vasiliausko PRAKTINIS LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIS (gramatika) II dalis. III-sis ir IV-sis koncentrai	2,—
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 200	
J. Damijonaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS II dalis. III-jam pradžios mokyklos skyriui	1,50
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 578	
Pr. Naujokaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS III d. Šv. M-jos Kn. Tigr. Kom. Prot. Nr. 559.	2,00

IV-JAM SKYRIUI.

J. Damijonaičio LIETUVIŲ KALBOS GRAMATIKA. Trumpas vadovėlis mokslo pradžiai, II, III ir IV skyriams. Prot. Nr. 578	3,—
J. Damijonaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS IV d. Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. K. prot. Nr. 578	1,50
Geručio RŪTELĖ IV dalis I-sios knygos. Skaitymai ir gamta. Kn. ir M. Pr. Tigr. Kom. Pr. Nr. 577	3,50
Geručio RŪTELĖ IV dalis. II-sios knygos. Geografija ir krašto mokslas K. ir M. Pr. T. K. pr. Nr. 579	3,—
M. Vasiliausko PRAKTINIS LIETUVIŲ KALBOS VADOVĖLIS (gramatika) II dalis	2,—
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. prot. Nr. 200	

J. Dragašius FIZIKOS VADOVĖLIS	3,—
Šv. M-jos Kn. ir Mok. Pr. Tigr. prot. Nr. 1528.	
Pr. Naujokaičio ARITMETIKOS UŽDAVINYNAS IV d. Kn. ir M. Tigr. K. prot. Nr. 576.	2,20

V-JAM SKYRIUI.

A. Klimo LIETUVOS GEOGRAFIJA vadovėlis pradžios mokykloms arba prirengiamosioms gimnazijos klasėms. Kn. ir M. P. T. Kom. pr. 532	3,—
A. Geručio RŪTELĖ. Literatūros skaitymai V-tam prad. mok. skyriui V dalies I knygos	2,50
Kn. ir M. Pr. T. Kom. prot. Nr. 574.	
J. Geniušo ISTORIJOS VADOVĖLIS prad. mok. V ir VI skyr. I-ji laida	3,50
J. Geniušo ISTORIJOS VADOVĖLIS prad. mok. V ir VI skyr. K. ir M. Pr. T. K. prot. Nr. 562. II laida ..	4,00

VI-JAM SKYRIUI

Geručio RŪTELĖ. Literatūros skaitymai VI-jam prad. mok. skyriui VI d. I knygos	3,00
K. ir M. P. T. Kom. prot. Nr. 574.	
A. Klimo LIETUVOS GEOGRAFIJA. Vadovėlis pradžios mokykloms arba prirengiamosioms gim. klasėms ..	3,00
K. ir M. P. T. Kom. prot. Nr. 532.	
J. Geniušo ISTORIJOS VADOVĖLIS prad. mok. V ir VI skyr.	3,50
J. Geniušo ISTORIJOS VADOVĖLIS. Pradžios mok. V ir VI skyr. K. ir M. P. T. Kom. prot. Nr. 562. II-ras leidimas	4,00

IVAIRIOS.

V. Bičiūno PAIŠYMO METODIKOS BRUOŽAI. Skiriamą ketverių metų mokslo pradžiai	2,—
V. Bičiūno DAILYRAŠTIS. Metodikos ir praktikos metmens	2,—
M. Vasiliausko ISTISINIO MOKYMO PRAKTIKA	1,—
T. Šuravino KARPYK I.	2,—
T. Šuravino KARPYK II.	2,50
T. Šuravino VAIKŲ ŽAIDIMAI, PRAMOGĖLĖS IR DARBELIAI	2,—

MOKSLO PRIEMONĖS.

Sąsiuviniai rašymui	
Sąsiuviniai paišybai	
Piešeliai paprasti	
Piešeliai spalvoti	
Gaidoms sąsiuv. su komp. Č. Sasnausko atvaizdu.	
Gaidoms sąsiuv. su komp. J. Naujalio atvaizdu.	

RAŠTINĖS REIKMENYS.

Pradžios mokyklų dienynas	
Mokinio dienynas	
Statistikos žinios	
Algų lapai	
Pašto perlaidos (p. Inspektoriams)	
Pilietinių metų apyskaita	
Lankymo apyskaita	
Kelpinigių ir dienpinigių išmokėjimo lapas	
Žinios apie įvykusius mokinių pasikeitimus	
Išlaidų apyskaitos.	

Užsisakyti „DIRVOS“ B-vės knygynuose

Kaunas,
Laisvės alėja 29.

Marijampolė,
Basanavičiaus aikštė 14.

89 391002